

[Type here]

Sĩnnimmi wá seβε

Edition Préliminaire

«Le livre qui parle de la genèse »

Le livre qui parle de la genèse en langue Kaansa

Burkina Faso, Afrique de l'Ouest

[Type here]

L'alphabet utilisé dans cette publication est en accord avec l'alphabet agréé par la Commission Nationale des langues Burkinabè.

Edition Préliminaire

Première impression

Quatrième trimestre 2018

© Tous droits réservés

Eglise Protestante Evangélique du Burkina

BP 31, Gaoua, Burkina Faso

Sĩnimme

Sebi wá tĩ'mi wá titánja

Nínée Dugusirá, pi ye kemma pí septi wá dógú tábiiri yé hãana' pí nísísira. Tírá yeeri pí yísi dógú seburu sīnimme. Sīnimmina see'ma pātí Yékírí khonni thu'ru ná fãnuḡi ná níthĩnuḡi ná pātí mípĩḡi kókĩnni yóo wera. U see'ma tē pātí Yáawéí khonni Ábráhám nínéesi ĩ hãa-u núvḡi kha' ma déyoo thĩ kpapa'ru ĩ duwaabí-u yé duwaabí dunija thĩḡi wá bée' ú bárkára wera(12.2-3). Sīnimmi wá sebi kpĩkuḡ-uma khaa ĩḡo:

Dógú khaanna khema tábi khãḡi 1 ĩ ná naḡ 11. Tíra see'ma pātí Yékírí khonni thu'nni ná fãnuḡi ná tádooribi ná níthĩnuḡi yóo wera. Mĩḡi wá bée' í Yékírí khonna weri, í bée kũnaama dé Ádáma ná Áwa pí Yékírí khurura khori weri, píra ye núu Yékírí wá jĩntánni wã, Yékínná níní bi khaa tí u sóóbínná ĩ saa bi wera. ĩ kóḡi ú waaturá, múnná nípi kókĩnni yē dé mípĩḡi yē yóo, Yékínná ba dḡḡyḡ ye yḡkpóḡé baa ba murguntu bi ye ye Nowé ú déeri ní'termmi weri, u ná ú kóḡi nípi wá tónná koo.

Páa ĩḡo khanna khema tábi khãḡi 12 ĩ ná naḡ 50. Tíra see'ma thĩ tí pi yí' Ísíráyél weri, tí míḡa. Pí khãgaará déeri Ábráhám. Yékírí yí'-uyaama Ábráhámni kha' u sée ú sirḡi ná ú nípi (12.1) yé yóo suri ḡi ma ba hã ú ná ú kpãnaanĩpĩri, kí déeri Kánáa wera. Ábráhámni dée tí Yékírí kha'ru wera. Khãa-uyaama Yékínná tákĩrsa. Yékírí khoḡ-uyaa-uma nínéesi ye kha' ú bárkára ma ba duwaabí dunija thĩḡi wá bēe'.

Ábráhám ná ú haru Sáara khã'-pĩyaama ye Yékínná hãa bi bi ú pi ye yí' Ízáki. Ízákirá yaa hũnni Jakópi ú pí yí' tē Ísíráyél. Jakópirá yaa hũnni bikhebi kpḡḡi ná píḡo pí déeri Ísíráyél thĩḡi kpḡḡi ná ĩḡo í pi pi yí' Ísíráyél bibi wera. Khũḡé ba dée sãḡi Ísíráyél bibirá ná hĩta

Éjípítí sirgɔ̃ ã dée dusi kónḡónsi ye tũmá pi ba kpɔɔgí písi Kánaaná.

1

Dunija wá sīnnimme

¹ Dunijáa sīnnimminá, Yékírí khor-urma thu'ri ná fānḡga.

² Fānḡgura yema mé'ni kí tu buka' wa, míne ye bú wa. Tápírgé phiira yɔ'mna; ye Yékírí wá Nijêe ye miḡḡiḡ bú yɔ'mi wá thagurá. ³ Yékínná kha' táyésíge hīti bú; táyésígírá baa. ⁴ Yékínná jáa ná táyésígura kiraa; ú kpikira táyésígí ná tápírgiri kāmbo. ⁵ Ú yísi táyésíguri khibeegi ye yísi tápírgiri isenḡe. Súnḡḡé hītaa bú ye yaa hāa púnḡḡé hītaa bú; úrá déeri dógú khura.

⁶ Yékínná khabu tē kha' kó táge hīti bú í kpikuḡ yɔ'muni khaa iḡo.

⁷ Yékínná yee sí dée sí dómminá. Yee-urma tí mínna kpikira yɔ'muni kāmbo; pórāa the'nná, pórāa thu'nná. ⁸ Yékínná yísi táa gí kpikunni yɔ'muni kāmbo weri yékíhuro. Súnḡḡé hītaa bú ye yaa hāa púnḡḡé hītaa bú; úrá déeri pāa iḡo khura.

⁹ Yékínná khabu tē kha' the'ri yɔ'mna pḡḡḡiḡ hīti khaa tíkpo yé yee kharu huvré ku'. Sí dée sí dómminá. ¹⁰ Yékínná yísi kharu huḡḡi fānḡḡi ye yísi yɔ' mí pḡḡḡinni weri sóbyɔkɔ. Yékínná jáa si, sí kiraa.

¹¹ Yékínná khabu tē kha' fānḡgura fī wúugi í dée tátɔḡo yé fī tē táhu thīḡi thīḡi wá bée' í seḡ. Sí dée sí dómminá. ¹² Fānḡgírá fīi wúu thīḡi thīḡi ã fīnaa ã dée tátɔḡo. Táhu thīḡi thīḡé fīi ã seri sí bée' ná sí bise. Yékínná jáa si, sí kiraa. ¹³ Súnḡḡé hītaa bú ye yaa hāa púnḡḡé hītaa bú. Úrá déeri pāa ísāa' khura.

¹⁴ Yékínná písée khabu tē kha' míne hīti bú thu'nná í kí so í kpikuḡ khibeegi ná isenḡiri, í buka' waatibu ná khabu ná dusu ¹⁵ í hīti ní thu'nná yé yé're' fānḡgura. Sí dée sí dómminá. ¹⁶ Yékínná dée mí kpakpa' iḡo ú yé're' kénḡuri wera. Tí kpónni kón weri, tíraa so khibeeguri ye títaá'nnāa yíḡ isenḡira. Ye khori tē kusa'ura. ¹⁷ Khor-uri

[Type here]

saa-suma thu'nná sí yé're' fãñguri ¹⁸ í so khubeeguri yé yín isengiri yé kpkikij táyésígi ná tápírgira. Yékínná jáa si, sí kuraa. ¹⁹ Súníngé hĩtaa bú ye yaa hãa púníngé hĩtaa bú. Úrá déeri páa íjítu' khura. ²⁰ Yékínná khabu tẽ kha' tákooníngo kóngómbɛ hĩtu bú yɔ'muná ye wúrípé hĩtu bú kí ya thu'ro. ²¹ Yékínná khori dágítá kpakpapi tíkín ná dágítá mú'mú' pũ bú yêe miñgij tíkín ná wúrí' thĩjini thĩjine. Yékínná jáa si, sí kuraa, ²² ú yee duwaabí ĩ hãa bi kha' míjuri wá bée' ù bú yɔ'muná weri, ı hũj í bai í hĩne' yɔ'muni ye wúrípírá bai tẽ í hĩne' fãñgura. ²³ Súníngé hĩtaa bú ye yaa hãa púníngé hĩtaa bú. Úrá déeri páa ímúwáa' khura.

²⁴ Yékínná písée khabu tẽ kha' kha thĩjini thĩjine hĩtu bú fãñgura: tádooribi ná táa bũ fɔruj ná fúkitábi ná tá thĩjini thĩjini wá bée'. Pí bée' ná pí thĩjine. Sí dée sí dómmíná. ²⁵ Múnnáa Yékírí khonni kha thĩjini thĩjini wá bée', fúkitábi ná tádooribi tíkín ná táa bũ fɔruj ná tá thĩjini thĩjini wá bée'. Ú jáa si, sí kuraa. ²⁶ Yékínná písée khabu tẽ kha' íbira khouj níthĩngi ú khexejuj íbira. Ná mu jáa-u, mú tu tári kpoo bí íbíri déeri wera. Kha' pi bu wórgi tákooníngobi wá bée' pũ yɔ'muná ná thu'nná ná fãñgura, pí déeri: burbi ná wúrípí ná tádooribi ná táa bũ fɔruj wera. ²⁷ Yékínná khori níthĩngi, ná mú jáa-u mú tu tári kpoo ú Yékírí déeri wera. Khouj-uma khoo ná hara. ²⁸ Tí kpānaa bu, ú yee duwaabí ĩ hãa bi kha' pi hũj í kóñ í hĩne' dunijani yé marɔɔ. Ye khabu tẽ kha' pi bu wórgi tákooníngobi wá bée' pí déeri: buru bũ bú yɔ'muná ná wúrí' pũ ní thu'nná táa bi wá bée' pũ fãñgura yêe miñgij wera. ²⁹ Ye khabu tẽ kha' ma hã-buma míjuri wá bée' ù fĩ fãñgura weri, ná táhu thĩjini thĩjini wá bée', sí bisi, sí dée pí dime. ³⁰ Kha' ma hãma khabu wá bée' ná wúrípí wá bée' ná táabu wá bée' pũ fɔruj ná míni wó mí tũ jínjínj weri wúugi, kí dée pí dime. Sí dée sí dómmíná. ³¹ Yékínná jáa míjuri wá bée' í u khonna weri, í kuraa tákursa. Súníngé hĩtaa bú, ye yaa hãa púníngé hĩtaa bú. Úrá déeri páajuri má'níkpo khura.

2

¹ Múnnáa Yékírí sóori thu'ri ná fãnuᅇgi ná míju wá béé' ù bú sí dógírá weri í khommina. ² Mú Yékírí sóori ú sũmĩsuri weri, ú kpáaríyá khubi má'nĩᅇ khurá. ³ Khe-uma khubi má'nĩᅇ khuri ã déyoo ú wáa, ú dée khu kpóroo, pébu mú u khonni míju wá béé' sóo weri, ú kpáaríyá ú khurá. ⁴ Múnnáa Yáawéerí khonni thu'ri ná fãnuᅇgira.

Khaa tí Yékírí sóobínni ã saa Ádámá ná ú hannu weri tí míja

Tí Yáawéerí Yékírí khonni thu'ri ná fãnuᅇgiri weri, ⁵⁻⁶ táhure ye bú fãnuᅇgrá thoᅇ na, wũuge ye bú thoᅇ na, pébu Yáawéerí Yékíinna ye yeé yɔgé baa bú thoᅇ na; dé yɔ'bunnêe ye ku' fãnuᅇgrá yêe tɔɔ' ki; ye níne ye bú tē yêe sũᅇ gi ya. ⁷ Yáawéerí Yékínná kheé tebgí ã khori níthĩngi ye yeyoo jíᅇfĩᅇ sũ hãana' thakoogi weri, jíntãᅇᅇmanaana. Ú hĩtaa thakooge. ⁸ Tí kpãnaa bu, Yáawéerí Yékínná sóobíróo khari kinni, khaa tí pi yí' Édé, tí táani khukuko weri, ã saa bú níthĩngi ú u khonna wera. ⁹ Yáawéerí Yékínná yeé táhu thĩᅇpi thĩᅇpi wá keᅇ mĩ nuu ye sí bisi wá dimêe nuu weri sí fii bú. Sa-uma tē táhu gĩ hãana' thakoogi ná kũ yeé mú tu kinni ná píni weri, khaa tí ú sóobínná weri tí sɔᅇmburá. ¹⁰ Dákpóroo yaara Édénná yêe tɔɔ' tí khanna. Dákpóroo kpikũ-uyaama de' síjũ' tí khanná. ¹¹ Dúgũ wágura pi ye yí' Písũ. Sáᅇ-giri minijeema suri gí pi ye yí' Ávílá wera. Kí surgírá, sãñũ bú. ¹² Ú sãñũ dé-uma sãñũ thĩnthĩmee. Kí surgírá datkóᅇ ú pi yí' bídelíyómi ná pũrgi wá dori sũ huu kí pi yí' Óníkisi weri, si búma tē. ¹³ Páa íᅇ wágura pi ye yí' Gíhũ. Sáᅇ-giri minijeema suri gí pi ye yí' Kúsi wera. ¹⁴ Páa ísãa' wágura pi ye yí' Tígiri. Ki khãnuma yêe yóo Ásíirí wá khuku' kéᅇᅇ. Ye páa íᅇ' wágura pi ye yí' Éfárátí. ¹⁵ Yáawéerí Yékínná kheé khoo ú u khonna ã saa-u Édénná weri, dé u kí sũᅇ tí khanni yé kí kɔrsũ ni. ¹⁶ Ye seerĩᅇᅇ kha' u wónní di táhubisi wá béé' sũ bú weri, ¹⁷ ye hã ú yé pha' táhu gĩ yeé mú tu kinni ná píni weri wa, dé khu ú u

[Type here]

wónnì di kí bigiri weri, páníge bú wa, dé v huma.

¹⁸ Yáawéí Yékínná kha' sí mákírà ná khoò hĩti ú tórí wa. Ye kha' ma ba dé tǎfínnáa ú mákínni ú weri, ǐ hãa-v. ¹⁹ Yáawéí Yékínná khee tebugi ǐ khori fúkitábi wá bée' ná wúrípi wá bée' ǐ khee baa bí níthĩngi ú v khonnaa weri, ú wóonná yêe keŋ jísí sí níthĩngira ba hã bi wera. Nísí sí v ba hã bi weri, sírãa ba dé pí jísísira. ²⁰ Ú hãa tádooribi wá bée' ná pí jísísi, ǐ hãa fúkitábi wá bée' ná pí jísísi, ǐ yaa hãa wúrípi wá bée' ná pí jísíse; ye v buu tǎfínnáa ú mákínni ú weri wa. ²¹ Yáawéí Yékínná tɔ yeɛ dɔɔmé kóri khoori, ú hũni ǐ huu ye ú khori ú kéŋhubiri wá tɔɔ ye fĩgi tí khanna. ²² Ú khee tí kéŋhubinni, ǐ khori haru ye khee yoo ú khoo wóonná. ²³ Khoorá kha' ũhũ! weri úra, má hubiri wá tɔɔ tera; má kpókhaa wá ɔɔ wera. Ye kha' pi ba yísɔɔma hara, pébu ku'-uma khoò bu^a. ²⁴ Tírà yeeri khoora séé ú sii ná ú níjãa yé máa ú hanná pí dé níni úkpo.

²⁵ Khoo ná hanna yema póríporoo ye si yé khu bi nusi wa.

3

Tí Yékírí nínni Ádámá ná Awáru khaa tí ú sɔɔbínná saa bi wera

¹ Fúkitábi wá bée' pí Yáawéí Yékírí khonna weri, suwaará déerá wée ũv ye tu wóomí taru pí bée'. Ú púgi hannu kha' dé Yékírí kha'-urma kha' hã pí di táhu s̄i khaa tí ú sɔɔbínni saa bi weri, kí kɔɔ wá bigi míjãŋ naa? ² Hanná seerye suwaaru kha' ǐbíra wónnì di si; ³ dé táhu ḡi bú sɔɔɔmburá weri, kí bisira v kha'ru hã ǐbírá di ya, hã ǐbi yaturá pha' sí bu wa; dé ná ǐbíra wóoró dée si, ǐbíra huma. ⁴ Suwaará seeryɔɔ kha' míjãnnu wã; pí ba hu wa, ⁵ dé Yékírí tu-uru dé ná pi dii gi pí yíbíra

---

^a**2.23** *ku'-uma khoò bu* Eburusirá tábi tí pi
khe ǐ yí' khoori ná hannu weri, kheebu-urma

ba págúma pí hĩti má Yékíro^b, í tu kunní ná púna.

⁶ Hanná ná ná táhugi wá bisi wá kemme nuu yê nuu di, ye ná mu dii si, si hāana'ma tē tuuma. Ú kpɔɔ kí bigi wá kɔɔ ĩ dii ye hāa ú khoou ũu ye ú fí kpoogi weri, ú diye. ⁷ Pí yíbíirá tɔ págíyáa, pí ní' píjɔɔ bée' tuu dé ĩbíra ma póríporóo. Pí kheɛ taɔɔ tāmási ĩ nunnɔɔ.

⁸ Súníngi, waati ú sari wóoŋwóommina ye fú' weri, pí núu ná Yáawéí Yékínna miŋgiŋ bú khaa tí v sɔɔbínnaa saa bi weri, pí horgo ná koo táhusirá sí dé sáŋgi hā Yékínna yé ná bi ya. ⁹ Yáawéí Yékínna yísi khoori ĩ púgɔɔ kha' he uree? ¹⁰ Khorá kha' ú kŋŋiraara ma núuni, phānigé kóri ma, má horgo ná koo, pébu ma ma póríporóo.

¹¹ Yáawénná kha' máa seɛ'ruu kha' v ma póríporóo? Tūmá ú hĩtí dima táhubi gí ma kha'ri hā ú yé di ya waa? ¹² Khorá kha' harí ú v hāani ma weri, úrá hāani ma gí má dii gi. ¹³ Yáawéí Yékínna tɔ púgí hannu kha' pé ú dée múnnāa? Hanná kha' suwaará fĩnni yee ma sí bu má dii gi. ¹⁴ Yáawéí Yékínna seɛrye suwaari kha' pātí v déeri mé'ni weri, tádooribi wá bée'rá ná fúfitábi wá bée'rá me, úrá daŋgarí. U ba kí námma páane ye ú ná tebugirāa kāmbe í ná naŋ ú humo. ¹⁵ Ma ba yeema púgínsi ú ná harí wá sɔgɔmbɔ, í yee púgínsi ú kóibi ná harí wá kóibírá. Harí wá kóibira ba wúma ú thagí petuŋ gi ye ú wábírá du' harí wá bibi wá deekpúrukábira. ¹⁶ Ye seɛrye hannu kha' ná v kheɛ dɔɔri, ma ba yeema ú yíbnna sãí tákursi ye ná v ba kha' ma hũŋ tē ú foriyo. Ú ba dá' ú khoori í kɔri wa, ye khorāa ba dé ú níkhāgaara. ¹⁷ Ye seɛrye khoou ú v khonna ú pi ye yí' Ádámá weri, kha' mú v hĩnni ú harí wá seereri í dii táhubi gí ma kha'ra hā ú di ya weri, úrá déeri sáŋgi fānuŋgirá daŋgaa. Ye kha' ú yíbnna ba sãuma ye ú tūmá v bu ú dinógurí bú fānuŋgirá í ná naŋ ú humo. ¹⁸ Fānuŋgira ba fĩma hũwōŋ hũnsi hũnsi wá bēe' ye khāmardimi ná múi ũu fĩ wúugírá weri, írāa ba

---

^b3.5 pɔɔ kha'-purma kha' yékímbe

[Type here]

dé ú dimina. ¹⁹ U ba khaayí séema ye tūmá v bu ú dinóguri í ná nan
khu ú v ba fí'rí písi tebi gí ú ku'ri wera; pébu tebiye pi khonnuu;
tebigirá v ba fí'rí píse. ²⁰ Koorá hāa ú hannu jísígi kha' Awá. Kí
tutángírá déeri thakhoogo, pébu úrá déeri nípi wá bée' níjána.

²¹ Yáawerí Yékínná kheε tádoosi í dée táyeensi í yee sí Ádámá ná ú
hanna. ²² Ye kha' níthĩngi dé-urma má ĩbi ɔɔ-v; v tuma kinnu ná pĩna.
Hā ĩbé yee werá ú bú kpɔɔ táhu gĩi hāana' thakoogi weri, kí bigi í di
gi, í hĩti thakooge waati wá bée' kaa hu wa. ²³ Yáawerí Yékínná to níni
níthĩnguri kusigoo-u khaa tí v sóɔbinnáa saa-v weri, dé v yoo ná sũj
fāniŋ gí v ku'ri wera. ²⁴ Mú v nínnu kusigoo-u bú weri, ú saa
séeríbembu tí kharu wá khuku' kēngi, pũ ye kpersɔɔrumbe pũ jígí' yēe
fĩi kēnsu wá bée' sí dé sãngi níne bú nan táhu gĩi hāana' thakoogiri
weri wa.

4

Kāné ná Ábél wá míja

¹ Ádámáná tuu v haru Awári, ú kheε dóɔri í hũni Kānéni ye kha' bu-
manuma níthĩngi Yáawerí Yékírí wá bārkará. ² Tí kpānaa bu, Awará
yaa hũni Kāné wá khĩnu Ábél. Ábél úrá yema be'reera ye Kāné úráa ye
pónsũma. ³ ɔ khu Kānéna baa ú khāardime dé ma hā Yáawerí
Yékínná. ⁴ Ábél úrá baa tē ú tádooribi wá dúgú bibine ba khori
thoginsu í hāa Yáawerí Yékínná. Kharu nógánjuna v khonni í hāa
Yékínná. Yáawénná pí Ábél ná ú thoginsuri, ⁵ ye v pí Kāné ná ú wásírí
wa. Kāné wá námísé yaa takursu, ú kpāgi wōɔnna. ⁶ Yáawénná seeriyɔɔ
kha' pée déeri ye ú jángírá í kpāgi wōɔnna? ⁷ Ná v dée tí kinnu weri,
ú wóɔré ba ya thu'ɔ. Ye ná v dée tũ míi kiraa wa, mípĩjuna ma ú
dókírá; ɪ beema dé ɪ bu ú bu wórgɔ, ye úra bu í bu wórgɔ. ⁸ Ye Kānéna
seeriyē ú khĩnuni kha' v yee ĩbé yoo wũugo. Mú pi nannu ní, ú yaa ú
khĩnuná í khuwɔɔ. ⁹ Yáawénná pógí Kānéni kha' he ú khĩnu Ábélneε?

[Type here]

Ú kha' ma tuu wa. Maná déeri má khĩnu wá kennaanaa? ¹⁰ Yáawénná seeriyɔɔ kha' pé s̄m̄i thĩnuu u déeri mé'naa? Ú khĩnu ú u khuvri weri, ma núma ná ú tammuna fãnyɔɔrá yêe súrí kha' ma taa múgira. ¹¹ Ye kha' werá danɔa-ur̄ma. Ma ba nínɔɔma kí fãnyɔɔrá í séyɔɔ. Fãnyɔɔ yáayán-gur̄ma núvɔɔ yêe tee ú khĩnu ú u khuvri weri ú tammuna. ¹² Háari ú s̄ni fãnyɔɔri ná kí ba h̄nḡḡi ú wa. U ba kí thégii-búma fa dunipaná, ú ba bu khaarí h̄ti wa. ¹³ Kãjéná seeriyɔɔ Yáawénni kha' ísera ba kũj má buu? ¹⁴ Ye kha' u ním-mama feeri fãnyɔɔrá má déeyi ú, í kóo ú bu, yé kí thégii bú fa dunipaná kaadé h̄tan̄khare; ye níní wó níní ú jãani ma, ú ba khu ma. ¹⁵ Yáawénná seeriyɔɔ kha' ná níne khuwɔɔ, pi khuma nípi má'n̄jɔɔ í taa múgira. Ye to t̄nḡḡyáa Kãjéni sí dé s̄nḡi níní wó níní ú jãanuu, hã ú khuwɔɔ wa. ¹⁶ Tí kpãnaa bu, Kãjéná yóo ná h̄taa suri gí pi yí' Nóɔdi weri, Édé wá khuku' k̄nḡi, í déeyé Yáawénnɔɔ.

Kãjé wá kóibi wá míja

¹⁷ Kãjéná tuu ú hannu, ú kheɛ dóɔri í h̄ni Énókí. Kãjéná kókíró yêe má' nu ye yísee Énókí; kí déeri ú bii wá jísige. ¹⁸ Énókírá h̄ni Írádi, Írádirá yaa h̄ni Méhújáyél, Méhújáyélná yaa h̄ni Métúsáyél, Métúsáyélná yaa h̄ni Léméki. ¹⁹ Lémékirá yee ha' píjɔɔ. Pi ye yí'ma ɔɔri Ádá yêe yí' ɔɔri Sílá. ²⁰ Ádará h̄ni Yábál ú déeri be'reeri bíi h̄nḡ dóobíduso weri, pí khãgaara. ²¹ Yábál wá khĩnuuna pi ye yí' Yúbál. Úrá déeri ípe bíi khi' konija yêe tu booferej weri, pí khãgaara. ²² Sílá úrá h̄ni t̄e Túbál-Kãjé, u yema yíree; u ye déegéema sraa ná kh̄nḡe. Túbál-Kãjé wá kh̄harurá déerá Náamána.

²³ Lémékirá seeriyɔɔ ú hapiri kha'

Ádá ná Sílá, pi núunó' má seerera.

Mani Léméki wá hapa, pi sa jint̄anni yé nú.

Ná pi khiri ma, ma khuma níkhãgaa,

Ná pi numiga ma, má khu biye.

[Type here]

²⁴ Ná dé-giri má pi khuma nípi má'níjɔ

í taa Kānjé wá mígiri, nípi digbéésāa' ná kpɔɔ ná má'níjɔ pi khu
í taa má mígira.

²⁵ Ádámáná písée tuu ú hannu tē, ú khεε dɔɔri ĩ hūni ɔ bikhoo, ye kha'
pi yísɔɔma Sétu, pébu Yékíré hāanu ma ɔ bikhoo Ábél ú Kānjé khuvri
weri ú pheenná. ²⁶ Sétu úrá yaa hūni tē ɔ bikhoo, ĩ hāa-u jísígi kha'
Énósi. Tí pánná nípi kókínni yēe thiya' Yékínni kha' Yáawére, ĩbira
fuma ú jísí nuuga.

6

Dunija hasi'-vri

¹ Mú nípi kókínná yēe hūj yēe hūj dunijanɔ yēe hūj bihariɔ weri,
² Yékírí wá bikhebirá^c jáa ná níthīnapi wá bihari'pura kɔraa, pí khori
bú pɔɔ pí nuuɔ bí weri, ĩ yee bi. ³ Yáawénná tɔ kha' má ba yee má
jínjínjírá hūti níthīnigirá waati wá bée' ya; pébu níthīnigi dé-uma
tánjínjírángá. Ye kha' ĩ kórgi werá, níthīnigi wá dɔsɔrá ba tari dɔsɔ
digbée má'níkpo túwã. ⁴ Tí pánná ní' kpórí sūnibêe^d ye bú dunijaná ĩ
ná nanu waati ú Yékírí wá bikhebi bannu ba khεε níthīnapi wá
bihari'puri, ĩ hūni bí bu biibe. Pí bibirá déerá khūi nípi wá jísí sí ku'ra
wera. Dé-biyaama khoobo. ⁵ Yáawénná jáa pātí nípira ye dé mípíjɔ
yēe du' yēe yóo yēe káká' píjɔni waati wá bée' wera. ⁶ Tí dóoró
Yáawénni tákɔrsi ú kha' tí ma khonni níthīnigi ĩ saa-u fa fānigirá
weri, ti nuwãa manɔ wã. ⁷ Ye kha' ma ba khuwá' khomma níthīna' pí
ma khonni ná tádooribi ná táa bī fɔriɔ weri, tíkíj ná wúrípine, dé pí
khommína nuwãa manɔ wã. ⁸ Ye ɔ wáyēe ye bú ú pi ye yí' Nowé; ú
mí nuunaama Yáawénnɔ.

---

^c6.2 Pɔɔ kha'-purma kha' Yékírí wá minigiba

^d6.4 Tábiteri, eburusirá kha'-purma kha' Nífílim. Ye tí tábiri wá tutángira tuu mé'ni tákɔrsi
wa. Ná keri Thú' 13.30-33

Tí Yékírí kha'ri ma ba kooro' Nowéri weri sí míja

⁹ Nowé wá kpānaanípi wá míjíná ye: Nowé wá pání wá nípirá, úkporá déerá wée òu ye dé tí Yékírí kha'ri weri yêe thoo ú khūna.

¹⁰ Nowéra yema bii bí sãa'no pírá déerá Sém ná Kám ná Jáfétí.

¹¹ Dunija píi-vyaama; mípíjipi ná fāngi míjé hínná kénsi wá bēe'.

¹² Yékínná keri náa pātí dunija píini weri, pébu nípi wá bēe' ye déma tí píini wera. ¹³ Ú to sēeriyē Nowéri kha' ma ba murguntumma nípi wá bēe', dé pírá yeeri mípíjipi ná fāngi míná híni dunijana. Kha' ma ba khwá' khom-bi-búma fānūgírá. ¹⁴ Ye kha' Nowéra khe táhu gí pi yí' gófēeri weri, í dé bató kpakpaki í kpekiŋ gi du'bibi du'bibi yé buri' kpaagi ná dáamburi táage, hã yɔ'mé yé bú dóoŋ bú wa. ¹⁵ Kha' u yeē kí sūnuminá naŋ métíríbi digbéemá'níjɔ ná kpɔɔgi, kí pherminá naŋ métíríbi digbéé ná pí múwãa' ye kí sūnuminá naŋ thu'nná métíríbi kpɔɔ ná múwãa'. ¹⁶ Ná u kha' u ye' ki, hã ú máa gi kpensirá wa, dé u yeē tátanni bú kpensi ná thu'ri wá sɔgɔmburá tí naŋ métírí kpúko. U khoŋ tutōnni bú kéenná yé kpikiŋ gi khaa ísãa'. Tó khanni the'nná, tórá dú' pí, ye tórá yáa phura'. ¹⁷ Ye maná yeē yɔkpórgé baŋ kóŋ í ba murguntuy míjipi wá bēe' ù níjífíŋ wera. Míjipi wá bēe' ù bú fānūgírá weri, í bēe' ba murguntumma mē. ¹⁸ Ye kha' ma ba khomma Nowéri níunéese. Kha' u dóoŋ batónná ú ná ú harí ná ú bikhebi ná pí hapura. ¹⁹ Tákooníŋgo thījipi thījipi wá bēe' ù bú weri, u khoŋ í bēe'rá píjɔ píjɔ ; khoó ná harí, khoó ná harí í dóoró' pi bú batónná sí dé sǎŋgi pí ko. ²⁰ U khoŋ wúrí' thījipi thījipiná khoó ná harí, í khoŋ tádoori thījipi thījipiná khoó ná harí, í yáa khoŋ táa bú fɔruŋ weri, pí thījipi thījipiná khoó ná harí í baŋ bí ú dókírá sí dé sǎŋgi pí ko. ²¹ Ye kha' u khe tē míni wó míu tí déeri dimíní weri, í kó' tí dé pí dime. ²² Nowérá dée míjipi wá bēe' í Yékírí kha'ra òu dé weri, í dómmíná. Pātí ú kha'ra weri, múnnáa u déeri.

Tí Nowé dóonni batónná weri, sí míja

¹ Yáawénná sɛɛɛɛ Nowéri kha' ú dóonj batónná ú ná ú kórgi nípi wá bɛɛ', pébu úkpora ma jáanɪ bú ú déeri ní'termemmi ú pání wá nípirá. ² Kha' kha thījɪ thīi jīi kaa kpɔɔɔɔ weri, ɔ kɔɔɔ pí bɛɛ'rá píjɔ píjɔ wá khaayɪ má'níjɔ; khooná harɪ, khooná hara. Yɛ kha thījɪ thīi jīi kpɔɔɔɔ weri, ú kɔɔɔ pí bɛɛ'rá píjɔ píjɔ wá khaa tíkpo; khooná harɪ, khooná hara. ³ Yé kɔɔɔ tɛ wúrí' thījɪ thījɪ wá bɛɛ'rá píjɔ píjɔ wá khaayɪ má'níjɔ; khooná harɪ, khooná harɪ sí dé sǎngɪ táabɛɛ bɛɛ' thījɛ hīti bú dunipaná; ⁴ dé fa ná khubi má'níjɔ ná manɪ Yékínna ba yɛema yɔgɛ baɔ ǐ dé khɪbɛɛɪ digbɛɛɔ ná isensi digbɛɛɔ. Ma ba mɔɔgɔntumma tákooníngobi wá bɛɛ' pí ma khonni saa bú fǎnɔngírǎ wera. ⁵ Nowérá dée míjɪ wá bɛɛ' í Yáawéɪ kha'ra ɔv dé weri, í dómminá.

Tí yɔkpórgi banni weri, sí míja

⁶ Waati ú yɔkpórgi banni dunipaná weri, Nowéra yema dusɪ kpári síisǎa'ɔ. ⁷ Ú dóoró bató kpakpakírǎ ú ná ú harɪ ná ú bikhebi ná pí hapɪ sí dé sǎngɪ pí ko. ⁸ Khaa bī kaa kpɔɔɔɔ ná pí kɔɔɔɔ ná wúrípi tíkíjɪ ná táa bī fɔɔɔɔ weri, ⁹ pí bɛɛ' baa píjɔ píjɔ ba dóoró batónná í mákírǎ dónj mí Yékírí sɛɛ'raa-ɔ kha' ɔ dé wera. ¹⁰ Mú tí buuri khubi má'níjɔ weri, yɔkpórgírǎ baa ba hīnɪ fǎnɔngírǎ. ¹¹ Nowé wá dusɪ kpári síisǎa' dɔgírǎ, kí fergi bíjɔ fergee wá khubi kpɔɔ ná má'níjɔ khurá, yɔ'mé tófǎa fǎnɔngírǎ yɛɛ khānu, yɛ thu'nná págíyǎa má tóokóronnu yɔgírǎ kókíró yɛɛ baɔ. ¹² Yɔgɪ baɔ-ɔrma ǐ dée khɪbɛɛɪ digbɛɛɔ ná isensi digbɛɛɔ. ¹³ Ú khurá Nowé dóonni bátónná ú ná ú harɪ ná ú bi bí déeri Sém ná Kám ná Jáfétɪ weri, ná pí hapɪ, ¹⁴ ná fúkitá thījɪ thījɪ wá bɛɛ' ná tádoori thījɪ thījɪ wá bɛɛ' ná táa bī fɔɔɔɔ weri, pí thījɪ thījɪ wá bɛɛ' ná wúrí' thījɪ thījɪ wá bɛɛ' ná mí'tábi wá bɛɛ'. ¹⁵ Tákooníngɔ thījɪ thījɪ wá bɛɛ' baa píjɔ píjɔ ba dóoró pí ná

[Type here]

Nowéri kpoogi batónná. ¹⁶ Pí bée' bannuma khooná ná hari, khooná ná hari
ĩ ba dóoró batónná í mákírà pātí Yékírí see'ra sí Nowéri wera. Ye tí
kpānaa bu, Yáawénná págí tutūnna. ¹⁷ Yógrá baa ĩ dée khubeesi
digbéenɔ; yó'miná kórɔ. Mú yó'mi kónni weri, batónná yaa thāga.
¹⁸ Yó'miná du' yēe yóo ĩ khee bátónni yēe tari ú. ¹⁹ Yó'miná hafiya yēe
du' yēe yóo, tátí' sí sūnni kónj weri, sí taraa míga. ²⁰ Yó'miná písée
hafiya ĩ dugi tē ĩ buu métíríbi má'nínɔ. ²¹ Tákoonínjgobi wá bée'
huugoo me. Wúrípi ba', tádooribi ba', fúkitábi ba', táa bú fɔriɲ weri
ba', níthĩnapɪ ba', pí bée' huugoo. ²² Míjɪ wá bée' ũ fāniɲ huugŕá yēe
jínj́fínj weri, í bée' huugoo me. ²³ Yékírí murguntɔɲ-uma míni wó mí
tū ye fāniɲgŕá yēe jínj́fínj weri, ĩ kórí gi níthĩnapírá ná tádooribirá ná
táa bú fɔriɲ weri, ĩ ná nanɪ wúrípira. Yékínná murguntɔɲ pí bée' me
dunipaná. Nowé ná ípe bú ye bú batónná weri, pí tónná koori.

²⁴ Yó'miná kórɔ í hĩtaa pí dómminá ĩ dée khubi digbéemá'nínɔ ná
kpɔɔɔ.

8

Tí Nowé ku'ri batónná weri, sí míjɪ

¹ Yékínná ye phaa Nowé ná fúkitábi ná tadóori bĩ ye ú kpoogi weri,
pí ɔ wa. Ú ye sargé fúgí fāniɲgŕá, yó'miná kókírɔ yēe wúɔna.

² Yó'bunjiná fígi, thu'nná págí, yógrá jáanjá. ³ Yó'miná kókírɔ yēe
wúɔni kerekere yēe yóo. Mú khubi digbéemá'nínɔ ná kpɔɔgi tannɪ
weri, yó'miná sūni. ⁴ Fergibi má'nínɔ fergee wá khubi kpɔɔ ná
má'ninɔná, batónná ná nunaa Árárá máraa tátiso. ⁵ Yó'miná wúɔni ĩ
taraa ná nanɪ fergibi kpɔɔgi fergeera. Fergibi kpɔɔgi fergee wá dúgí
khurá tátisi wá thasŕaa já.

⁶ Mú ti buuri khubi digbéenɔ weri, Nowérá págíyáa tátanj tí u séerá
batónná weri, ⁷ ye sée gǎanǎan gíkpo. Kírāa yóo yēe ban ĩ ná nanɪ
yó'mi wá wúɔnámmina. ⁸ Ú písée sée tē táfíríhe'rii úkpo ú yóo, sí dé

[Type here]

sáŋgi ú bú tu ná yɔ'mi sūm-biri. ⁹ Úrá yóo, v buu sáakhari wa, ú fígí baa, pébu yɔ'mi kóm-biyaama. Nowérá wónnígáa déki ï kóri dóorigôo bú batónná. ¹⁰ Nowérá tee khubi má'níŋɔ ye sée táfíríhe'riiri tē. ¹¹ Ú yóo ye fígí baa sūníngru Nowé thāná olíviyé tāmá' b'ɛ núbúgírá. Tíra Nowé tuuri dé yɔ'mi sūm-biyaama kón. ¹² Ú písée tee tē pɔ khubi má'níŋɔ ye sée táfíríhe'riiri, v sūní baa túwã. ¹³ Nowé wá dusi kpársísāa' ná kíkpo dígurá, kí dógú fergee wá dógú khurá, yɔ'mi wúbunám-biyaama. Nowérá yaariga taa gí v ye'ra batónni weri, ï keri náa ná yɔ'mina wúbunáa. ¹⁴ Páa íŋɔ fergee wá khubi digbée ná má'níŋɔ khurá, yɔ'miná wúbunáa kutúru; fānɔŋgira yema kí huuga. ¹⁵ Yékínná to seerye Nowéri kha' ¹⁶ v ku' batónná ú ná ú hari ná ú bibi ná pí hapɛ. ¹⁷ Ye seeryɔɔ tē kha' v kuso' táabi wá bée' pū jínfín pū bú batónná, pí déeri wúrípi ná tádooribi ná taa bú fɔruɔ wera. Ye kha' pi hīti bú dunipaná í hūŋ í bai í hī'nigoo-u. ¹⁸ Nowérá kuso batónná ú ná ú hari ná ú bibi ná pí hapura. ¹⁹ Tádooribi wá bée' ná táabi wá bée' pū fɔruɔ weri, ná wúrípi wá bée' ná míŋu wá bée' ù thakooge weri, pí bée' kuso batónná pātí pure thīipi thīipi wera. ²⁰ Nowérá dée thɔŋɔkhonkharu ï hāa Yáawénni ye khori tádoori bīi kaa kpɔruɔ ná wúrí' pīi kaa kpɔruɔ weri, pí bée'rá pɔɔ, ï khori thɔŋɔnsi thɔŋɔkhonkhanná ï thogi pí bée' me khurukhuru ï hāa Yáawénna. ²¹ Thɔŋɔ sí v khonni ï hāa Yáawénni weri, sí núugírá nuwãa ú, ú pí si ye kha' má ba sūnní danŋa fānɔŋguru í dee níthínigi bu túwã. Níthínigira yama káká' púsine bontán, ye sí bée'rá má ba sūnní murguntɔŋ míni wó mí tū thakooge, pātí ma déeri mé'ni weri wa.

²² Ná dunipana sóo wa,

Nípura ba kí tɔɔgeema yé kí sīgi',

wóommi ná tákpúusírá ba tu sóomi wã,

kharugi ná wókúgírá ba tu sóomi wã,

khíbɛegi ná isɛŋgírá ba tu sóomi wã.

Tí Yékírí khonni Nowéri núnéesi wera

¹ Yékínná yee duwaabí ã hãa Nowé ná ú bibiri kha' pi hũŋ í kón ĩ hĩ'ne' dunijana. ² Khaabi wá bête' ba kí phãni-buma tákursa: khãgibi tíkíŋ ná títáapine, wúripi tíkíŋ ná burbine. Kha' pi ma pí déko. ³ Ye kha' míŋi wá bête' ùi thakooge yêe tonne weri, i ba déma pí dime. Ye kha' pátí ma hãana bi tátɔsi ná táhu serensi wá bisi dé si dé pí dimi weri, múnnáa ma hã bi sí bête'no; ⁴ dé hã pí beri khɔɔ khaa ú ná ú tarammini wã, dé pi yee taramminá kpó' sóo. Pébu, taramminá déeri thakoogira. ⁵ Múnnáa sure, ná níne kpógi pí tarammini má ba yeyɔ wa; pébu, pí taramminá déeri pí thakoogira. Ná níne kpógi ú kãni wá tarammi má ba yeyɔ wa. Ná tádooro khuv níthĩniŋi werési níthĩniŋé khuv ú níthĩna' kãni, má ba yeyɔ wa. ⁶ Ná níthĩniŋe khuv níthĩniŋi, níthĩniŋêe khuwɔɔ, pébu Yékírí khorj-uma níthĩniŋiri ú kheeburɔɔ. ⁷ Ye kha' píra kí hũŋ kí bai kí kón

kí yoo kũuŋ kí hĩ'ne' fãniŋira.

⁸ Yékínná seeriye Nowé ná ú bibiri tẽ kha' ⁹ ma khomma pí ná pí kóibine núnéesi ¹⁰ tíkíŋ ná tákooniŋgobi wá bête' pũ bí kpoogi, pí déeri wúripi ná tádooribi ná fúkítá bí ku'ri batónná ná pũ ba ban kpãnaa bu wera. ¹¹ Ye kha' ma khom-bima núnéese. Kha' yɔkpórgé ba súnni khu tákooniŋgobiri túwã, ye yɔkpórgé ba súnni murguntun dunijani túwã. ¹² Ma ba déma míni pí ná kí wógi' núnée sí ma khonni bí pí ná tákooniŋgo bĩ bí kpoogi wera. Ná dunijana sóo kũuŋ na, múnnáa sí núnéesura ba hĩta. ¹³ Ma ba sama yékínsɔsiki ní tátúnísírá, ná pi náa gi, pí kí wógi' núnée sí ma khonni pí ná dunijanípine wera. ¹⁴ Waati wó waati ú ma ba yee yɔgurá ní' ye yékínsɔsikirá ku' weri, ¹⁵ ma ba wógi'ma núnée sí ma khonni pí ná tákooniŋgobi wá bête'no wera. Yɔkpórgé ba súnni ban ĩ ba murguntun tákooniŋgobi wá bête' túwã.

[Type here]

¹⁶ Ye kha' waati wó waati ú yékínsɔɔsikira ba ku' weri, ma ba ná gi í wógí' núnée sí ma khonni tákooníngo thīni thīni wá bée' ù fānɔŋgrá wera. Sí núnéesírá ba tu sóomi wā. ¹⁷ Yékínná písée seerye Nowéri kha' yékínsɔɔsikirá déeri mú tí pi ba kí ná í kí wógí' núnée sí ma khonni tákooníngobi wá bée' pù dunijaná wera.

Nowé ná ú bikhe bísāa' wá mīja

¹⁸ Nowé wá bi bí ku'ra batónná weri, pírá déeri Sém ná Kám ná Jáfétu. Kámíná déeri Kánáa wá siira. ¹⁹ Nowé wá bibe bísāa'ná hūnni ĩ kórɔɔ ĩ hī'nigee dunijana. ²⁰ Nowé dé-uma pómsūma. Sūŋ-uma divé. ²¹ ɔ khu ú ba núb divé ĩ thigi, ye sagura ĩ hītaa pórípóroo ú dóobídukirá. ²² Kám ú déeri Kánáa wá sii weri, ú náa ú sii Nowéri pórípóroo, ú kuso yoo ná seerye sí Sém ná Jáfétu kpaagrá. ²³ Sém ná Jáféturá kheɛ danɔɔ ĩ dugɔɔ pí fesiśrā yēe yoo kpānaa kpānaa í ná phii pí siira. Mú pi ye yoo kpānaa kpānaa, pí kheɛ wóru saa ri kó kēŋɔ, sí dée sǎŋgi pi buu náa pí siiri pórípóroo wa. ²⁴ Mú Nowé wá thāami sūnni, ú yaa weri, ú núu sūmú tí ú bikhe phurgammú déeri weri, ²⁵ ú to kha'

Kánáa danɔɔ-urma.

u ba déma ú máníkhobi wá dombi wá doru. ²⁶ Ye khabu tē kha' a fuu Yáawerí ú déeri Sém wá Yékírí weri, ú nísí nuuga.

Kha' Kánáana dé Sém wá doru.

²⁷ Yékínna yeɛ Jáfétu wá kóibira kóŋ ĩ yeɛ tē pí ná hūtu Sém thā. Ye Kánáaná dé Jáfétu wá doru. ²⁸ Mú yɔkpórgi tannú sóo weri, Nowérá dée dusu kpárgi ná digbéemá'níŋɔ ná kpɔɔgi ye tūmá u hu. ²⁹ Ú dusu wá bée' déerima dusu kpársíjú' ná digbéemá'níŋɔ ná kpɔɔgo.

11. 1-9, 27-32

Bábél du' sūnigi wá mīja

¹ Dunijanípi wá bêe' ye sêe'ma thĩ kpooro. ² Ɔ khu pí ba yaa khukuki yêe mĩŋ ĩ ná kuso tó khari phereŋ pherenno, Síneyá maráa bu, pí hĩtaa fí. ³ Tí kpānaa bu, pí ba kha' pi yee ĩbé hĩŋ birgi ĩ huuriŋo naage. Birgirá déeri pí púriri ye tebirá dée pí tebi fānangira. ⁴ Ye písée khabı tē kha' pi yee ĩbé má' nu kpórii ĩ má' pú kó duki, kí ná khi' ní yékinná, ĩbi jísígé ku' ye hã ĩbé tugıŋ bú dunipaná wã. ⁵ Yáawénná sũuno de ma keŋ nu ná du' sũni gı nípara ye má' wera. ⁶ Ye kha' pí bée' déerima thĩ kpoori yêe sêe' sere kpo. Ná pi kókíró mé'ni, míni wó míu tí pi ba kha' pi dé weri, pi dé-rima. ⁷ Ye kha' pi yee ĩbé sũŋ ĩ jagımuŋ pí seereri, pí nú kãmbi seere túwã. ⁸ Yáawénná tugira bi dunipáa kénsi wá bée'rá; pí tugira ye sée nu wá má'mna. ⁹ Tírá yeeri pũ yísee Bábél^e, pébu, tí khanná Yáawerí jagımunni dunijanípi wá bée' seereri ye tí khanná u tugınni bi tē dunipáa kénsi wá bée'rá.

²⁷ Téerá wá kpānaanípírá pe: Téeráará hũnni Ábrám ná Náhóori ná Áaranna. Áaranná yaa hũni Lóti. ²⁸ Áarán hu-uma Úuri ũv Káldé sirgo, ye dée ú sethanu weri, ná ú sii Téeráara thaage. ²⁹ Ábrámuná yee Sáaráyı ye Náhóorná yee Mílka ú déeri Áarán wá bihariya. Áaranná hũnni tē Yísíkara. ³⁰ Sáaráyı dé-uyaama kaahũŋhara; u ye biinó wã. ³¹ Téeráará khee ú bikhee Ábrám ná ú kói Lóti ú déeri Áarán wá bikhee, ná ú daafĩmbii Sáaráyı ú déeri Ábrám wá harı weri, pí kuso Úuri ũv Káldé sirgo, yêe yóo Kánáa sirgo. Ye mú pi nanni Káaranni weri, pí hĩtaa fí. ³² Téerá bu-uma dusti kpárgı ná símúwáa' ye huwo. Káaranná u huuri.

12

Tí Yékirí yí'ri Ábrám dé u yóo Kánáa wera

¹ Yáawénná seerıye Ábrám kha' u ku' ú sirgirá, ú thĩiná ná ú

---

^e11.9 Bábél wá tutángírá déeri jagımunma

sithanuná í yóo suri gí ma ba bukkaa-u wera. ² Ma ba déyooma thĩ kpakpa'ra; ma ba duwaabí-uma. Ú nísígira ba kpórma; ye ú b́arkára ṕora ba bu kirga. ³ Pée b́u bee ú kirgi weri, ma ba kunna' pi, ye pée b́u ha'ra' yêe kowwó weri, ma ba danga-buma. Ma ba duwaabíma dunijathĩiji wá b́ee' ú b́arkára.

⁴ Ábrámuná yaa yóo pátí Yáawé́rí see'raa-u wera. Ú ná Lóttí yóori. Waati ú u ku'ri Káarán surgirá weri, u yema dusti digbéesáa' ná kpóó ná símúwáa'no. ⁵ Tí u ye yóo Kánáa surgirá weri, khe-uyaama ú haru Sáaráyí ná ú máníkhoo^e wá bikhee Lóti ná ú dékimíi ú ye ú weri, ná ú dombi wá b́ee' pí u buura Káarán surgirá wera. ⁶ Tí u nannu Kánáa surgirá weri, ú yóo kén gí pi yí' Síké́m, Móoré táhu kpórgi wá the', ye Kánáa nípe ye búma kí surgirá. ⁷ Yáawénná bukkaa ú thĩ Ábrámuno ye seeriyóo kha' surgeri, ú kóibe ma ba hã gí. Tí kpānaa bu, Ábrámuná yaa mági fí thogunghonkharu í hãa Yáawé́rí ú buka'raa-u ú thĩ wera.

⁸ Mú si tannu ú yaa yêe yóo tátísurgó í ná bagu ú dóobíduki í sée Ái khukuki ye sée Bétél khudóongi ye hĩtaa bú sí soḡomburá, í mági fí tē thogunghonkharu, ye thuga Yáawé́nna. ⁹ Tí kpānaa bu, úu súḡíngi yêe yóo Néḡévi surgó.

Ábrám wá yóomi Éjípítí surgó

¹⁰ Khūmige wáará surgirá. Ábrámuná yaa yóo Éjípítí, pébu khūmigi ṕú-giyaama. ¹¹ Mú Ábrámuna ye yóo í ná tó'ríyóo Éjípítí surgine weri, ú seeriyé ú haru Sáaráyíri kha' u ken, tu-manu dé hānu kiraa-u. ¹² Ye kha' ná Éjípítí nípara tuv dé má haro pi ba khu ma yé séyóo. ¹³ Kha' ma nínooma, ná Éjípítí nípara púḡóo ú see' pi kha' má khĩharu; sí dé sáḡgi pí dee úrí bu yé kó' ma kókiru ye má ko.

¹⁴ Pátí Ábrám nannu Éjípítírá weri, Éjípítí nípírá náa hannu u ye wóore ná kurmu wã. ¹⁵ Éjípítí uthakho fáaráwó wá ní' kpórbírá fowaa hannu

---

^e12.5 Lóti wá sii Áarannāa hĩtu kí khã' Ábrámuná

[Type here]

fáaráwǎ wá thĩ wá wóónná ye kheε yóo ú uthakórgírá. ¹⁶ Fáaráwǎná dée Ábrám míkuru ĩ deε hanná. Hã-uruma kpeεbi ná sǎńbí ná náabi ná kǎngogibi ná sǔmdébihobi ná sǔmdébihapi ná juɔumímba.

¹⁷ Yáawénná yee thɔɔra fáaráwǎ wá kórgírá ĩ deε Ábrám wá harı wá hǔmmíná. ¹⁸ Fáaráwǎná yısı Ábrám ĩ seεryɔɔ kha' péε ú dée ma mé'naa? Péε déeri ye v ye seεrye ma kha' ú harɔ wa, ¹⁹ ye seεrye ma kha' ú khĩharıɔɔ? Tírá yeeri má kha' ma khé yeyoo. Ye kha' v khe ú harı tara.

²⁰ Mú v kǔnnı mú sóo werı, ú seεrye ú sǔmdébibiri kha' pi khe Ábrám ná ú harı ná ú mípi wá béε' ù ú werı, ĩ ná tǎa pí tara.

13

¹ Ábráminá kheε ú harı ná mípi wá béε' ù ú werı, ná Lóturi pí kuso Éjípítirá ĩ fıgı písée Nééévi.

Ábrám ná Lóti wá kpikumma

² Ábrámina yema hense tákursa: warfírá ná sǎni ná tádooribo. ³ U ye sǔugúmma yêe yóo kere kere ĩ ná nanı khaa tí v ba'ra ú dóobídúkiri khũni werı, Bétél ná Áı wá sɔgɔmburá, ⁴ khaa tí v má'ná thɔɔɔkhonkhanni wera. Mú v nanni fı ú thuga Yáawéna.

⁵ Ábrám wá níńéetákāni Lótura yema sǎńbí ná kpeεbi ná náabi ná dóobíduse tē. ⁶ Pi yema hense tákursa; pí tádooribi wá kómmé yeera pí kerı khaanná sérée bí bu, pí wónnı hĩtı fı kpoogi wa. ⁷ U khu seeresé yaa Ábrám wá tádoorikhũnnıbi ná Lóti wá tádoorikhũnnıbi wá sɔgɔmbɔ. Ú waaturá Kánáa nípi ná Pérısibe ye búma kí surgurá.

⁸ Ábráminá seεrye Lóturi kha' hã ú yee má ná úrá dóoɔ kǎmbı wa. Ye hã ú yee tē má tádoorikhũnnıbi ná ú wábírá dóoɔ kǎmbı wa, dé dé-ĩbínnuma níkpooɔ. ⁹ Ye kha' surgi kpórí-giri sírí bu. Kha' kírá ke ú wóónná. Ma jíńɔɔma v yee ĩbé kpısu kǎmbɔ ye ú phĩ'née khon. Ná v yóo dé'míngɔ, má yóo dé'dingɔ, ú yóo dé'dingɔ, má yóo dé'míngɔ.

[Type here]

¹⁰ Lóturá yaariga keri dágáa ú pi yí' Júrdé weri, ú kénjírá. ĩ kheε kí kénjírá ĩ ná nanu Sówáarni, ki yema kí wóongo. Waati ú Yáawénna ye míi hasiga Sódómi ná Gómóornu thon na weri, kí kénjíra yema má khaa tí Yáawerí sóóbinná saa nínnu wera; ki yema tē má Níl dákpórkénge. ¹¹ Lóturá phĩgi khori Júrdé maráara. Tí khanná pí kpisiya kãmbɔ ye Lóturá kheε yóo khuku' kénge. ¹² Ye Ábráminá hĩtaa Kánáa surgurá. Lóturá yóo ná bagu ú dóobídusi Júrdé maráa nu wá yóo bu, Sódómi wá the' ĩ hĩtaa fí. ¹³ Sódómi nípra ye déma mípĩni tákĩrsi tũ ye dóon Yáawénna.

¹⁴ Pãtí Lóti ná Ábrám kpisura kãmbɔ sóo weri, Yáawénná seeriye Ábrámunu kha' u yaará' keɲ surgeri khukuki ná khudóongi ná khukuki wá dé'mĩngi ná khukuki wá dé'dingirá. ¹⁵ Pébu, surgeri ú ná ú kóibe ma ba hã gí kí dé pí wágu kutúru. ¹⁶ Ma ba yeema ú kóibírá kónj má sĩmihĩke. Ná níne wóróo thũgi sĩmihĩkiri, má u wónnĩ thũ' ú kóibira. ¹⁷ Ye kha' u yáa tɔɲ surguri í keɲ kí sũnumi ná kí phermiina. Pébu, úra ma ba hã gí.

¹⁸ Ábráminá kheε ú dóobíduki ná ba' ki Mámíré táhu kpórsi wá khanná, Ébró kénge. Ú mági fí thogɲkhonkharu ĩ hãa Yáawénna.

14

libi wá khãigi wá míja

¹ Ú waaturá, ithakho Ámúrafél ú ku'ri Sínéyáaru ná Áríyókú ú ku'ri Élásáaru ná Kédórláuméeri ú ku'ri Élám ná Tídéyál ú ku'ri Góyím weri, ² yaara phii Sódómi ithakhoo Béerá ná Gómóoru ithakhoo Bírásá ná Ádíamá ithakhoo Sínéyáabu ná Sébóyím ithakhoo Sémébéeri, ná Bélá ithakhoo. Bélára pi ye yí' tē' Sówâanna. ³ Pí ube bímúwáa'na yema Sídím póko kí déeri sóbíyo' huwongo. ⁴ Ye pi ye núma Kédórláuméeri wágu dusti kpɔɔ ná síjɔɔ thago. Ye dusti kpɔɔ ná sísãa' dıgrá, pí párángáa.

⁵ Dusɪ kpɔɔ ná síjù' dɪgɪrá, uthakhoo Kédórláuméeri ná pó uthakho bìi ye ú kpānaaná werɪ, pí sóɔbírɔ́ ǐ yóo khāɪgɪ Ásérɔ́tɪ-Kárnáyím nuná ǐ ná wórɔɔ Éréfáɪbɪrɪ ná Súsíbiri Ám sɪrgɪrá ná Émíbirɪ Sáwé Kíríyátáyím sɪrgɪrá ⁶ ná Séyíiri tátí'sɪrgɪ ní' pí pɪ yí' Óríbi werɪ, ǐ taraa yóo Párán táhu kpórí gɪi gbiriŋ wá the' werɪ, ⁷ ye fígí písée Én-Mísípátɪ í pɪ yí' tē' Kádési, ǐ ná wórɔɔ Ámálésíbi kénsɪ wá bée', ná Ámóɔrɪ bí hītanni Ásásón-Támáari wera. ⁸ Sódómɪ uthakhoo ná Gómóɔrɪ uthakhoo ná Ádíimá uthakhoo ná Tísíbóyím uthakhoo ná Bélá, í pɪ yí' tē' Sówáari werɪ, í uthakhoo; sóɔbím-biyaama khāikhāi sóɔbínsɪ Sídím pókírá. ⁹ Pɪ ye tɛema Élám uthakhoo Kédórláuméeri ná Góyím uthakhoo Tídéyáari ná Sínéyáabi uthakhoo Ámúráfél ná Élásáari uthakhoo Áríyókɪ. Pí ube bíjù' ná u bímówáa'ná buura kām̄ba. ¹⁰ Ye Sídím pókírá, tánsêe ye ní; tebi fānangêe ye bú sí tánsírá. Sódómɪ uthakhoo ná Gómóɔrɪ wáará horgo ǐ ná wáa bú ye póɔrá horgo kání tátiso. ¹¹ Ye pée bí buuri wórgɪ werɪ, pí hogi Sódómɪ ná Gómóɔrɪ nípi wá hensi ná pí dimini mɛ. ¹² Khe-biyaama Ábrám wá máníkhoo wá bikhee Lóti òu ye Sódómíná hītansi werɪ, ǐ yóo ú, tíkɪŋ ná ú déki míjɪne.

¹³ ɔ wáyé horgo koo ǐ ná seeriye sí eburu Ábrám ú hītanna Ámóɔrɪ wái ú pɪ ye yí' Mámiré werɪ, ú táhu kpórgi wá the'. Ye Mámiré ná Ésíkól ná Ánêenna yema hūŋkām̄ba ; pí núnéekhõo ye Ábrámna. ¹⁴ Tí Ábrám núuni ná pɪ kha' khe-birma ú máníkhoo wá bikheeri werɪ, ú digee yaa ǐ khee ú wáyíbi kpárgɪ ná digbéemówáa' ná kpɔɔ ná má'nísāa', pí hūnni ú kórgírá ú mamaa bi khāɪgɪ werɪ, ǐ thoo ubɪrɪ ǐ ná nanɪ Dá. ¹⁵ Tí khanná ú kpíkɪra ú nípirɪ ginnakhayɪ ginnakhayɪ isɛŋgiri ǐ khāi bi ye níní bi ǐ ná nanɪ Óbá. Ye Óbára ma Dámási khukuki wá dé'diŋ he'ro. ¹⁶ Tí khanná pí fagira pí tásɪrɪ, ye khee Lóti ná ú míjɪ ná hapi ná nípi wá bēe' ǐ fígí písée bí.

Ábrám ná Mélékisedéki wá míja

¹⁷ Pātí Ábrám yóori ǐ ná buu wórgɪ Kédórláuméeri ná pó ubirá sóo

[Type here]

weri, ú fípisémpánná, Sódómi uthakhoorá yaa thukiroo Sáwé uthapókírá. ¹⁸ Ye tí khanná fí tē Sálém uthakhoo ú pi yí' Mélkisedéki bannu hãa Ábrámuni pháani ná divé. Mélkisedéki dé-uma tē Yékín Kpóroo wá thoginnaa. ¹⁹ Ú yee duwaabí hãa Ábrámuni kha' Yékín Kpóroo ú khonni thu'ri ná fãnuḡiri weri, u kunnigoo.

²⁰ A thya' Yékín Kpóroo ú yeeri ú píníbi ú déko wera.

Ábrámuná kpíkíraa míḡi wá bée' í u buura weri, khaayi kpoo kpooḡi ã hãa khaa tíkpo tíkpono Mélkisedékira.

²¹ Sódómi uthakhoorá seerye Ábrámuni kha' úra hã maní níḡine yé khe hensira. ²² Ábrámuná seeryoo kha' káari, kari-maní Yáawéí Yékín Kpóroo ú khonni thu'ri ná fãnuḡiri weri, kha' ²³ má ba híḡ háari má mí tíkpo wa, háari má kaariwóndénne werési deekhara' wónni sí dé sãḡi ú ba kha' úra yeeri má dée nafori tárí wa. ²⁴ Ye kha' má thĩ maná ba híḡ míni wã, ná ki dée má tēe tí nákorbombi diiri sóo weri, ná má ná ní' pí yóori khãḡirá kpoogi, pí déeri Ánéeri ná Ésíkol ná Mámíré weri, pí niina múwã. Ye kha' u yee pírá híḡ pí niina.

15

Tí Yékírí khonni Ábrám níḡéesi wera

¹ Mú si tanni sóo weri, Yáawénná bukaa ú thĩ Ábrámuno ye seeryoo kha' Ábrám, hã ú yee phãḡigé kóroo wa, dé maná déeri ú teera pãtí sodáasí wá tákakaantáge teyoo wera. Ye kha' u ba buma taasi kóḡ. ² Ábrámuná kha' á Tamaḡ Yáawére, pé si kunna' ma ná ma buu míḡi ye ma biinó wãa ? Ye kha' Dámási Élíyézenãa ba dé má uḡkheeraara. ³ Ábrámuná písée seerye tē kha' u hãa ma kpãnaa wã, dé bii ú pi hūnni má kóḡirá weri, úrãa ba khe má uḡḡira. ⁴ Yáawénná kha' kúuḡ na; úrãa ba khe ú uḡḡiri wa, dé ú thĩ wá bihūnommêe ba khe ḡi. ⁵ Ye kuso Ábrámuno kpaago ã seeryoo kha' u yaará' keḡ yékínna. Ye kha' u wónní thũ' kusa'ura? Ye khabí tē kha' múnnãa ú kóibira ba hĩta. ⁶ Ábrámuná

khãa Yáawénná, sí dée sǎngi Yáawénná kheyɔɔ ní' termemme.

⁷ Ye seeryɔɔ kha' maná déeri Yáawéri ú kuso'ruu Úuri, Kálidébi wá surgo, dé ma hãa-u sirgenne kí dé ú wága. ⁸ Ábráminá kha' á Tamaŋ Yáawére, múnni ma dé yé tu dé sirgera ba déma má wágaa ?

⁹ Yáawénná seeryɔɔ kha' u baŋ du sísãa' náphunno ná du sísãa' kpethagire ná du sísãa' sǎníkhoono ná he'rii ná táfírhe'riye.

¹⁰ Ábráminá baa tádooribine ã ba dákíráa bi he'i he'i ã kpéree kpĩju kpĩju í kásáa kãmba; ye u ye dákírá he'ribíri wa. ¹¹ Khakhɔɔwúripé ba sáa khaasúra, Ábráminá níni bi. ¹² Khudóompánni dɔɔmé kórí

Ábrámini tákursi ye kó phãngi wá hũngi ná tápírgé baa ú bu. ¹³ Ye Yáawénná seerye Ábrámini kha' u tu kha' ú kóibira ba ná hĩtuma kó surgo má khurbe, í dé kí surgi nípi wá dombo. Pi ba fúusím-buma dusi kpársíjɔɔ thago. ¹⁴ Ye thĩ tĩi ba dé bi dombi weri, má ba yee ri ya. Ná sí disra taraa, pi ba ku'-níma kí surgúra hense tákursi. ¹⁵ Ye kha' u ba khã'ma í hu dɔɔwóonje, pí kasigɔɔ. ¹⁶ Ye ú kóí tormambi wá biibi wá pánná pi ba fí'ri baŋ fará, pébu, tí pánná ná Ámóɔrbi wá mípúdegira ba naŋ kí kpúuníjána. ¹⁷ Tí khu dóonni sóo, táagírá tegi vep weri, bentúnonni ná tó haibeŋ tũ so weri, sí yaa ã taraa bú kha he'dákíránpi wá sɔgomburá. ¹⁸ Ú khurá Yáawénná khori Ábrám nínéesi ye seeryɔɔ kha' sirgeri, ú kóibe ma ba hã gí. ã kórí gi Éjípíti dágáará ã ná nanu Éfáráti dákpóroora. ¹⁹ Thĩi ù ye bú kí surgúra weri, írá déeri Kéníbi ná Kénásibi ná Kádímóníbi ná ²⁰ Ítíbi ná Pérísíbi ná Éréfáyímbi ná ²¹ Ámóɔrbi ná Kánáa nípi ná Gírgásíbi ná Yébúsibe.

16

Ísímáyél wá hũmmi wá míja

¹ Ábrám wá haru Sáaráyí dé-uyaama kaahũnhara. ã mákírá ná u yema ɔ Éjípíti sũmdébiharuno ú pi ye yí' Ágáari. ² Sáaráyírá seerye Ábrámini kha' ú káfíra, tu-vri dé Yáawénná khõnni ma hũunne. Tírá

yeeeri, ma jínɔɔma dé u khe má sũmdébiiri, dé páane má bu ú bu biye. Ábrámúná hĩní ú harı wá seerera. ³ Tí Ábrám wá ha' Sáaráyí kheera ú Éjípítı sũmdébiharu Ágáarnı ĩ hãa ú, ú khoori werı, ú waatrá ná Ábrám hĩtaŋ-uyaama Kánáa surgırá ĩ dée dusı kpɔɔɔ. ⁴ Ábrámúná tɔ kheyoɔ ĩ hãa-u dɔɔɔ. Múnnı Ágáari tuuri dé dɔɔrêe manɔ werı, u sũní yêe yatıŋ ú tamanhanni túwã. ⁵ Sáaráyırá seerye Ábrámıni kha' má hakera kórɔɔ, pébu maná hãanuu má sũmdébiharunɔ hası, ye múnnı u tuuri dé dɔɔrêe manɔ sóo werı, u wêe yatıŋ ma túwã. Tírá yeeri, Yáawénnãa ba see' má thĩjãa hã ma ú. ⁶ Ábrámúná seeryɔɔ kha' ú sũmdébiharurá we ú déko. U déyoo íte tí nuunı ú wera. Sáaráyırá fúu Ágáarnı, ú yaa horgo.

⁷ Yáawérí wá munıgırá jãa-u tó buntãnnı wá the'. Tí buntãanna yema gbiriŋ bu, Súur khĩnnã. ⁸ Munıgırá púgɔɔ kha' Sáaráyí wá sũmdébii Ágáari, he u yaari ? Ye he u yôo ? Ágáarná kha' ma horo'ma í ku' má tamanhari Sáaráyí wá déko. ⁹ Yáawérí wá munıgırá seeryɔɔ kha' u fı'rı písi ú tamanhari thãná í ná kí nú ú wága. ¹⁰ Ye písee seeryɔɔ tẽ kha' ma ba yeema ú kóibirá kón, pí thũ'nnı tu wa. ¹¹ Ye kha' u keŋ, u ma dɔɔre, ye bikhoo u ba hũŋ ĩ hãa-u jısıgi kha' Ísımáyél'. Pébu, Yáawérí nú-uri ú súrımına. ¹² Ye bii ú u ba hũŋ werı, u ba hĩtuma má wúugi kãŋgogoo.

U ba kpĩmma nípi wá bêe'no,
ye nípi wá bêe' ba kí kpĩŋ-úma tẽ.

U ba kpısuma ú sekpokãmburá í ná hĩti ke.

¹³ Ágáarná kha' ye! dé maná jãanı Yáawérí úv jã werı mé'naa ? Tírá yeeri ú yısı Yáawérí ú seereera ú werı, kha' Yékırı ú Jãanı Ma wera.

¹⁴ Tírá yeeri píu yí' tí bũntãnnı Béer Láhái-Drú, kí tutãŋgırá déeri Thakoo Yékırı ú jãanı mı werı, ú bũntãanna. Tí bũntãanna ma Kádésı ná Bérédi wá sɔgombɔ.

---

^{16.11} Ísımáyél wá tutãŋgırá déeri Yékırı nú-uri

¹⁵⁻¹⁶ Waati ú Ábrám buuri dusti digbéepí' ná má'níkpo weri, tíra u hūnni Ágáarná bikhoo. Bii ú Ágáaru buuri Ábráminá weri, Ábráminá hāa-u nísígi kha' Ísímáyél.

17

Yékírí wá núnéesi wá tǔngéese

¹ Waati ú Ábrámna ye dusti digbéemúwáan̄khonno weri, Yáawénná bukaa-u ú thī ye seeriyoo kha' maná déeri Yékín̄ Wónnáana. Ye kha' u thoo má khūnni yé hīti kaadé sōnno má wóonná. ² Kha' ma ba khoroo núnéesi í yee ú kpānaanípírā kón̄ tákursa. ³ Ábráminá bagu hursi ī ba'riga ye thuga Yékínna. Yékinná seeriyoo kha' ⁴ u ken núnée sí ma kha'ri weri, sírá se: kha' u ba déma thī kón̄gón̄ni wá siye. ⁵ Pí ba yísōo Ábrám tǔwā, dé pi ba kí yísōoma Ábráhám, pébu, dé-manuuma thī kón̄gón̄ni wá siye. ⁶ Ma ba yeema ú kóibírā kón̄ í tanní dé thīipe; ye pírí bu ube ba ku'. ⁷ Ye kha' ma khorooma núnéese; ye sí núnéesira ba hīti-búma má ná úrí ná ú kóibi ná pí kpānaanípi wá sōgombō wáati wá bēe'. Kha' ma ba déma úrí Ábráhám ná ú kóibi wá bēe' wá Yékíre. ⁸ Ye kha' Kánáa suri gí ure hītansi má khuraa-u weri, ma ba hā-gíma ú ná ú kóibiri, kí dé pí wágu kutúru yé má dé pí Yékíre.

⁹ Yékinná seeriye Ábráhámni kha' úra kó' má núnéesiri kókuri ú ná ú kóibi ná pí kpānaanípiri me. ¹⁰ Ye kha' má núnéesírā se: pi kó' si kókuri ú ná ú kóibiri í huuree bikhoo wóo bikhoo ūu bú pí sōgombírā wera.

¹¹ Kha' pí khobi wá bēe' huuree, dé sírāa ba dé má núnéesi wá tǔngéesiri pí kpó'nná. Múnnáa ú ná ú kóibira ba kó' má núnéesira.

¹² Waati wóo waati, bikhoo wó bikhoo ú buuri khubi má'nísāa' weri, pi huuriyoo. Háaru ú dée dori wá bii ú pi hūnni ú kórgírā weresi ú u donni warifírāano, khuraano, ūu mú dée ú thīini wā weri, pi huuriyoo.

¹³ Kha' dori ú pi hūnni ú kórgírā ná ú pi donni weri, pí bēe' huureema. Síráa ba dé má núnéesi wá tǔngéesiri pí kpó'nná waati wá bēe' kutúru.

[Type here]

¹⁴ Ye khooh wóo khooh ú kaari huuriyo weri, hast'-urra má núnéesira. Pi khoŋ ú niini bú thĩinná.

¹⁵ Yékínná písée seeriye Ábráhámíni kha' pí ba yí' ú hanní Sáaráyí túwã, dé pi ba kí yísóoma Sáara. ¹⁶ Kha' ma ba yeema duwaabí hãa-u ú bu ú bu bikhoo. Ma ba duwaabí-uma míjãŋ. U ba déma thĩ kónŋónŋi wá siye. Ye írí bu ube ba ku'. ¹⁷ Ábráhámíni baŋi hursi ã ba'riŋa ye mání ye seeriye ú dóŋírá kha' khooh ú buuri dusi digbéemúwãa' weri, úrãa ba wónní hũŋ biyee ? Ye Sáara ú buuri dusi digbéerí' ná kpóŋgi weri, úrãa ba wónní khe dóŋí hũŋ biyee ? ¹⁸ Ábráhámíni seeriye Yékínni kha' tí ma jínóŋ weri, yaŋgó ú hã Ísímáyélni thakoogi yé wóŋí' ú. ¹⁹ Yékínná kha' hã ú túnnée ja, dé ú ha' Sáarara ba hũmma bikhoo ú hãa-u jísígi kha' Ízáki. Ye kha' ma khorooma núnéesee; ye sí núnéesira ba hĩti-búma má ná úrí ná ú kóibi wá sóŋombírã waati wá bée' kutúru. ²⁰ Ye ná Ísímáyél wásire sírí, nú-maní ú jũnna. Kha' ma ba duwaabí-u ú hũŋ í kónŋ. U ba hũmma bikhobi kpóŋ ná píŋŋ pí ba dé níkpórbi yé ú thĩná dé tẽ thĩ kpakpa'ri wá siye. ²¹ Ye kha' má núnéesira ba hĩtuma má ná Ízáki ú Sáarara ba hũŋ kó'ri páambée sii weri, ãbi sóŋombó. ²² Mú Yékírí seereeri Ábráhámíni sóo weri, ú taraa ye séyóŋ.

²³ Ú khu kpoorã, Ábráhámíni khee ú bikhee Ísímáyél ná khoobi wá bée' pí pi hũnni ú kóŋírá tíkíŋ ná khoobi wá bée' pí u donna warfírãanó weri, ã huuriyo bi pãtí Yékírí seeraa-u sí wera. ²⁴ Khu ú Ábráhám huureeri weri, u yema dusi digbéemúwãaŋkhonno; ²⁵ ye ú bikhee Ísímáyélnãa ye dusi kpóŋgi ná sísãa'no tí u huureeri wera. ²⁶ Ú khu kpoorã tẽ Ábráhám ná ú bikhee Ísímáyél huureeri ²⁷ tíkíŋ ná khoobi wá bée' pí pi hũnni ú kóŋírá ná khooh bí pi donni warfírãanó, khurbine wera.

18

Tí Yékírí hãani Ábráhám núŋgi kha' u ba bu bii wera

¹ Yáawénná bukaa ú thĩ Ábráhámınɔ Mámíré táhu kpórsi wá the'.
Khupúrí kpenḡbenḡi wá waati-u, Ábráhám hĩtaḡ-ɔyaama ú
dóobídúkirá, tutōnnúgírá. ² Ú yaariḡa kha' ma keḡ ĩ náa pó khoobísáa'
ú wóɔnná; ú yaa horgo ĩ thukiro bi. Mōnni u nanni weri, ú khuusiro ĩ
ba'riḡa ĩ ná nani fāniḡiri ĩ thuga bi ³ ye kha' á tamaḡ, ma jínɔɔma,
ná má mú nuuni ú, hā ú yé tari wa, dé u nuni má khanná kíru, ⁴ pí
baḡ yó'mé ba hā pí bōbi'⁸ pí desri yé hĩti kí kpáarée táhudókírá ⁵ ná
ma ná bæe tó míní ba hā pí di yé wónní bu fāḡi kí yóo; pébu, mú pi
kpónnó'ni ma ĩ baa má thāná weri, pí wónní tari kaa di ya. Pí seeriɔɔ
kha' u dé pātí u kha'ri wera. ⁶ Ábráhámıná dóoró dukirá haabunse ĩ ná
seeriye ú harı Sáararı kha' u haabíḡ khoḡ fáarnímú' fūnaḡi wá
gbóngbóng wóɔ hĩpenni í kha' kí bōgiri í dé pháani. ⁷ Ye Ábráhám wá
thĩná horgo ĩ yóo ú náabírá ĩ ná kórí nákho bomi, ú khaa úu nuu ye
fúriyá weri, ĩ hāa ú ú sūmdébii wá ḡo haḡiɔɔ. ⁸ Mú khaasu thoori weri,
ú ná khee náapíní júbgi ná náapíní biki ná khaasri ĩ ba tii sí khurbi,
ye nunaa pí the'rá, táhudókírá ĩ tee pí diye.

⁹ Tí kpānaa bu, pí pógɔɔ kha' he ú harı Sáararee? Ábráhámıná kha'
úrú we dóobídúkirá. ¹⁰ Pí ḡo seeriɔɔ kha' túnnéese bú wa, dé kó'ri
páambée sii ná ma ba písi baḡ ú thāná, ye tí pánná ná ú harı Sáarara
ba buma bikhoo.

Ú waatirá ná Sáarara yema ú kpānaaná, dóobídúki wá tutōnnúgírá,
yēe núunó'. ¹¹ Ábráhám ná ú harı Sáara khā'-piyaama tákırı ye
Sáarará taraa bihumpānni sówo. ¹² Ú mání ú dógɔ ye kha' má ná má
tamaḡ ú khā'ni mé'ni weri, sí yéke wónní kó' ma tee ? ¹³ Yáawénná
pógí Ábráhámıni kha' pée déeri Sáarará mání ye kha' khā'-manı ná
taraa má wónní hūḡ bii yaa? ¹⁴ Ye kha' túnní mínēe bú tí Yáawéna
kpūnní dēe ? Kha' pātí ma kha'ra weri, kó'ri páambée sii ná ma ba písi
baḡ ú thāná. Ye tí pánná ná Sáarara ba buma bikhoo. ¹⁵ Phāniḡé kórí

---

⁸18.4 í hā khiraa yó'mi ú bōbi' si buka'ma kha' kó'-puruuma kókura

[Type here]

Sáarari ú pákírǎ kha' ma mǎní wǎ. Yáawénnǎ kha' hǎ ú pákíŋ na dé máŋ-urí. ¹⁶ Pí khooberǎ yaa kheε yêe yóo Sódómí kénge. Ábráhámuná kheε bí dé ma ná sée bí khǐnnǎ. ¹⁷ Yáawénnǎ kha' má wónní kóo Ábráhámuní míu tí ma bée dé werí wa. ¹⁸ Pébu, ma ba yeema ú thǐinnǎ kón yé hǐti wórge. Ma ba duwaabíma dunijathǐiji wá bée' ú bǎrkára. ¹⁹ Kha' phǐ'-maní khorooma dé v see' ú bibi ná ú kórgi nípirí kha' pí kó' má khǐnní í dé tí terenni werí, ná tí mákínní, sí dé sǎŋgi tí ma hǎanaa-v núugi kha' ma ba dé werí, má dé rí tí dómminá.

²⁰ Yáawénnǎ seeriye Ábráhámuní kha' nú-maní ná pí kha' Sódómí nípirí ná Gómóori nípirá déma mípǐji kón, pí mípǐji pí-irma ná taraa.

²¹ Tírǎ yeerí ma ba sǐmma í keŋ tí pí kha'ri píu dé werí, ná mípǎnnu werésí ná mípǎnnu wǎ, má tu. ²² Pó kho bíjónǎ kheε yóo Sódómminá ye Ábráhámuná hǐtaa ú ná Yáawénní fí. ²³ Ábráhámuná sǐv tó'ríyó ye kha' dé v ba pí khuma ní' kirbirí í tíkíŋ ní' píunêe? ²⁴ Ye kha' dé ná ní' kirbí digbéeŋ ná kpóoge wónní bu bú í nuná, dé v ba kauma yé khuree? Dé ú ba dee ní' kirbí digbéeŋ ná kpóoge gǐu bu nuná werí, yé yeeye yaa? ²⁵ Kha' ú ba pí í dé sí ya. Ú ba pí í khu ní' kiraa ná ní' píjǎani í tíkíŋ bí ya. Ná sí dée múnnaa, má v khonjiro ní' kiraa ná ní' píjǎani wǎ. Ú ba pí dé sí ya. Wée úv ba thu dunijáa bée' werí, v ba déma tí terenni wera. ²⁶ Yáawénnǎ seeriye Ábráhámuní kha' ná ma wóróo buu ní' termembi digbéeŋ ná kpóogi bú í nuná, ma ba dee bí bu yé yeeye. ²⁷ Ábráhámuná khabí tē kha' á Tamaŋ, tu-maní dé dé-maníma níthǐniga; v sée hǎ ma tí, dé ma khǐnne yêe wónní seereε ú mé'ni wǎ. ²⁸ Ye kha' ná mu theŋgeε ya, ní' termembirá ba hǐi nípirí digbéeŋ ná kpóogírí wa, dé ní' pí múwǎa' wónní kpi' pí. Ye kha' dé v deema ní' pí múwǎa' pí kpi'ri bú werí, yé keu nuní bǎa? Yáawénnǎ kha' ná ma buu bú nípirí digbéeŋ ná pí múwǎa' má kewee ya. ²⁹ Ábráhámuná písée khabí tē kha' ná mu theŋgeε, nípirí digbéeŋ thasóke wónní bu bú. Yáawénnǎ kha' ná nípirí digbéeŋ wónní bu bú, má kewee ya.

³⁰ Ábráhámuná kha' á Tamaṅ, ma jínɔɔma, ma ba seereɛ tē ye hã ú jángíṅ na. Ye kha' ná mu theṅgeɛ, nípi digbée ná kpɔɔgi thasóke wónní bu bú. Yáawénná kha' ná ma buu bú nípi digbée ná kpɔɔgi, má kewee ya. ³¹ Ábráhámuná khabɪ tē kha' á Tamaṅ, ɔ sée hã ma tí dé ma khĩnne yēe wónní seereɛ ú mé'ni wã. Ye kha' ná mu theṅgeɛ, nípi digbéere wónní bu bú. Yáawénná kha' ná nípi digbéere wórɔɔ buu bú, má kewee ya. ³² Ábráhámuná písée khabɪ tē kha' á Tamaṅ, ma jínɔɔma, hã ú jángíṅ na, dé ná ma seerye páa tíkpo má súnńi seereɛ túwã. Ye kha' ná mu theṅgeɛ, nípi kpɔɔge wónní bu bú. Yáawénná kha' ná nípi kpɔɔge wórɔɔ buu bú, má kewee ya. ³³ Mú Yáawéri seereɛri Ábráhámunɔ sóo weri, ú taraa ye Ábráhámuná fígí khũno.

19

Sódómi ná Gómɔɔri wá murguntommi wá míja

¹ Yékírí wá munigi bíjɔɔná yóo ná nanɪ Sódómɪni súnńingi ĩ mákírá ná Lóti hĩtaṅ-ɔyaama nu wá tutũṅgirá. Mú ɔ jáani bi weri, ú kheɛ yēe thukiṅ bi ĩ ná bagɪ hursi pí wóɔnná ĩ bá'riga ná nanɪ fãnuṅgiri ĩ thugaa bi ² ye seerye bi kha' á tamaṅ thaabi ma jím-buma, pi baṅ pí sũmidébii thãnáa ĩ ba bɔbi' pí desuri yé hũṅ, ná duge yékírée pí ya khũi kí yóo pí khĩnne. Pí kha' ǎ̃ dé ĩbíra ná hũmma píngíṅkpáigɔ. ³ Ye Lótirá kai ye jíní bi m̃ɔ, pí ba pí ĩ yóo ú thãná. Ú dée diimi ye dée pháani ú dá'ri thãhɪrbu weri, pí diye. ⁴ Nípura ye nanɪ hũni thoṅ na, Sódómi nu khobi wá bée' baa ĩ kóri gi bikereɛburá ĩ ná nanɪ níkhãgɪburá, pí bée' bannaama ĩ ba sãní dúgí dukiri ⁵ ye púgí Lótiri kha' ní' pí banni ú thãná súnńingeri weri, he biree? Ye kha' ɔ kuso' pi dé ĩbíra bée tu-buma pãtí khoo tu harɪ wera. ⁶ Lótirá kuso ye págí tutũnni táa bi bú, ⁷ ye seerye Sódómi khobiri kha' á nípa, ma jím-buma, hã pí dé si ya, dé si kiraa wa. ⁸ Ye kha' ma ma bihari' píjɔɔɔ, pũ míu tuv khomú thoṅ na, ma ba hã bi bí, pí dé bi pãtí pi khɔɔ'. Ye hã pí dé

níperi míni wã, dé má thãa pi banni; ma mákíráa ná ma yee míné naŋ bi ya. ⁹ Nípirá kha' u tanni súu ní. Úrí yaanímbamé ba buka' íbírí tí íbírí mákínni ná íbura dé weraa? Ye kha' u ba já, tí íbíra ba déyoo weri, tíráa ba píu tari pí wãna. Ye pói Lóturi fãnge dé íbíra kpoo tutũvna. ¹⁰ Yékírí wá míni bínáa to wónnigáa dési í kórí Lóturi í dóorígôo dukirá ye págí tutũvni ¹¹ ye sée ní' píu ye tutũnnúgírá weri, wóopírí í kórí gi títaapírá í ná nani khãgíburí, pi jáa tutũvni túwã. ¹² Yékírí wá míni bínáa seeriyee Lóturi kha' ná nípi wá pão ú bú, pí déeri ú bibi wá nákarbi ná ú bikhebi ná ú biharipi werési ú níni wó níni úu ú weri, u kuso' pi bú nuná. ¹³ Ye kha' Yáawéeri sũŋ-uri-íbirma dé íbíra ba keu nuni, pébu, nú-uri ná pi kha' Sódómi nípi ná Gómóori nípira déma mípíni kóŋ. ¹⁴ Lóturá yoo ná seeriyee ú bibi wá nákarburí kha' pi ku' nuná dé Yáawénná ba keweema; ye pi khee si kheemo wã, dé kem-biyaa má u ma kersoo. ¹⁵ Mú taagira ye baŋ faa weri, Yékírí wá míni bínáa seeriyoo dé u dé karokoro; u khee ú hanní ná ú bihari' píni pí ku' nuná sí dé sãŋgi há Yáawénná ba tho' nuni í khú tíkíŋ bi bú í dee í nuni wá mípíni wã. ¹⁶ Ye mú Lótura ye núnógúmíná weri, Yáawéeri wá míni bínáa kórí ú thini ná ú harí ná ú biharipi dékírá í kusigoo bi nuná, pébu, Yáawéenna ye wêe bee dé míne naŋ bíri wa. ¹⁷ Mú u kuso'ri bi nuná soo weri, Yékírí wá míni wá oorá seeriyee Lóturi kha' u horo' í ko há ú fíníi keŋ kpãnaa bu wa. Ye kha' há ú yé nuni maráa wêe tó kharoo wa. Kha' u horó' yoo ná koo tátíkírá sí dé sãŋgi ú ko. ¹⁸ Lóturá kha' á taman, ma jínóoma, dé má wónnii naŋ ní ja. ¹⁹ Ye kha' maní ú déeri ú sũmdébii weri, má míi nuuni ú, ye ú fĩjaa dóogi í híni ma. Ye pátí ma kha' ma naŋ tátíkiri weri, ná u keu nuni ye má hu. ²⁰ Kha' u keŋ niŋeni, i kpóroo wa, ye i déeyée tẽ ja, ma wónnii horó' ná koo ní. Ye kha' ma jínóoma, u yee má ná koo bú í ko dé séŋ-iri. ²¹ Yékírí wá míni bínáa seeriyoo kha' pí-maní tí u kha'ri weri, dé má ba dé í nuni míni wã. ²² Ye kha' u haabuŋ í ná koo ní, dé ná u nani ní

na, ma wónní dé míni wã. Tírá yeeru p̄t̄u yí' í nuni Sówáari .^h 23 Waatu ú khura ye ku' weri, tíra Lóti dóonni Sówáarná. 24 Yáawénná yee gbenegasuyi ná naagé yaa thv'nná ã sũuno má yɔɔ Sódómi ná Gómóorná. Yáawéri thãa si ku'ri. 25 Yáawénná keu í nukhaye ãnɔni, ã hasiga ú maráari ye murguntɔn n̄ipi ná míni wó mú t̄u f̄i f̄anɔngirá wera. 26 Lóti wá hanná f̄in̄íjé ker̄i, ã f̄íkírãa dée sóbítéki ã nuna má támágánge. 27 Mú dugi yékínni p̄n̄ín̄j thuthuki, Ábráhámíná yóo khaa tí ú ná Yáawéri h̄itanna weri, 28 ye kheε wóɔri t̄ãani Sódómi ná Gómóɔri ná kí kén̄gi marãa béε'rá ã n̄ãa p̄átí kísi yaari f̄anɔngirá ã sisiye p̄átí náage dé yãa sisii wera. 29 Mú Yáawéri murguntɔnni í marãa nu í Lótira ye h̄itansi weri, v ye phaa Ábráhámíni wã ye yee Lótirá buu koo.

Lóti wá biharipi wá míja

30 Ph̄an̄igé kó'ráa Lótiri Sówáari wá h̄itánsine, ú ná ú biharipirá yóo ná h̄itaa tátí' t̄án̄gɔ. 31 ɔ khu, bihari' khãgaara s̄eer̄iye kh̄in̄uni kha' ãbi sii khã'-uma ye khoobe bú ú maráara yêe ba yee ãbíri p̄átí n̄ipura dé weri wa. 32 Ye kha' v yee ãbé hãa-v divé ú n̄ú í thi' í khe ãbíri sí dé s̄án̄gi ú bu kóibo. 33 Mú máhari k̄un̄ni mú weri, kí f̄un̄ãa isengiri pí hãa ú n̄ú ã thīgi ye máhanná yóo ú ná siirã h̄una. Ye siira ye tuu ú h̄ump̄ání ú dókírã ná ú yap̄ání wã. 34 Mú dugi yékínni, máhanná s̄eer̄iye kh̄in̄uni kha' má ná má sii h̄un̄-ãbínni ma naanna. Ye kha' v yee ãbé hã ú n̄ú f̄ee isengiri í thi' ye ú yóo ú ná úrá ná h̄un̄ sí dé s̄án̄gi ú bu kóibo. 35 Pí hãa ú n̄ú kí f̄un̄ãa isengiri ã thīgi ye kh̄inu ná siirã h̄una. Ye siira ye tuu ú h̄ump̄ání ú dókírã ná ú yap̄ání wã. 36 Lóti wá bihari' p̄ín̄ãa kheε d̄óɔɔ. 37 Máhanná h̄uni bikhoo ã hãa-v Mowáabi n̄isíge. Úrá déeri Mowáabibi wá khãgaara. Mowáabi n̄ipura búma háari ná f̄eera. 38 Kh̄in̄unã h̄uni t̄e bikhoo ã hãa-v n̄isígi kha' Bén-Amí. Úrá déeri

---

^h19.22 Sówáari wá t̄it̄án̄gírã déeri nu t̄it̄ãa'ya

Ámóníbi wá khāgaara. Ámóníbira búma háaru ná fɛera.

21. 1-21

Ízáki wá hūmmi wá míja

¹ Yáawénná dée Sáaraari míkiriya; dé-urma tee tí ú see'ra weri, tí dómmíná. ² Sáarará kheε dǒori ã hūni bikhoo ã hāa Ábráhámuni ú khokhāgısrá ã mákırá waati ú Yékırı yeera bú wera. ³ Bikhoo ú Ábráhám hūnni Sáarará weri, ú hāa-u jısıgi kha' Ízáki. ⁴ Ú huuriyo ú bikhee Ízáki ú khubı má'nısāa' khurá ã mákırá pátı Yékırı kha'ra wera. ⁵ Ábráhám wá dustı digbéemúwāa' dıgrá u hūnni Ízáki. ⁶ Sáarará kha' Yékırı yeε-uri má dǒgrá wóo mâa máŋ. Ye nípi wá bée' pı ba nú si weri, pi ba kpánnéε-mannoma kpoogo. ⁷ Ye písée khabı tē máa ye wónni see' Ábráhámuni kha' Sáara ba tūna' biyee ? Ye sí bée'rá me, hūm-manuma bii ã hāa-u ú khokhāgısrá.

Tı Ábráhám nínni Ágáari séyɔɔ weri, sí míja

⁸ Biirá khāgi ã kpısiya jınná. Ye fūnaa tí u kpısiuri jınná weri, Ábráhámıná dée diireesi kóŋ ã yısi nípa. ⁹ Ɔ khu Sáarará náa bii ú ú Éjıpıti sūmdébiharu Ágáari buuri Ábráhámıná weri, ná u máŋ. ¹⁰ Saraará seeriye Ábráhámuni kha' u níŋ doŋharı ná ú biiri, dé ú bii ná má bii Ízáki ba wónni khe uŋ kpoogi wa. ¹¹ Ú seerera dǒoró Ábráhámuni tákursı ã deε ú bii Ísımáyél wá múná. ¹² Ye Yékinná seeriye Ábráhámuni kha' hā ú yeε bii ná ú sūmdébiharu wá múná dǒoró-u wa. Kha' u pí míjı wá bée' í Sáarara ba seeriyoɔ weri, pébu, pi ba yı'ma Ízáki wá kóibiri ú thıne. ¹³ Ye ú sūmdébiharu wá bii úrı, ma ba dé-úrma tó thıni wá tóɔ, pébu ú kóibi wá pǒyı tē.

¹⁴ Ábráhámıná yaa púnıŋ thuthuki ã kheε pháanu ná yo'yándori hıjıemmi ã sakıra ú Ágáaru ye písée kheε tē biiri ã hāa-u ú ye seeriyoɔ kha' u tara. Ágáarna yóo náa miŋ bú Béer-Séba gbirinná. ¹⁵ Pátı yo'mı

[Type here]

sóori ú jándɔnná sóo weri, ú yóo ná saa biiri tó táhuu'ri wá dɔ́kɔ ¹⁶ ye ná hĩtaa ke'. Ye ú hĩtaŋkhannu ná biira ye wɔ́nní mákímma pátí níne sɔɔ sɔɔri tí ná wá wera. U ye kũmma kha' ma wêe bee dé má biira hu má wɔ́nná wã, tírá yeera ú hĩtaa ke' yêe fuv yêe súríya. ¹⁷ Yékínná núu bii wá nógura. Yékírí wá minigurá hĩtaa ní thu'nná ye yísi Ágáarni ã púgɔɔ kha' pée déeri ? Ye kha' hã ú túnnée ja, dé Yékírí nú-uri bii wá nóguri khaa tí ure wera. ¹⁸ Ye kha' u yáa yaara' biiri í kórɔɔ dékírá, dé ma ba yeema ú dé thĩ kpakpa'ra. ¹⁹ Yékínná págíyáa ú yíbiiri ú jáa kɔ́rɔŋ yɔ'me; ú hĩ'nige ú yɔ'yándɔnnu ã hãa biirá núwã. ²⁰ Yékínná ye-úma kpoogi ú khãga. Hĩtaŋ-uvaama Páarân gbiriŋ bu ã dée tũnukhãgaa úu ye tũni sɔɔre. ²¹ Ú gbirinná u ye ní hĩtansi ú níjáaná yóo ná bee Éjípítí haru ba hãa-u.

22. 1-19

Tí Ábráhámuna ye bée khorŋ Ízákuru thogunsi weri, sí míja

¹ Pátí míju tannu sóo weri, Yékínná yísi Ábráhámuni dé ma mágɔɔ í keŋ. Ú kha' Ábráhám. Ú kha' maná we. ² Yékínná kha' u khe ú bikhee Ízáki úkpo kekeri úu ú, ú u khɔ́rɔ'ri weri, í yóo ú Móríyá sɔ́gɔ, táti kí ma ba bukaa-u weri, kíri bu u ba ná khoroo thogunsi í thogoo khurukhuru.

³ Ábráhámuná yaa púníŋ thuthuki ã dákírá nákpee sí u ba khé tho' thogummínnu weri, ye sɔ́ɔbíróɔ ú kãŋgogoo. Ye khori ú sũmdébi bíju ná ú bikhee Ízákuru pí yaa yêe yóo kéŋ gí Yékírí buka'ruu wera. ⁴ Páa ísãa' khurá, ú yérí jáa tí khanna. ⁵ Ú seeríye ú sũmdébibiri kha' pu nuni fí khátera pí ná kãŋgogoori ná má ná biira ná thiya' Yékírí yé baŋ. ⁶ Ábráhámuná khee nákpee sí u ba ná tho' thogummínnu weri, ã kpórí sí ú bikhee Ízákuru ye ú thĩná khee kperee ná naagi kórí pũ yóo kpoogo.

⁷ Ízákúrá yísi ú sii Ábráhámuni kha' Siye. Ú kha', kha' pé má biyee?

[Type here]

Biirá pógɔɔ kha' naagi ná nákpéesirá se, ye he sáníbii ú v ba ná khorɔ thoginsi í tho' weraa ? ⁸ Ábráhámúná kha' má biye, Yékírí wá thínáa ba hāana' sáníbii ú ma ba khorɔ thoginsiri wera.

Ye pí kheε yēe yóo ⁹ í ná nani khaa tí Yékírí buka'raa-u wera. Ábráhámúná mágí fí thogɔɔkhorɔkharɔ í kpéebírée bú nákpéesiri ye fógí ú bikhee Ízákirɔ í dugɔɔ bú. ¹⁰ Ye yérí kheε kpereeri dé ma thogɔɔ má biira. ¹¹ Yáawérí wá munigrá hītaa ní thu'nná ye yísɔɔ kha' Ábráhám, Ábráhám. Ú thūnoo. ¹² Munigrá seeriyɔɔ kha' hā ú pha' biirá wa, ye hā ú yee múné nanɔɔ wā, dé tu-manɔ werá dé v phāni Yékíre, pébu, v khūni ma ú bikhee úkpo kekeri' ūv ú werɔ wa. ¹³ Ábráhámúná kha' ma yaará' keɔ í jáa sáníkhoó ú kpānaaná ná ú tūnjuna fakɔya kó hɔrɔkɔ. Ú yóo ná kheε sáníkhoori í ná khoroo thoginsi í thogoo khurukhuru ú bikhee wá pheenná. ¹⁴ Ábráhámúná yísɔɔ tí khanni kha' Yáawérée ba keɔ sí mína. Tírá yeeri pí kūɔ háari ná fee kha' Yáawérí wá tátíkírá, úrāa ba keɔ a.

¹⁵ Yáawérí wá munigrá hītaa ní thu'nná ye písée yísɔɔ Ábráhámuni tē ¹⁶⁻¹⁷ kha' Yáawérí kha'ri kha' kari-manɔ má thíná kha' ma ba duwaabú-uma í yee ú kóibírá kóɔ pātí kusa'ure werésɔ pātí sóbáyɔkékéɔ sīmihíkire werɔ, pébu, v khūni ma ú bikhee úkpo kekeri' ūv ú werɔ wa, dé dé-urma íte tí ma kha'ri wera. Ú kóibira ba wórma pí púníburi í híní' pí nujuna; ¹⁸ ye ma ba duwaabúma dunipathījɔni wá bée' pí bārkará í deε pātí v núuni má wáɔi wera.

¹⁹ Ábráhámúná fígí písée ú sūmdébibi thāná pí khūni kpoogi Béer-Sébárá, pébu, nínáa v ye hītansa.

23. 1-4, 19-20

Tí Ábráhám donni khaari í kasɔgaa ú hannɔ wera

¹ Sáara bu-uma dustɔ digbée má'níkpo ná má'níjɔ ye huwo. ² Hu-uma Kíríyá-Arbá í pí yí' Ébró, ū Kánáa surgirá wera. Ábráhámúná dée pí

yê yóo Náhóorí wá nuná. Í nuna yema Mézópótámí maráa bu. ¹¹ Mú u ye yóo ã ná nani tó bũntánni, tũ ye nu wá kéenná weri, ú yee ñugumímbírá hũna; sũníŋge; ú waaturá hapira dé baŋ yothagira. ¹² Ú ñíní Yáawénni kha' á Tamaŋ ú ú déeri má tamaŋ Ábráhám wá Yékírí weri, u yee má núnée deenuge fœera. U hã má tamaŋ Ábráhámuni íte tí u hãannu nũugi kha' ma ba hãa-u wera. ¹³ Ye kha' maná we bũntánnógírá; búnná nuhapira baŋ baa tha. ¹⁴ Kha' wée ú ma ba ñíŋ kha' u hã ma yó'mi má ñú ye ú kenne' beenni kha' ma hĩnní ñú ye má hã má ñugumímbírá ñú weri, má tu dé úra u hãani ú sũmdébií Ízákra. Ye tíra ma ba khe yé tu dé núv gí u hãani má tamanni weri, múnnáa u déeri. ¹⁵ Pátí u kha'ri úv sóo ú seereri weri, ná Bétúwél wá biharu Érébékára ma nammó ú yó'benne fesigírá. Bétúwél dé-uma Náhóorí ná Mílká wá bikhee. Ábráhámu ná Náhóorí dé-biyaama khĩnu ná máníkhuo. ¹⁶ Érébékára ye wóore ná kirmi wã. Hãnumboŋ yaanŋfũmó, u ye tuv khomí ña. Mú u nanni ú sũuno bũntáanná ã thaaya yó'mi ã kuso. ¹⁷ Ábráhámu wá sũmdébiirá horgo thukiroo ye kha' ú kenne' ú beenni má ñú wãa? ¹⁸ Ú kha' á tamaŋ u hĩnní ñú; ye sũunigo yó'beenni khaaná fĩ ã kónni dékírá ã hãa ú ñúwã. ¹⁹ Mú u hãani ú ñúv sóo weri, ú kha' ma ba tha í hã ú ñugumímbi wá bée' ñú hĩ. ²⁰ Ye sugiyoo ú benni wá yó'mi wá tóori bú tádooribi wá ñúkhanná ye khe haabunse ã ná thaaya yó'mi wá póv ã hãa ñugumímbi wá bée' ñúv hĩje. ²¹ Ye Ábráhámu wá sũmdébiirá kpĩgi yêe keroo yêe pú' ú thĩ kha' dé Yáawénna hĩtí yeema má núnée deenuge baa? ²² Mú ñugumímbi ñúvni sóo weri, sũmdébiirá khee v sãnidégémmámu ú pi yee ñintãŋŋmanaaná weri, ná sãnitó' íŋv ã hãa sí biharura. Sãnidégémmámu wá nu'mina yema gárámubi má'níkpo, sãnitó'i wá nu'miná ye gárámubi digbéemúwãa'. ²³ Ye kha' máa biyoo? Ye kha' má ná má suriyóotákãmbura wónní bu hũŋkharí ú sii thãnáa? ²⁴ Érébékará kha' Náhóorí ná Mílká wá bikhee Bétúwél wá biye má.

²⁵ Ye kha' wúugi ná tákhũnse bu-ĩbĩnne kóŋ ná hũŋkhara. ²⁶ Sũmdébiirá bagi hursi ĩ thugaa Yáawénni ²⁷ kha' a fuv Yáawerí ú déeri má tamanj Ábráhám wá Yékírí weri, ú jísí nuuga. Kha' úrá funi dóogi má tamanná ĩ dée pátí v kha'ri wera. Kha' waati ú ma ye khũnná yêe banj weri, úrá táanu ma ĩ termee baa má má tamanj wá nípi tháná.

²⁸ Érébékára khe haabunse ĩ yoo ú níjána tháná ĩ ná seerye si. ²⁹⁻

³⁰ Érébékára yema ɔ khoobiino ú pi yí' Lábá. Mú Lábá jáanu ú khĩharu Érébékari dégennámí ná tɔ'ne dékírá ye núu pátí Ábráhámu wá sũmdébii thoori Érébékari míjune weri, Lábáná horgo kuso nuná ĩ yoo bũntáanna ná jáa wái ná ú jugumĩburi bũntáanu wá the'rá. ³¹ Ú seeryɔɔ kha' úrí ú Yáawerí duwaabírí weri, v banj ĩbé khũŋ, dé hã ú hĩti kpaago wa. Kha' hafu-manuma hũŋkhari ĩ sarɔɔ ye haftyaa khaaru ĩ sari ú jugumĩmbira. ³² Ábráhámu wá sũmdébiirá thowoo pí khũno. Mú pi nannu weri, pí sũunigo kpóŋgéesiri jugumĩmbírá ye hãa bi wúugi ná tákhũnsi pí kɔwɔ. Ye pí hãa Ábráhám wá sũmdébii ná ú sɔryóotákãmburi yɔ'mi dé pi bobí' deesira. ³³ Ye tii bi diimi dé pi di. Ye Ábráhámu wá sũmdébiirá kha' ná ma seerye tí ma deeri ye baa wa, má di ya. Lábáná kha' ná múnnáa v seeree. ³⁴ Sũmdébiirá kha' dé-manuma Ábráhámu wá sũmdébiye. ³⁵ Ye kha' Yáawerí kũna'-urma má tamannu ɔɔbé bu ú dée heŋkhoo; hã-uruma sánĩbi ná kpeebi ná náabi ná warfíráa ná sãni ná sũmdébikhobi ná sũmdébihapi ná jugumĩmbi ná kãŋgogibo. ³⁶ Ú haru Sáara ná ú khãgĩsune me ye hũŋ-uri-ú-buma bikhoo, ú v hãanu ú míjũ wá bée'no wera. ³⁷ Kha' má tamanj yee-uma má karaa kha' má khe Kánáa surge gí mane mé'ni weri, kí biharu í hã má biiri wa. ³⁸ Kha' see-uri-mama kha' ma karí kha' ma ba yóoma ú sithanuná, ú thĩinná í ná bee harí ba hã ú biira. ³⁹ Kha' má pógɔɔ kha' ye ná hanna kai kha' ú thoo ma wã doo? ⁴⁰ Ú seerye ma kha' Yáawerí wá khũŋ tí ma thoo weri, úráa ba sũŋ ú minugi ú khuru má bu í yee má khũnná nuu, má khe haru ú thĩinná, ú sithanuná í ba hã ú biira. ⁴¹ Ye

[Type here]

kha' ná ma yóo má thīinná, ná pi hãa ma haru wa, má deenni khon-
tinni. Karu mí ma kannu weru, pí kó' ma wã. ⁴² Kha' mú ma nannu færu
bũntãnnúguru weru, jím-manuma Yáawéí Yékírí ú déeri má tamaŋ
Ábráhámí wá Yékírí weru, kha' u yeé má níunéé deenuuge. ⁴³ Kha' kha'-
manuma kha' maná we bũntãnnúgírá. Kha' biharu' úu ba baŋ thakharu
ye má jínɔɔ kha' u kenne' ú beenni má jú weru, ⁴⁴ ye ú kha' ma hínní
jú ye má tha í hã ú jɔgumímburu weru, tíra ma ba khe yé tu dé úrá
déeri haru ú u hãanu má tamãaŋ biiri wera. ⁴⁵ Pátí ma kha'ru mâa jínŋ
Yékínni má dógírá í sóo weru, ná Érébékára ma nammɔ, yɔ'benne
fesígírá. Ú sũuno bũntãnná ï thaaya yɔ'mi ï kuso. Má jínɔɔ kha' u hã
má jú. ⁴⁶ Ú sũunigo yɔ'beenni khaannáa fí ï kónni dékírá ye kha' ma
hínní jú ye má thá hã ú jɔgumímbírá jú. ⁴⁷ Mú ma pú'ruu kha' máa
biyo weru, ú kha' Náhóru ná Mílká wá bikhee Bétúwél wá biye má.
Kha' má tɔ yeyoo dégennámínɔ jínŋtãŋmananá ye yeyoo tɔ'ine
dékírá. ⁴⁸ Ye bagu hursi ï thuga Yáawéí ú déeri má tamaŋ Ábráhámí
wá Yékírí weru, kha' ú áníke pátí u yeeri ma khĩŋ kunnɔ ma baa má má
tamaŋ wá kói thãná wera. Ma ba wónni kheyɔɔ werá í ná hã ú má
tamãaŋ biira. ⁴⁹ Ye kha' pi see' ma werá má tu ná pi ba fũ dɔɔgi má
tamanná í dé pátí si mákínni weru, tũmá ma yóoma kó kéŋ magɔ.
⁵⁰ Lábá ná Bétúwélná kha' Yáawéí wá saabunse íbé wónni kha' 'í'ɔ
werési iiyo wa. ⁵¹ Ye kha' Érébékára we má wóonná, ma khé yóo ná hã
ú má tamaŋ wá biiri ú dé ú haru pátí Yáawéí saabunni si wera. ⁵² Mú
Ábráhámí wá sũmdébií núuni si weru, ú bagu hursi ï ba'riga ná nanu
fãnuŋguru ye thuga Yáawénna. ⁵³ Ye khori ú kpóŋgéésírá táa sí pi déerá
sãnu ná warfíraano ná táyeensi ï hãa Érébékáru ye hãa ú khoobii ná ú
níjãanu mí pápá'ya. ⁵⁴ Tí kpãnaa bu, Ábráhámí wá sũmdébií ná ú
surtyóotákãmbírá dii ye júu ye ná hũna. Mú dugi yékínni pí yaa weru,
Ábráhám wá sũmdébiírá jíní khĩnni dé ma písi má tamaŋ thãná.
⁵⁵ Érébéká wá khoobii ná ú níjãaná kha' u yeé Érébékára dé pó khíbu

[Type here]

kírív má pó khubi kpɔɔgi thasóke, ye tí kpānaa bu ú yóo.

⁵⁶ Sūmdébiirá kha' Yáawéí yee-urí má núnínáa deenuge, dé hã pí dáurá' ma túwã. Kha' pi hã ma khīnni má písi má tamaŋ thāná. ⁵⁷ Pí kha' u yee íbè yí' Érébéká wá thīni í pógɔɔ keŋ. ⁵⁸ Pí yísi pógɔɔ kha' u ba pí thoo wáyí weri, pí yóo bāa? Ú kha' iiyo. ⁵⁹ Pí tɔ hãa pí khīharu Érébéká ná sūmdébiharu ú be'ruu weri, khīnni dé pí thoo Ábráhám wá sūmdébiiri ná ú sɪryóotákāmbiri pí yóo. ⁶⁰ Pí yee duwaabí hãa Érébékáru kha'

íbi khīhariya,

Yékíre hãa-u biibi kón hã pí hīti núuge ya,

yé yee ú kóibirá wórí pí púníburí í hín pí nuna.

⁶¹ Érébéká ná ú sūmdébiharurá kání juɔumímbírá í thoo Ábráhám wá sūmdébiiri pí yówo.

⁶² Ú waaturá Ízáki ya-uyaama būntán tí pi yí' Láhái-Drú weri, tí the' í ná hītaa Négévi maráa bu. ⁶³ Kó súnínɔgi ú ba yaa yêe tɔnnɛ bú wúugírá ba kha' ma keŋ í náa juɔumímbi ná pi baŋ. ⁶⁴ Mú Érébéka náani Ízákiru weri, ú sūuno kɔɔkɔɔ ⁶⁵ ye pógí Ábráhám wá sūmdébiiri kha' maa ní wúugírá yêe baŋ íbi wóɔnná mé'naa? Ú kha' má tamannɔ. Khaanná fí Érébékará kaa ú wóɔnni fatannɔ. ⁶⁶ Ábráhám wá sūmdébiirá kheɛ míɔni wá bée' í u déerá weri, í thoo í Ízákira.

⁶⁷ Ízákirá yee Érébékáru í saa-u ú nínáa Sáara wá dóobídukirá. Khɔɔ'-uyaama Érébékára. Ú nínáa humi dé-biyaa-úbuma kákási ye werá sí phikiree ú hakiraara.

25. 19-34

Ésáyú ná Jakópi wá hūmmi wá mípa

¹⁹ Ízáki wá kpānaanípírá pe: Ábráhámíná hūnni Ízákira. ²⁰ Ízáki wá dusi digbéɔɔ dígírá u yeeri Áarámú wái ú pí yí' Lábá weri, ú khīharu Érébékára. Érébéká wá siirá déerá Áarámú wái ú pi yí' Bétówél ú ku'ri

[Type here]

Pádá-Áarám maráa bu wera. ²¹ Érébéká dé-uyaama kaahũnhara. Ízákirá jíní Yáawénni jánni jánni kha' ú fũ ú bu dóogɔ. Yáawénná núu ú jũnni Érébékára khexe dóogɔ; ²² dé biibira ye khuri'ma kãmbi bú dógírá. Érébékára kha' ye péé súnni baa síne tēe? Ye yaa ná pógí Yáawénná. ²³ Yáawénná seeryɔɔ kha':

bii bíjɔɔ ú dógírá,
pi ba déma thii íjɔ
Thii íjɔ í v ba hũj weri, i ba kpisuma kãmbɔ
tórãa ba hĩti wórgɛ tórã;
khĩnunãa ba tari máníkhoora.

²⁴ Tí Érébéká wá hũmpánni nanni weri, ú hũni phãmbi bíjɔni míjãj. ²⁵ Dógú bii ú ku'ri weri, v ye sãuma pĩpĩpi ye doosé hĩní wísuri me; pí hãa-v jísigi kha' Ésáyú'. ²⁶ Tí kpãnaa bu, ɔɔrá kórí Ésáyú wá deekpúrúkpáari yêe ku' ; pí hãa-v jísigi kha' Jakópi'. Ízáki wá dusti digbéesãa' dıgırá pi hũnni biibira. ²⁷ Biibirá ba khãga. Ésáyú úra yema tũni khãgaa; wúugírãa úra ye máa, ye Jakópi úra ye jímma; nuná úra ye hĩta. ²⁸ Ésáyú wá míuná nuuna Ízákunɔ ĩ deɛ pãtí Ízákira ye khɔɔ' wúugikhast ye Jakópi wá míuná nuuna Érébékãnaɔ.

²⁹ ɔ khu Jakópirá bãa ke' ú nanɔ ĩ mákírã ná Ésáyúra yaa wúumingi í baa. Tí pánnã ná v foriyo ĩ dée thégíthégé. ³⁰ Ú seeryɔɔ kha' v keɔj ú thĩ yé hã ma bú ú nanɔ mamıgerá má di dé ma kurıyɔ wa. Tírá yeeri pũ yısɔɔ Édóm^k. ³¹ Jakópirá kha' v hã ma khãgisune^l. ³² Ésáyúra kha' khũmgêe bée khu ma pé ma dé khãgisune ? ³³ Jakópirá kha' v kari sóo. Ésáyúra karaa kha' hã-manuu khãgisune. ³⁴ Jakópirá hãa Ésáyuri phãani ná nanɔ mamıguri ú dii ye jũv, ye yaa tarãa kaa yatıyaa

---

^l25.25 Ésáyú wá tutãngurá déeri dootárıya

^j25.26 Jakópi wá tutãngírã déeri deekpúrúkpãa kórãa

^k25.30 Eburusirá Édóm wá tutãngírã déeri nanɔ mamıga

^l25.31 *khãgisune* Eburubi thãná ná pi kpıkura unɔguri, tí póɔra bu weri, máníkhhokhãgaara buma í khaa íjɔ. Ná keri Wóg 21.15-17

khāgısrı má mıkpakpa're.

27

Tí Ízákı yeeri duwaabí hãa Jakóprı wera

¹ Ízákı khã'-byaama yíbíirá foriyo ná tara v ye wêe ná tówã. Ú yısrı ú bikhe khãгаа Ёsáyúri kha' má bikhee. Ú kha' maná we. ² Ízákırá seerıyoo kha' v náa wãa, khã'-manıma sóo ye ma tvv má hu khu ya. ³ Ye kha' v khe ú khotási, v khe ú soosiki ná ú bogiri í yoo wúugirá í ná bee khãa ban ⁴ í ba dé dii mîi nvv manoo werı, í hã má di ye yee duwaabí hãa-v ye tũmá ma hu. ⁵ ĩ hakıra ná tí Ízákıra ye seeree Ёsáyúno werı, ná Ёrébéká nú-uyaa-sıma. Tí Ёsáyú yóori wúumingirá dé v ná bee khãa ban werı, ⁶ Ёrébékára seerıye ú bikhee Jakóprı kha' nú-manı ná ú siira seerıye ú mánıkhoо Ёsáyúri kha' ⁷ v yoo ná bee khãa í ba dé dii mîi nvv manoo werı, í hã má di ye yee duwaabí hãa-v Yáawérı wá wóonná ye tũmá ma hu. ⁸ Ye kha' má biye, v nú ye dé tí ma ba seerıyoo wera. ⁹ Ye kha' v yoo ná khe kpekhoon kırı bıno kpógınná í ban bı má dé dii mîi nvv ú siino werı, ¹⁰ ú ná hãa-v bı ú di ye yee duwaabí hãa-v ye tũmá v hu. ¹¹ Jakóprá seerıye ú níńáanı kha' Ёsáyú úra ma dootáru ye mana dootáru ya. ¹² Ye kha' ná mv thengee ya, ná v ba kha' v pha' má bu ye tvv, v ba kha' fıımanıvıma. Tí pánná dangaa sı ba dé má bu, tũmá kurge tówã. ¹³ Nıńáaná seerıyoo kha' dangara kó' mana. Ye kha' úra ná khe kpeebi ban bı sã'. ¹⁴ Jakóprá yoo ná khee kpeebi ba hãa bı ú níńáanı ú dée dii mîi nvv Ízákıno wera. ¹⁵ Mú Ёrébéká déeri diimini sóo werı, ú khee ú bikhe khãгаа Ёsáyú wá tá sı pákéeri, sı ye úrı Ёrébéká wá dukirá werı, ĩ hãa sı Jakóprá yeye. ¹⁶ Ye khee kpedosı ĩ hãa ú máa sı dési ná págú wá khãa tí dá'rı doosi wera. ¹⁷ Ye hãa-v di nvv mı ú déerá werı, ná pháanı. ¹⁸ Jakóprá yoo ú sii thãná ná kha' siye. Siirá thũnoo. Ye pógoo kha' má biye, makpoo-u? ¹⁹ Jakóprá seerıyoo kha' manoo Ёsáyú, ú bikhe khãgaara. Ye kha' tí v

kha'ri weri, dé-manni. Ye kha' u yáa h̄tti í di má nanguri yé yee duwaabí h̄a ma. ²⁰ Ízákirá kha' mú ú déeri ye haabura buu khaa mé'ni má biyee? Jakópirá kha' Yáawerí ú déeri ú Yékinni weri, úrá yeeri má hakira ú. ²¹ Ízákirá seeriyee Jakópiri kha' u súu tó'riŋ má pha' ú bu í tu ná úrá déeri má bikhee Ésayúri m̄jãŋ. ²² Jakópirá súu tó'riyóo ú siino, ú phagi ú bu ye kha' núugi dé-ginni Jakópi wá núgi ye désirá dée Ésayú wása. ²³ U tuu dé Jakópiróo wa, ã dee p̄tí u dési déerá doosi má ú mánikhoo Ésayú wásure wera. Ye tí u ye bée yee duwaabí h̄a-u weri, ²⁴ ú písée p̄góo tē kha' dé úrá déeri má bikhee Ésayúri m̄jãŋ? Jakópirá kha' iiyo manó. ²⁵ Ízákirá seeriyóo kha' ú h̄a ma nangune má di yé t̄má ma yee duwaabí h̄a-u. Jakópirá h̄a ú siirá dii yé ú h̄a-u divé ú j̄wã. ²⁶ Ye Ízákirá kha' má biye, u súu tó'riŋ má, má biroo^m. ²⁷ Jakópirá to súu tó'riyóo ú siino ã biroo. Siirá núu ú tási wá núugiri, ú yee duwaabí h̄a-u kha' ūh̄u, má bii wá núugira ma má kh̄amarí gí Yáawerí k̄inna'ni weri, kí núugo. ²⁸ Ye kha' Yékinna yee m̄jngirá kí wá; í h̄a-u f̄anŋ kurgí ú bu diimi ná divé k̄ŋ. ²⁹ Yékinna yee yó th̄iipiná dé ú s̄mdébibe. Yékinna yee yó th̄iipiná khuusiŋ ú wóo. Yékinna yee ú h̄ŋkãmburá dé ú s̄mdébibe. Yékinna yee pí khuusiŋ ú wóo. Kha' níní ū ha'ra' yêe k̄oóo weri, ma ba dangaa-uma, ye níní ū b̄e ú kurgí weri, ma ba k̄unigóoma. ³⁰ Mú Ízáki yeeri duwaabí ã h̄a Jakópiri sóo weri, Jakópirá khee taraa. Ú tarme ná ú mánikhoo Ésayúra yaa w̄uumiŋgirá ã baa. ³¹ Úrá ba dée di nuumi tē ã khee yóo sii th̄aná ná seeriyóo kha' u yáa di ú bii wá nan gí ú banni weri yé yee duwaabí h̄a-u. ³² Ú sii Ízákirá p̄góo kha' úráa maa? Ú kha' manó Ésayú ú bikhe kh̄agaara. ³³ Ízákirá kókíró yêe kp̄ãŋ, kp̄ãmmé perí wa ; ye kha' ye máa náani ná kh̄u khaa ba déegiyée h̄a má dii sóo ye ú t̄má u ban? Ye kha' ú tárúra ma yeeri duwaabí h̄a ye má wónní h̄innóo ú duwaabíno

---

^m27.26 *biŋ* Ú waaturá ná kórgi nípi werési másábe kha' pí thukiŋ kãmbi werési í saraa kãmbó, pírá biŋ kãmbi wa, dé píra t̄u'uma kãmbi, sí buka' p̄tí pi kh̄o' kãmbi wera

[Type here]

túwã. ³⁴ Mú Ésåýú núuni ú sii wá seereri weri, si künni ú bu wa, ú súríyaa kónḡboo ye jíníni ú siiri kha' u yee duwaabí hã maní tẽ.
³⁵ Ízákírã kha' ú khĩnnu khe-uri wóomí ĩ ba fĩni hĩní ú duwaabíra.
³⁶ Ésåýúrá kha' pĩ wónní yísóo Jakópi, pébu páa ĩpóo weri, tí u fĩnni ma wera; fĩḡ-uri hĩní ma khãḡisine ye písée yaa hĩní má duwaabíra. Ye kha' dé ú wónní yee o duwaabí hã ma túwãa? ³⁷ Ízákírã seeriyoo kha' bu-maní ná ma kha' úrá déeri ú bu thaagi sówo ye yee ú hũḡkambi wá bée' dée ú sũmdébibe. Ye kha' Yékínna hãa-u diimi ná divé kónḡ, dé má wónní dé bú tóo túwã má biye. ³⁸ Ésåýúrá kai ye kha' dé ú duwaabí úkporãa ú mé'naa ? Ye kha' siye, ú yee duwaabí hã maní tẽ. Tí pánnã ná ú jímíthĩmisira ma hũumoo soo. ³⁹ Siirá kha' khaa tí u ba hĩti weri, kí fãḡḡurã ba dé kharí nu' kharí wa, Mĩḡḡé ba wá fí ya.
⁴⁰ Ye kha' ú kpersóorunnã u ba di; u ba déma ú khĩnu wá doro; ye ná u hukíya, u ba khoḡ kpuri' kí u kpó'ruv weri, yé bu ú thĩ.

Jakópi wá yóomi ú níkhoo thã

⁴¹ Ésåýúrá ĩgi Jakópiri ĩ dee duwaabí ú pí sii yeera hãa-u weri, úv ye seereé ú dóḡírã kha' ĩbi siirá ba dáí yé hu wa, ye ná bugira tarãa, ma khuma má khĩnu Jakópira. ⁴² Pí seeriyee Érébékãri ú bikhekhãḡaa Ésåýú wá kãkásine, ú yísí Jakópi ú bikhe títãa'uri ĩ seeriyoo kha' u yee kórsiḡ dé ú máníkhoo Ésåýúra bée khuwóoma ĩ khoḡ ú dimi. ⁴³ Ye seeriyoo kha' u nú tí ma ba seeriyoo wera. Ye kha' ú horó' yóo Áarãn, má khoobii Lábã thãná ⁴⁴ ĩ ná hĩti ní ĩ dé o waati, ú máníkhoo wá jãmísírã sũḡ. ⁴⁵ Ná ú jãmísira sũuno ye ú phaa múi tí u déeruu weri, tí pánnã má sũḡ ú baḡ dé ma wêe beé dé pi hu khu kpoo má dá' pi ya. ⁴⁶ Érébékãrá seeriyee Ízákírã kha' Ítíti biharipi wá múi daa-uri-mama; ye ná Jakópira písée kha' ma yeema kí sirḡi biharuu wá oo ú déeri Ítíti

weri, má hu téri ti pãa.

28

¹ Ízákirá yísi Jakópiri ï yee duwaabí hãa-u ye seeriyɔɔ kha' hã ú yee Kánáa biharu ya. ² Ye kha' u yáa yóo ú sekó Bétúwél thã Pádá-Áarám í ná yee ú níkho Lábá wá bihariya. ³ Yékín Wónnáanna duwaabí-u í yee ú hũñ í kónj ú kóibírá dé thĩ kónjónjɔ. ⁴ U kinna' ú ná ú kóibiri pátí u kinna'ni Ábráhámuni, sí dé sãngi suri gí vre hĩtansi má khuraa-u, kí Yékírí hãani Ábráhámuni weri, kí dé ú wága. ⁵ Mú si tanni, Ízákirá yee Jakópirá yóo ú níjãa Érébéká ú déeri tẽ Ésáyú wá níjãa weri, ú khoobii Lábá thã, Pádá-Áarám. Lábá wá siirá déeri Áarámu wái ú pi yí' Bétúwél wera. ⁶ Ésáyú nú-uyaama ná pi kha' ú sii Ízáki yee-uyaama duwaabí hãa Jakópira. Ye kha' u yóo Pádá-Áarám ná khe ní kí kénji hara. Nú-uyaama tẽ ná pi kha' tí ú siira ye yee duwaabí yêe hã Jakópiri weri, se'e-uyaa-uma kha' hã ú yé yee Kánáa haru wa. ⁷ Ésáyú ná-uri tẽ pátí Jakópi núuni pí sii ná pí níjãa jintãnni ï yóo Pádá-Áarám weri, ⁸ ú tuu dé Kánáa hapu wá míjé nuu ú sii Ízákinɔ wã. ⁹ Sí dée múnnáa ú to yóo Ábráhám wá bikhee Ísímáyél thã ná khee ú biharu ú pi yí' Máhálátí ú déeri Nébayótí wá khĩnu weri, ï yeyoo ï kpégí ú hapu wá pórã.

Jakópi wá hũndɔɔrɔnsi wá míjã

¹⁰ Jakópirá yaa Béer-Sébará ï yóo Áarán. ¹¹ Mú u nanni tó khari khurá dóoróo-u weri, ú hũni fí. Khe-uyaama púrgi ï kpée. ¹² Mú u hũnni fí, ú ba hũni dɔɔɔ ï jãa sãngáŋgi, kí khee fãñjirã ï ná khuri thu'nná. Yékírí wá minigibêe ye kãñ bú yêe sũñ. ¹³ Yáawéí nunañ-uyaama sãngáŋgi wá thu'nnáⁿ ye seeriyee Jakópiri kha' maná déeri Yáawéí Yékírí ú déeri ú sekó Ábráhám ná ú sii Ízáki wá Yékínna. Ye kha' fãñj gí u hũnni mé'ni weri, ma ba hãa-u-gíma ú ná ú kóibira. ¹⁴ Kha' ú

ⁿ28.13 Póɔ kha'-pirma kha' Yáawéí kãñ-uri nunaama Jakópirá

kóibira ba kómma má s̄imih̄ike. Pí surgura ba berú yóoma khudóongi ná khukuki í khe yóo khukuki wá dé'míngi ná khukuki wá dé'dingirá. Ma ba duwaabíma dunipathīipi wá bée' ú kóibi wá bákárá. ¹⁵ Kha' ma úma kpoogi khaari wóo khaa tí v yóo weri, ma ba téyɔɔma, ma ba yeema, ú písí ban surgerá. Kha' má ba séyɔɔ wa, ye míni wó mí tí ma hāana'ni núugi kha' ma ba dé weri, ma ba dé-rima. ¹⁶ Jakópirá digee yaa dɔɔminá ye kha' ye! Yáawénna yema khatérá kói ye ma ye tuu wa. ¹⁷ Phānigé kórɔɔ, ú kha' khaatera khu phānigi dé! Ye kha' khaatera dée kharu manú ná ki dée má Yékírí wá khare ya. Ye kha' khaaterá pi thoo í yóo thu'nná. ¹⁸ Mú Jakópi yaari púnín thuthuki, ú kheε púrí gí v kpéerá weri, ã yaariɔaa ni'nigaa gi ye kɔɔ bú núumi thaagirá. ¹⁹ Ye yísi khaanni Bétélⁿ. Pi ye yí'ma khaanni khūni, Lúuzi. ²⁰ Jakópirá yee núugi Yékinná kha' ná Yékinna hītaa má kpoogi, ye tee ma khīn tí mane yóominá mé'ni weri, ye hāa ma diimi ná táyeensi, ²¹ ye má wórɔɔ kpɔɔgi písée má sii thānná héerá bu, tí pánná Yáawénna ba déma má Yékíre. ²² Ye kha' púрге gí ma yaara'ri ni'nigaa mé'ni weri, tí khanna ba déma Yékírí wá khara. Míni wó mí tí v ba hā ma weri, ma ba kpikunuma khaayi kpɔɔgi í hāa-v khaa tíkponɔ.

29

Tí Jakópi nanni ú níkho Lábá thāná wera

¹ Jakópirá yaa wáa ú khīnnɔ yēe yóo khukuki nípi wá surgi kénigi ² ã ba kha' ma keŋ ã náa ɔ kɔɔŋ wúugirá; kpeebi ná sáníbēe ye fí yēe kpáarée, pébu ú kɔɔnná pi ye núvna' tádooribira. Kpeebi ná sáníbira yema kpógí' ísāa'. Ye púrí kpakpake pi kheera ã phīi kɔɔnnúugira. ³ Ná tádooribi wá bēe' pínjíree, pí kpūnín khon púrgi yé hā pí nú. Ná pi núv sóo pí kpūnín phīi gi fí. ⁴ Jakópirá púgi khunneenibiri kha' á nípi he pi yaaru? Pí kha' Áarán. ⁵ Jakópirá púgi bi kha' pi tu Náhóori wá

ⁿ28.19 Bétél wá tutángirá déeri Yékírí wá duko.

[Type here]

kói Lábánaa ? Pí kha' iiyo ìbíra tuwɔɔ. ⁶ Ú kha' u kperikperii ? Pí kha' iiyo, u kperikperi. Ye kha' ú yatı wá biharu Árásélnâa ban mé'ni ú kpebi ná ú sáníbunε. ⁷ Jakópurá kha' tádooribi wá dóorópáné terı wa, dé khura dóoró thoŋ na. Ye kha' pi júbuná' pi yé yóo ná hã pí khɔɔrεε. ⁸ Pí kha' ìbíra teema tádooribi wá bée' píngín sóo ye ìbírá tũmá ìbíra kpūníní khon púrgurı kɔɔɔnnúgírá yé hã pí jú.

⁹ Waatı ú Jakópurá ye seeresırá werı, ná Árásélna baa ú sii wá kpebi ná ú sáníbunε, pébu, úrâa ye khunı bu. ¹⁰ Mú Jakópi jáanı ú níkhoo Lábá wá biharu Árásélnı ye jáa ú níkhoo wá tádooribiri werı, ú ná kpūnimo púrgurı ã khori gi kɔɔɔnnúgírá ã júbunígáa ú níkhoo tádooribira. ¹¹ Tí kpánaa bu, ú biri Árásélnı yêε fuwa. ¹² Ye seerıye Árásélnı kha' má nínêε ú siiri ye dée tē Érébéká wá biye. Árásélná kheε khaanná fı ná seerıye sí ú siira. ¹³ Mú Lábá núuni ú khīharu wá bii Jakópi wá míunı werı, ú horgo thukiroo ã biroo ye kheε khūni ú nuná. Jakópurá kheε míunı wá bée' í nannuv werı, ã thoo í ú níkhoo Lábána. ¹⁴ Lábána seerıyɔɔ kha' má hubiri wá tóoyı má kpókhaa wá ɔɔ-u. Jakópurá hītaa fı ã dée fergi hīnemme.

Tí Jakópi yeeri Léya ná Árásélnı wera

¹⁵ ɔ khu Lábána seerıye Jakópurı kha' kūni urı dée má nínı ye ú wónnı déegée hã ma phāııı wã. Ye kha' u buka' ma mıı tıı ba dé ú taasurı wera. ¹⁶ ã hakıra ná Lábána yema biharı' píjɔɔɔ: khāgaara pi ye yı' Léya yêε yı' tıtáa'urı Árásél. ¹⁷ Futınáa kaura^ɔ Léya úrı, ye Árásélı úra ye wóɔrε ná kırmı wã. ¹⁸ 29 Jakópi khɔɔɔ'-vyaama Árásélnı tákırstı ú seerıye ú níkhoo Lábánı kha' ma ba déegée hãa-u dustı má'nıjɔ ye ú hã ma Árásél ú déeri ú biharı' tıtáa'urı wera. ¹⁹ Lábána píya. Ye kha' má hã úrı ú ti páa tí ma hã ú ɔ ní' maa wera. Ye kha' hã ú yóo khaarı wa, dé u hııı má thānná. ²⁰ Jakópurá déegıyée hãa-u dustı má'nıjɔ. Mú u

---

^ɔ29.17 Póɔ see'-purı-sıma pó dómme, pébu eburusi wá tábiri wá tıtāngura kpınıma

khɔɔ'ra Árásélni weri, sí dée ú bu má khube ú déeri. ²¹ Jakóprá sɛerɪye Lábáni kha' dusi hīi-siri, dé v hā ma má hannɔ werá dé ma bée yeyooma. ²² Lábáná dée diimi ye píngírée kí kɛngi nípi wá bée' pí diiriye. ²³ Mú táagi te'ri weri, Lábáná kheɛ Léyarɪ ĩ ná hāa ú Jakópiri pí hūna. ²⁴ Lábá hā-vyaama Léyarɪ sūmdébii ú pi ye yí' Zílpa. ²⁵ Mú dugi yékínni weri, ú kha' ma keɲ náa ná v dée Léya. Ú sɛerɪye Lábáni kha' pé ú dée ma mé'naa? Ye kha' í keɲ má Árásélna ma dɛeri ye déegíyée waa? Ye péé déeri ú fīni ma mé'naa ? ²⁶ Lábánná kha' ĩbi thāná pí khurú yanna' khīnuni yé sée máhanni wā. ²⁷ Ye kha' v yee khubi má'níɲɔná hīi, ye ú déegée hā ma sɔ dusi má'níɲɔ tē ye ĩbé hāa-v títáa'ɲɔ. ²⁸ Jakóprá pí í dée khubi má'níɲɔni ye Lábáná hāa-v Árásélnɔ. ²⁹ Lábá hā-vyaama Árásélni sūmdébii ú pi ye yí' Bilá. ³⁰ Mú Lábá hāani Jakópiri Árásélnɔ weri, ú kheɲɔɔ. Jakópi khɔɔ'-vyaá Árásélni ĩ taraa Léyara. Jakóprá písée déegíyée sɔ dusi má'níɲɔ tē ĩ hāa Lábáanna.

Jakópi wá bibi wá míja

³¹ Mú Yáawéri náanni ná Jakópira khɔɲɔɔ Árásélni ĩ taraa Léyarɪ weri, ú hāa úrí hūnni ye Árásél úrá ye wēe hūɲ na. ³² Léyará kheɛ dɔɔri ĩ hūni bikhoo ĩ yísɔɔ Írbé^o ye kha' pébu, Yáawéri ná-uri pátí má kákásti has'ri wera. Ye kha' má khoora ba khɔɔ' ma werá. ³³ Ú písée kheɛ tɔ dɔɔri ĩ hūni bikhoo tē ye kha' Yáawéri tu-uri dé pi khɔɲɔɔ ma wā, ú hāa ma ɔ bikhoo. Ye yísɔɔ Sí míɲɔ^ɔ. ³⁴ Ú písée kheɛ tɔ dɔɔri ĩ hūni tē bikhoo ye kha' weri úrí, má khoora ba máa má bu, pébu, hūm-manuma bikho bísāa' ĩ hāa-v; ye yísti biiri Léví^p. ³⁵ Ú písée kheɛ tɔ dɔɔri tē ĩ hūni bikhoo ye kha' weri úrí, ma fuuma Yáawéri wá nísí nuuga; ye yísɔɔ

---

^o29.32 Írbé wá tutáŋgírá déeri í keɲ bikhoo

^ɔ29.33 Sí míɲɔ wá tutáŋgírá déeri Yékírí nú-uri

^p29.34 Léví wá tutáŋgírá déeri í máa níní bu

[Type here]

Júda^r. Tí pǎnná ú hũunná nuna ɔ waati.

30. 1-24

¹ Mú Árásél jǎani ná v wêe hũŋ na weri, ú dóoró sɔŋkhāiga. Ú seeriyɛ Jakópiri kha' v hã ma bii tǔmá má hu. ² Jakópi wá jámísé yaa ú bu, ú seeriyɔɔ kha' maná déeri Yékírí ú khũnnuɔ bihũune weri bâa? ³ Árásélná kha' ú khe má sũmdébiharu Bilári í hũŋ bii í hã ma sí dé sǎŋgi maná bu bii tẽ. ⁴ Ú tɔ hãa ú sũmdébiharuɔ Jakópiri ú kheɔɔ ⁵ í hãa-v dóɔri ú hũni bikhoo í hãa Jakópira. ⁶ Árásélná kha' Yékírí tǔv-uri hãa ma; nú-uri má jǎnni í hãa ma bikhoo. Tírá yeeri ú kha' pi kí yísɔɔ Dás. ⁷ Árásél wá sũmdébiharu Bilára písée kheɛ dóɔri tẽ í hũni bikhoo í hãa Jakópira. ⁸ Árásélná kha' hĩm-manuma débíri má ná má máhanni sɔɔbé bu; má wórɔɔ-v. Tírá yeeri ú kha' pi kí yísɔɔ Néfítálí^t. ⁹ Mú Léya jǎani ná ú hũunna nuna weri, ú kheɛ ú sũmdébiharu Zílpá í hãa ú Jakópiri, ú déyoo hara. ¹⁰ Zílpára hũni bikhoo í hãa Jakópira. ¹¹ Léyará kha' bu-manɔ deenuɔgi dé! Ye kha' pi kí yísɔɔ Gáadi^u. ¹² Zílpára písée hũni tẽ bikhoo í hãa Jakópira. ¹³ Léyará kha' kuri-manɔ dé! Hapura ba kha' kuri-manɔ. Ye kha' tírá yeeri pi kí yísɔɔ Áséeri^v. ¹⁴ ɔ khu, bilésĩgi^v pǎní, Írbéná yóo wũugo í ná jǎa sɔ táhubisi sũ hãana' bihũnni weri, ú kpɔɔ sɔɔ ba hãa ú níjǎa Léyara. Árásélná seeriyɛ Léyari kha' ma jǎnɔɔma, v keŋ ú thĩ yé hã ma ú bii wá táhubisi wá sɔɔ. ¹⁵ Ú seeriyɔɔ kha' tí v hĩnni má khoori weri, si nanɔɔ wã, dé v písi yêe beema má bii wá táhubisi wá sɔɔ tẽe? Árásélná kha' oo, v hã ma bú ye fẽe isenɔgiri úrá khe dukira. ¹⁶ Mú Jakópi yaari khāmargirá baa sũnĩngiri weri,

---

^r29.35 Júda wá tutǎngírá déeri í fuv Yáawéerí wá jísí nuɔga

^s30.6 Dá wá tutǎngírá déeri Yékírí tǔv-uri hãa ma

^t30.8 Néfítálí wá tutǎngírá déeri débíre

^u30.11 Gáadi wá tutǎngírá déeri deenuɔga

^v30.13 Áséeri wá tutǎngírá déeri kurga

^v30.14 Kheebuɔ-uma maru. Ná keri tábii wá tutǎnga

Léyará thukiroo ye seeriyɔɔ kha' fɛɛ isenji manâa dukine, dé dom-manuuma má bii wá táhubisi wá bárká bu. Kí fūnáa isenji Jakópirá hūni ú ná úra. ¹⁷ Yékínná núu Léýäa jūnni, ú kheɛ dɔɔri ĩ hūni pāa ímúwāa' bikhoo ĩ hāa Jakópira. ¹⁸ Léyará kha' Yékírí taa-urɩ-mama, pébu, hā-manuma má sūmdébiharunɔ má khoora. Tírá yeerɩ ú kha' pi kí yísɔɔ Ísákáari^w. ¹⁹ Léyará písée kheɛ dɔɔri ĩ hūni pāari má níkpó bikhoo ĩ hāa Jakópira. ²⁰ Léyará kha' Yékírí hā-urɩ ma mí kíkɩnna. Ye kha' á! werɩ úrí bu, má khoora ba kpónnó' ma, pébu, hūm-manuma bikhebi má níkpó ĩ hāa-v. Tírá yeerɩ Léyará kha' pi kí yísɔɔ Zábílóni^y. ²¹ Tí kpānaa bu, ú hūni biharɩ'ɩ ĩ hāa-v jísígi kha' Dína. ²² Yékínná tɔ wógíró Árásélnɔ ĩ núu ú jūnni ye hāa-v bihūnno. ²³ Ú kheɛ dɔɔri ĩ hūni bikhoo. Ye kha' Yékírí khonni ma nusi má wɔɔɔ. ²⁴ Tírá yeerɩ ú kha' pi kí yísɔɔ Jozéft^z ye kha' Yáawénna nannɩj ma ɔɔ tɛ.

32

Jakópi dé-urma dusɩ digbéeri ú níkhoo Lábá kénjírá í dée henkhoo ye ba yaa kha' ma písima má sithanuná. ¹ Lábánná yaa púnínj thuthuki ĩ biri ú biharɩurɩ ná ú kóibiri ĩ yee duwaabí hāa bi ye fígi písée.

Tí Jakópi sɔɔbínni ĩ thukiroo Ésayúri werɩ, sí míja

² Jakópirá wāa khūnná yēe yóo, Yékírí wá minigbé thukiroo. ³ Mú Jakópi jáanɩ bi werɩ, ú kha' ye! Yékírí wá khāikhāubi wá hītan̄khare. Ye yísɩ khaannɩ Máhánáyím^a.

⁴ Jakópirá sūni nípi wá pɔɔ ú máníkhoo Ésayú thāná Édóm maráará, Séyíiri surgírá. ⁵ Mú Jakópi sūnni bi werɩ, ú seeriyɛ bi kha' ná pi yóo pí

---

^w30.18 Ísákáari wá tutánjírá déeri mí taasa

^y30.20 Zábílóni wá tutánjírá déeri kpórso

^z30.24 Jozéfti wá tutánjírá déeri nannumma

^a32.3 Máhánáyími wá tutánjírá déeri Yékírí wá khāikhāubi wá hītan̄kha' íjɔ

[Type here]

see' má taman̄ Éśáyúri kha' ú sũmdébií Jakópi kha'ri kha' yóo-manuma
ĩ ná hĩtaa Lábá thã ĩ ba nanı fæera. ⁶ Kha' ma ma náabi ná kãngogibi
ná sãníbi ná kpeebi ná sũmdébikhobi ná sũmdébiharipe, má kha' pi ná
seeryɔɔ sí dé sãngı ú fũ má bu dɔɔgi í kó' ma kókuri hã ú déma pũ ja.
⁷ Sũnnıbirá yóo ye baa ba seerye Jakópiri kha' yóo-ĩbínnı ná jáa ú
máníkhoó Éśáyúri, khe-uma khoobi kpársıɔ yêe thukiroo. ⁸ Phãniğé
kórı Jakópiri tákırı, ú kpıkıra ní' pũ ye ú werı, ná sãníbi ná kpeebi ná
náabi ná ɲugumımbıri khaa ıɔ; ⁹ ye kha' ná Éśáyúra ba yaa tó kũunná
dé ma dé ri pũ, tórá ko. ¹⁰ Tı kpãnaa bu, Jakópirá ɲını Yáawénnı kha'
má sekó Ábráhám wá Yékırı ná má sii Ízáki wá Yékıre, úrá see'ri ma
kha' ma fı'rı písi má sirgırá, ma yóo má tutãanná, dé ma ba dé-mama
mıkuriya. ¹¹ Ye kha' sém-manı ye ú fıɲaa dɔɔgi ĩ dée ma mıkuri
kɔɲgɔɲɔ pãtı v kha'ri wera. Kha' tí ma ye sagı dágáa ú pi yı' Júrdé
werı, tábo' tɔonna ma kó'ráa ĩ sagaa, ye werá má fıgi yêe baɲ
ginnakha' ıɔɔ. ¹² Ye kha' Yékınna hıɲ ma má máníkhoó Éśáyúɔ dé
ma phãɔɔma. Kha' ma phãnuma hã ú yé ba khu ma tíkıɲ ná má hapı
ná má bibine ja. ¹³ Ye úrá see'ri ma kha' ma ba dé-mama mıkuri yé ye
má kóibırá kɔɲ má sɔbíyɔkén sımihıke, pí thũ'ní tu wa. ¹⁴ Tı khanná
Jakópi hũnnı. Ú kheε ú déki mı ũ ú werı, ĩ khori bú yɔɔ dé v hã ú
máníkhoó Éśáyúra. ¹⁵ Khoɲ-urma kpehapı kpárgı ná kpekhoobi digbéeri
ná sãníhapı kpárgı ná sãníkhobi digbéeri ¹⁶ ná ɲógumıɲhapı digbée ná
kpɔɔgi ná pí bi bıi tũ werı, ná náhapı digbéerɔ ná nákhobi kpɔɔgi ná
kãngogıhapı digbéeri ná kãngogıkhobi kpɔɔgi ¹⁷ ĩ hãa bı ú sũmdébibiri
ye kpıkıraa bı pãtı pure thııɲi thııɲi werı, ye seerye bı kha' pi khıru
má wɔɔnná hã pí thoo kãmbı tó' tó' wa, dé pi sée dáıbi dáıba. ¹⁸ Ye
seerye dógú wáarı kha' ná v kpıɲgırá má máníkhoó Éśáyúɔ ye ú
púɲɔ kha' mãa sũmdébiye v déerii? He v yô? Ye mãa tádooribe v
thoo mé'naa? ¹⁹ Ú seeryɔɔ kha' má taman̄ Jakópi sũnnı ma dé ma ba
hã bı úrı Éśáyú ú déeri má taman̄ werı, dé má thına kpãnnaaná yêe

baŋ. ²⁰ Ye seerye tíkpoonne páa íŋo sũmdébi ná páa ísãa' wáari ná íp̄e béé' p̄u ye thoo tádooribiri wera. Ye kha' ná pi kp̄íŋgírá má taman Ésåyúŋo, pí seeryoó tí tábikpoone. ²¹ Ye kha' pi seeryoó tē kha' ú sũmdébi Jakópira ma kp̄anaaná yêe baŋ, pébu, Jakópira ye seereema ú dógírá kha' ná ma sũni míj̄ená khuriya má bu, ú námísírá ba kp̄o. Ye tí kp̄anaa bu, má j̄aa-u, dé páanni ú ba pí k' ma kókuri, kaa dé ma p̄ú. ²² Sí dée múnnáa pí khuriya sũonne ye ú hũni fí tí khanná.

Tí Jakópi dé'reeri Yékínno wera

²³ Kí isengiri Jakópirá yaa í khee ú ha' píŋo ná ú sũmdébihari' píŋoni ná ú bikhebi kp̄o ná ú kpori í yee pí sagaa Yábóki dágítogironjira. ²⁴ Mú u sa'ra'ri ú nípi ná ú míj̄u wá béé' ù ú weri, ²⁵ ú hĩtaa fí úkpora. Ú ná o wáyé dé'riyee í yé'rigéee dugira. ²⁶ Mú wái j̄aani ná u wêe wórí Jákópiri wa weri, ú khuroo kp̄ũnyíbinná, tí túgíyáa. ²⁷ Ye ú seeryoó kha' u yee má tari dé dugira ma yékímm̄o. Jakópirá kha' ná ú yee duwabi hãa ma wã, má yee ú tari wa. ²⁸ Wáyírá pógí Jakópiri kha' múŋ pi yisoo? Ú kha' Jakópi pi yí' ma. ²⁹ Wáyírá kha' pí ba yisoo Jakópi túwã, dé pi ba kí yisoo ma Ísíráyél^b, pébu, dé'ree-urma Yékínno ná níthĩnape ye buu wórgo. ³⁰ Jakópirá kha' ma j̄inoo ma ú keŋ ú thĩ yé buka'ma ú j̄isígine. Wáyírá kha' pé ùu p' ma má j̄isígee? Ye yee duwaabi hãa-u. ³¹ Jakópirá yisi tí khanni Pénúwél^c, pébu, j̄a-manuma Yékínni koikoi ye ma huu wa. ³² Waati ú khubinni ku'ri weri, Jakópirá yaa Pénúwél í sagaa Yábóki dágítogironjira. U ye wĩma yêe sée. ³³ Tírá yeeri háari ná fee Ísíráyél bibira wêe khoo kp̄ũnyíbiri wá phãmini wã; pébu, tí khanná Yékírí khura Jakópira.

---

^b32.29 Ísíráyél wá tut̄angírá déeri í dé'ree Yékínno

^c32.31 Pénúwél wá tut̄angíra déeri Yékírí wá wóose're

Jozéfti wá hũndɔɔrɔnsi wá míja

Jakópi bu-uyaama ɔ bii Áarásélnɔ ú pi ye yí' Bějámé.

¹ Jakópirá yóo ná hĩtaa Kánáa surgirá khaa tí ú sii hĩtanna wera.

² Jakópi wá kpānaanípi wá míjíná ye: Waati ú Jozéfti buuri dusi kpɔɔ ná má'nínɔ weri, ú wáaturá ú ná ú sekpookāmbírāa ye khuḡ sáníbi ná kpeebura. Ú ná ú sii wá ha' pí déeri Bílá ná Zílpá wá bibi weri, píráa ye máa kāmbo kóḡ. Ye Jozéftira ye nāa sɛɛ'ma ú siiri míi í pi ye dé wera.

³ Jakópi ú pi yí' tē Ísíráyél weri, khɔɔ'-uyaama Jozéftiri ĩ taraa ú bibi wá bē' pébu, ú khokhāḡtbiirɔ úra. Hā-uyaa-uma kpórgí kīḡkīḡge. ⁴ Mú Jozéfti wá máníkhobi jáani ná pí siira khɔɔḡ-ɔ ĩ taraa bi weri, pí ĩḡoo. Pi yé wónní sɛɛɛɛ ú yetete ná jámíse mú wā. ⁵ ɔ khu Jozéftirá hũndɔɔrɔ. Ú kheɛ thoo sí ú máníkhobiri, pí hafiya ĩḡoo. ⁶ Sɛɛ'-uyaa-buma kha' pi nú má hũndɔɔrɔnsira: ⁷ Kha' hũm-manu dɔɔrɔɔma ná ĩbíra ye khāmargɔ yēe hai benté ye bāa fógɔɔ babu babu, má ba kha' ma keḡ ĩ jáa ná má benté babuna yaa nuna ye pí wátrá ba sání kũnni ye ba'rigaa tí wóonná ĩ thugaa ri. ⁸ Ú máníkhobirá kha' keḡ-únni má úráa ba dé uri kí keḡ ĩbíri keyu? Pí hafiya ĩḡoo ĩ dɛɛ ú hũndɔɔrɔnsi ná ú sɛɛɛɛrɛrá.

⁹ Jozéftirá písée hũndɔɔrɔ ye kheɛ sɛɛɛɛye sí ú máníkhobiri kha' hũm-manu dɔɔrɔɔma tē ĩ jáa khu ná fergee ná kusa'i kpɔɔ ná tíkpoɔ ná si bāa ba'ra' yēe thiya' ma. ¹⁰ Ye kheɛ thoo sí ú siira. Úrá dúraa-ɔ ye kha' pé hũndɔɔrɔḡ thĩnnúu weraa? Keḡ-uri má má ná ú níjāa ná ú máníkhobira ba ba'ma hursi í ba'rá' ná naḡ fānḡḡri í thugɔɔ keyu? ¹¹ Ú máníkhobirá kheɛ ú bu dóokpóori ye ú siirá kannuga í míjuni ú dógírá.

Tí Jozéfti wá máníkhobi doḡginnuu wera

¹² Jozéfti wá máníkhobirá yóo Síkém maráa bu nāa khuḡ pí sii wá

kpeebi ná ú sáníbirá. ¹³ Ɔ khu ú sii Jakópurá seeriyɔɔ kha' ú máníkhobi yóo-birma khunneekharí Síkém. Ye kha' u ban má sūnnɔɔ ní pí thāná. Ú kha' nú-maní. ¹⁴ Jakópurá kha' u yóo ná keŋ pātí ú máníkhobi ná tádooribire weri, yé ba see' ma. Ú waaturá ná pi yema Ébró kharí phereŋ pherenná hūntansa. Jozéfírá yaa wáa khūnná yêe yóo Síkémuná ¹⁵ ã nāa miŋ bú wúugírá, ã ná kuso ɔ wái bu, úrá púgɔɔ kha' pé u wêe? ¹⁶ Jozéfírá kha' má máníkhobe ma wée. Ye kha' u buka' ma kēŋ gí pi khunneeni tǎa wera. ¹⁷ Wáyírá kha' yaa-biri khaterá dé nú-maŋaa ná pi kha' íbirá yóoma Dótá. Jozéfírá yaa yêe thoo bi ã ná jáa bi Dótáná. ¹⁸ Mú ú máníkhobi jáanuu déeyéŋ ná u ban weri, pí kókíró yêe fí' ú bu dúu ná u nani thon na. ¹⁹ Pí kókíró yêe kũŋ kha' hūndɔɔrɔŋkhāgaará wêe ban ní. ²⁰ Ye kha' pi yee íbé khú hīnoo kɔrɔŋ kpoko yé kha' tákpergé khɔɔruu. Tí pǎnná íbirá ba já pātí ú hūndɔɔrɔnsira ba dé yóo wera. ²¹ Mú Írbé núuni si yêe ye bee dé u hīnɔɔ weri, ú kha' hā pí khuwɔɔ wa. ²² Ye písée khabí tē kha' pi yee íbé yee níkhugira. Pi yee íbé hīnoo kɔrɔŋ we ũu gbirinná mé'ni weri, dé hā pí yee íbé khuwɔɔ wa. U ye seereema mé'ni sí dé sǎŋgi pí yeyɔɔ ye ú khé ba hā ú ú siira. ²³ Mú u nanni pí the'rá weri, pí khoroo ú kpórgí kīŋkīŋgine ²⁴ ye hīnoo kɔrɔnná. Ú kɔrɔnna yema ú huwaa, yɔ'me ye bú wa. ²⁵ Tí kpānaa bu, pí hītaa dé pi di ã kha' pi keŋ ã jáa Ísímáyél wá kpānaaní' pí déeri tádonŋinnibi weri, ná pi yaa Galádi yêe yóo Éjípítí juŋgumímbe. Juŋgumímbe kpóm-biyaama datukóróŋ hūnsi hūnsi wá núu gīi nuu wera. ²⁶ Júdará seeriyɛ ú khīnubi ná ú máníkhobiri kha' ũnni thūnu íbirá bu bú ná íbirá khuu íbi khīnuni ye kóorígóo sii? ²⁷ Ye kha' pi ban íbé donŋin ú Ísímáyél wá kpānaanípuru tūmá hā íbé khuwɔɔ wa, dé íbi wá dóɔráa-u, íbi khīnɔɔ. Pí píya. ²⁸ Mádíná^d ní' pí déerá tádonŋinnibi, mú pi ye tari weri, Jozéfi wá máníkhobirá yáru kusigoo Jozéfiri kɔrɔnná ã donŋiroo bi ú warfíráa biiyi digbéere. Pírá kheɛ yóo ú

---

^d37.28 Mádíná nípi ná Ísímáyél wá kpānaanípuru mí kpoore

[Type here]

Éjípítí. ²⁹ Tí kpānaa bu, Írbé úrá fígi yóo kōrōnná ná keri v jáa Jozéfi bu wa. Ú to hai ú thĩ wá tásuri ³⁰ ye fígi yóo ú khĩmbi thāná ná kha' biira bú kōrōnná wā. Ye kha' he' ma tāa fāa? ³¹ Pí khuv kpekhuo ye khee Jozéfi wá kpórgi kpóri kĩnkĩngiri ĩ jí' ki bú taramminá ye khori gi ³² ĩ sũni hāa gí pí siiri kha' já-ĩbĩnnuma kpórgi geri, ye kha' v hĩnni ken ná ú bikhee wáge. ³³ Jakópurá hĩni keri gi ye kha' má bii wáge. Ye kha' tákpergé kpakinnuv kpakuñ thĩnthĩmmi ĩ khōwō. ³⁴ Ye to hai ú thĩ wá tásuri, ye yee pótóki ĩ wúgi ú bii wá biguri^e khu kóngómbō. ³⁵ Jakópu wá bikhobi wá béé' ná ú biharipi wá béé' kpáarígō ba dōgiyo. Ú kai kha' má kpāa wa. Ye kha' fuvonná ma ba hĩti í tanni ná hu í thoo má biiri ní the'ri nuná yēe fuv kũuñ. ³⁶ Ye Mádíná nípirá yóo Jozéfinō Éjípítí ĩ ná dōngiroo ú fáarawó wá sodáasibi wá níkhāga ú pi yí' Pótífáari wera.

39

Tí Jozéfura ye déegée Pótífáari thāná wera

¹ Ísimáyél wá kpānaanipi yóo-biyaama Jozéfinō Éjípítí ĩ ná dōngiroo Éjípítí wáya. Ú wái dé-uyaama fáarawó wá sodáasibi wá níkhāga. Pi ye yísōoma Pótífáari. ² Yáawénna yema Jozéfinō kpoogi, ú míju wá bēé' í v ye dé weri, í ye kirma. Ú baa ba hĩtaa ú tamāañ dukirá. ³ Jozéfi wá tamanná jáa ĩ tuv dé Yáawénna yema Jozéfinō kpoogi yēe yeé ú míju wá bēé' í v ye dé weri, ĩ ye kira. ⁴ Jozéfi wá míjé nuwāa Pótífāanno ú khee saa-v ú sũmdébibi wá bēé' thagirá yēe kōrsuñ ú míju wá bēé'. ⁵ Mú v ye sũmdébibi wá thagirá yēe ye kōrsuñ ú míju wá bēé' weri, Yáawénna kunnigaa ú dukimíju wá bēé' ĩ dee Jozéfura. Kinnama ú dukimíju wá bēé' ná ú khāmarmíju wá bēé'. ⁶ Pótífāanna yee míju wá bēé' Jozéfi wá dékirá dé v kí keree. Pótífáari wá thĩ úrá yé

---

^e37.34 Ná níne yee pótósi kí tutángirá déeri ú tárúra ma wóokpúugo. Tárúra wónni hĩti tē mínigō sí buká' kha' v ma wóokpúugo

pha' míno ná ki dée má dii mí v di weri wa.

Jozéfi ná ú tamanj wá haru wá míja

Jozéfira ye wóore ná kirmi wã. ⁷ O khu, ú tamanj wá hanná keroo, ú wóore kuso ú bu, ú kha' v banj íbé hũj. ⁸ Jozéfira kaya. Ye kha' má tamanj hã-uri-mama ú míjiri wá bêe'no dé ma kí keree; ú wêe dé tó míní bú dukirá túwã. ⁹ Ye kha' kórgerá níne bú ã taraa ma túwã. Kha' úrí úkpora v kha'ri hã má yé pha' wa, ã dee pãtí úrí déeri ú haru wera; túmá hã-uri-mama khĩnni dé ma dé míjiri wá bée' bú kórgerá. Ye kha' mú ma dé ye wónní dé sũmi píú tée hũngiri í dé mípíjiri Yékinnãa?

¹⁰ Ye hanná kai yêe seeriyoo ú seereno khu wó khu ye Jozéfira ye wêe hũngíj ú wa. U píú pí hũni wã. ¹¹ O khu Jozéfira ba dóoró dukirá dé ma dé má sũmisi, ã hakura ná sũmdébbi úkpo mé, v ye fí ya. ¹² Pótífáaru wá hanná kóroo kpórgóora kha' v banj íbé hũj. Ye Jozéfira séyoo kpórgóono dékírá yé horgo kuso dukirá. ¹³ Mú haru jáani ná v séyoo kpórgóono dékírá ye horgo kuso weri, ¹⁴ ú yísi ú sũmdébbiri kha' pi ba keñ eburu wái ú pi banni wera; v bee dé v dóoró'ma íbíri bu wóoro. Banj-urma dé v ba khe ma, má súriyá fãnge. ¹⁵ Mú v núuni ná ma súrii weri, ú horgo ye sée ú kpórgóori má the'rá. ¹⁶ Ú saa kpórgóori ã tee fí ú khorá baa. ¹⁷ Mú v banni, ú thowoo sí kha' eburu dori ú v banni weri, v ye bée dóoró'-má-buma wóoro. ¹⁸ Ye mú ma ye súrii weri, ú sée ú kpórgóori má the'rá ye horgo kuso. ¹⁹ Mú v núuni ná hanna seeriyoo kha' múnnãa ú dori déeri ma weri, ú jámísírá yaa, ²⁰ ú yee pí kóri Jozéfi págoo korsó bu khaa tí pi pá' u wá karsóbbiri wera.

Tí pi pá'ni Jozéfiri wera

Ú hĩtaa bú karsóra. ²¹ Yáawenna yema Jozéfino kpoogi ú fĩjaa ú bu dóogi ã yee ú míjé nuwãa karsódu' kórsunni bi wá níkhãgaano. ²² Úrá saa Jozéfiri dé úra kí keñ pó karsóbbira. Míjiri wá bée' í pi ye dé weri, Jozéfira pi ye já. ²³ Karsódu' kórsunnaana ye súni yêe keñ míú í v hãana

[Type here]

Jozéfiru dé v keŋ na, pébu, Yáawénna ye-úma kpoogi yêe yee ú míni wá bée' í v ye dé weri, ù ye kira.

40

¹ Mú si tanni, ɔ khu ípe bû ye keŋ Éjípíti ithakhoo wá thāami wá míni weri, pí níkhāga ná ípe bû ye keŋ ú phāani wá míni weri, pí níkhāgaará buroo Éjípíti ithakhoo ú déeri pí níkhāgaari wera.

² Fáraawó wá námísé yaa ní' kpórbe píjóná, pí déeri: ú thāami wá kennibi wá níkhāga ná ú phāani wá kennibi wá níkhāga. ³ Ú yee pí kóri págí bi karsódu' kí ú sodáasibi wá níkhāgaara ye keŋ, khaa tí pi pá'náa Jozéfiru wera. ⁴ Sodáasibi wá níkhāgaará khee hāa bí Jozéfiru dé v kí karsuŋ bi. Pí hītaa bú karsóra' ã dée ɔ waati.

Tí Jozéfi buka'ri karsóbi bíjɔ wá hūndɔɔɔnsi wá tutáŋgi wera

⁵ Kó isengi, Éjípíti ithakhoo wá thākennibi wá níkhāga ná ú phāanikennibi wá níkhāgaará hūndɔɔɔ karsódukirá. Pí bée' hūndɔɔɔnsi ná sí tutáŋga. ⁶ Mú dugi yékinni, púnínŋi, Jozéfirá yóo dé ma ná keŋ bi, ã ná jaa bi wóokpāgiye. ⁷ Ú púgí bi kha' pée déeri ye pí kpākaa wóoyiri feeri mé'naa? ⁸ Pí kha' ibi bée' hūnni dɔɔɔɔma ye níne bú yêe buka' ibíri kí tutáŋgine ja. Jozéfirá kha' Yékírêe tu hūndɔɔɔnsi wá tutáŋga. Ye kha' pi thooma hūndɔɔɔnsine. ⁹ Ithakhoo wá thākennibi wá níkhāgaará thoo Jozéfiru ú hūndɔɔɔnsine kha' hūmmani dɔɔɔɔma ã jaa divétuki má wóonná. ¹⁰ Kí yema de' sísāa'no. Kí kpabura, ã fīnaa, ã seri biisirá thowo. ¹¹ Ma yema fáarawó wá tákó'jówāanne dékírá, má kpɔɔ divébisiri ã phigi sí yokuri bú tákó'jówāanna ã yeyoo tí dékírá. ¹² Jozéfirá seeriyɔɔ kha' ú hūndɔɔɔnsi wá tutáŋgirá ke: divétuki wá de' sísāa' dé-sirma khu bísāa'. ¹³ Ye kha' kháte ná khu bísāa' ná fáarawóna ba yaariɔɔma, í yee ú khe ú sūmuni í kí hāa-v thāamune pātí v ye dé fí, waati ú v déerá thākennibi wá níkhāgaari wera. ¹⁴ Ye seeriyɔɔ kha' ná ú wásira ba kiraa, hā ú yé pha

ma wã, dé v fũ má bu dógú í sèè' má mú fáaráwǒnɔ́ ú kuso' ma karsórá. ¹⁵ Kha' fãnge pi kó'ri ma ã yaa má eburu sirgɔ́ ã baa mannɔ́. Ye ma dée mú tí nanni pákéesi wa. ¹⁶ Mú uthakhoo wá pháanikennibi wá níkhāga núuni ná Jozéfira bukaa hũndɔ́ɔ́ɔ́nsɩ wá tutãngírã nuwãa werɩ, ú kha' hũm-manɩ dɔ́ɔ́ɔ́ ná ma kpóri kpɔ́mbire' sísãa'; pháanisêe ye bú. ¹⁷ Kpɔ́mbiri' kîi ye thu'nná werɩ, pháani thĩjpi thĩjpi pháanutho'raara dé tho' í hã fáaráwǒnɩ werɩ, sírãa ye bú. Wúrípírã yee ma sí thaagurã kpórónni yêe di si. ¹⁸ Jozéfírã kha' ú hũndɔ́ɔ́ɔ́nsɩ wá tutãngírã ke: Kpɔ́mbiri' sísãa' dé-sirma khu bísãa'. ¹⁹ Ye kha' kháte ná khu bísãa' ná fáaráwǒna ba hãa-uma kpóri sí v mú yêe bee ya. U ba yeema pí fóri tũnoo ú hu, wúrípírã di ú khasira. ²⁰ Mú si tanni tí khu bísãa' fáaráwǒ́ wá bihũñkersêe ye bú. Ú dée direesi ã yísi ú níkpórbi wá béè' ye yee pí kusigo ú thãkennibi wá níkhāga ná ú pháanikennibi wá níkhāgaari ã baa bí pí wóɔ́nnã. ²¹ Ú yaariga dúgú wáari, ã yee ú khee ú sũmini sí dé sãngɩ ú písí kí hãa-v thãamune tákó'júwǎnnã pátí v ye dé fí wera. ²² Ye yee pí fógí tũni páa ãɔ́ wáara. Sí Józéfi kha'ra werɩ, sí dée sí dómminã. ²³ Ye uthakhoo wá thãkennibi wá níkhāgaarã phaa Jozéfiri kutúru; v wógíró ú wa.

41

Fáaráwǒ́ wá hũndɔ́ɔ́ɔ́nsɩ wá míja

¹ Mú si buuri du síɔ́ werɩ, ɔ́ khu fáaráwǒ́ná hũndɔ́ɔ́ɔ́ ã jãa ú wísi Éjípítí dákpóroo ú pi yí' Níl werɩ, ú the'. ² Ú jãa ná kíkiri kpókpórbu má'níɔ́ ná pi kuso yɔ́minã yêe khɔ́ɔ́ɔ́ dákpórkéngírã. ³ Ye jãa tẽ pó náabi má'níɔ́ pí kpesenni ye píjãa werɩ, ná pi kuso yɔ́minã ã ná nuna dúgú wábi wá the'rá dákpórkéngírã. ⁴ Náa bí kpesenni ye píjãa werɩ, pírá khee ná kíkiri kpókpórbu ã mígí bi. Tí pánnã fáaráwǒ́ná yúbírã yaa. ⁵ Ú písée hũni tẽ ã dɔ́ɔ́ɔ́ ã jãa sutɔ́si má'níɔ́ ná si kuso sutu' kíkpo bu, sí kíkirsɩ ye yee biiye. ⁶ Ye jãa tẽ sutɔ́si má'níɔ́ sí kuso sutu'

kíkpo bu. Sí tɔsɪ thensi-yaama ye sari gí yaari khukuki weri, kí fúgí, sí huwaa. ⁷ Tɔ' sí thenni weri, sí mígí só tɔsɪ má'níjɔ sí kunnɪ ye yee biiyi wera. Tí pánná fáaráwǎná yúbírá yaa ï tuv dé hũndɔɔrɔnse. ⁸ Mú dugɪ yékínnɪ, fáaráwǎ wá kákásírá jagumɪjɪ, ú yee pí yísɪ Éjípítí níri wá bée' pũ buka' hũndɔɔrɔnsɪ wá tutǎngɪ ná ípée bée' pũ wóɔme weri, pí baa ú bukaa bi ú hũndɔɔrɔɲ khayɛ íjɔ í v hũnna dɔɔrɔ wera. Ye níne ye wórɔɔ bukaa-u sí tutǎngɪne ja. ⁹ Fáaráwǎ wá thākennibi wá níkhāgaará tɔ sɛɛɪyɔɔ kha' wógí'-manɪ buri sí ma bunna wera. ¹⁰ Ye kha' ɔ khu fáaráwǎ wá jámísi yaara ú phāanɪkennibi wá níkhāгаа ná má thĩná, ú yee pí kórí págí íbíri karsódu' kí ú sodáasɪbi wá níkhāgaara keɲ wera. ¹¹ Kó isenɲi, íbi bée' hũnnɪ ï dɔɔrɔ. Íbi bée' hũndɔɔrɔnsɪ ná sí títǎngɪ. ¹² Ye íbi ná ɔ eburu nákwɔrbomi ú déeri fáaráwǎ wá sodáasɪbi wá níkhāгаа wá sũmdébii weri, íbi ná úrāa ye bú kpoogi karsórá. Íbé thowoo íbi hũndɔɔrɔnsɪne, ú bukaa íbi bée' wá hũndɔɔrɔnsɪ wá tutǎngɪ. ¹³ Pǎtí ú buka'ri íbíri sí weri, múnnáa míjɪ déeri. Fáaráwǎná yaariɲa ma ï yee má kheɛ má sũmɪni ye yee pí fógí tũni phāanɪkennibi wá níkhāgaara.

Tí Jozéfi buka'ri fáaráwǎ wá hũndɔɔrɔnsɪ wá tutǎngɪ wera

¹⁴ Fáaráwǎná tɔ kha' pi ná khe Jozéfi baɲ ú. Pí haabura yóo ná khoroo karsódukirá ï pharsɔɔ ye hāa-u táasi ú yee ye ú yóo fáaráwǎ thāná.

¹⁵ Fáaráwǎná sɛɛɪyɛ Jozéfirɪ kha' hũm-manɪ dɔɔrɔɔma ye níne wórɔɔ bukaa ma kí tutǎngɪne ja. Ye má núu ná pi kha' ná pi wórɔɔ thoo-u hũndɔɔrɔnsɪ v tuma sí tutǎngɪ. ¹⁶ Jozéfirá kha' manɔ wā, dé Yékírêe ba bukaa-u hũndɔɔrɔnsɪ wá tutǎngɪne. ¹⁷ Fáaráwǎná tɔ sɛɛɪyɛ Jozéfirɪ kha' hũm-manɪ dɔɔrɔɔma ï jāa má wísi dákpóroo ú pi yí' Níl weri, ú kénɲo.

¹⁸ Má jāa ná kíkiri kpókpórbɪ má'níjɔ ná pi kuso yɔ'muná yêe khɔɔrɛɛ dákpórkénɲírá. ¹⁹ Ye jāa tē pó náabi má'níjɔ pí kpesennɪ ï dée wɔɲgorɔɲ ye píjāa. Ma jāa Éjípítírá náabi pí píjāa ï hĩtaa hĩtansêe hũɲgirá jāa wā. ²⁰ Náa bí kpesennɪ ye píjāa weri, pírá kheɛ dúgí wá

kpókpórburu ì mígí bi. ²¹ Pí mígí bi, ye ná mú jáa bi, mú tu dé mí'-piru míni wã, pébu, kai-buru yêe fíma pí pípúbiru. Tí pánná ma yíbinni yaa. ²² Má písée hūni dōro tē ì jáa sutōsi má'níjō ná si kuso sutu' kíkpo bu, sí kíkūsi ye yee biiye. ²³ Ye jáa tē sutōsi má'níjō sí kuso sutu' kíkpo bu. Sí tōsi thensi-yaama ye sari gí yaari khukuki weri, kí fúgí, sí huwaa dée kōgi' kōgi'. ²⁴ Tō' sí thenni weri, sí mígí só tō' kíkūsi má'níjōna. Má seeriye sí ípe b̄u buka' hūndōroṅsi wá tutāngiri weri, ye nīne wórōw bukaa ma í hūndōroṅ khaye íjōw tutāngine ja. ²⁵ Jozéfurá seeriye fáarawó kha' ú hūndōroṅ khaye íjōni, míkpoore. Yékinna bée seeriyōma tí úrí Yékinna ba dé wera. ²⁶ Ná kíkūbi má'níjō dé-birma dūsi má'níjō; sutō' kíkūsi má'níjōná dée dūsi má'níjō. Ye kha' hūndōroṅ kpoose. ²⁷ Pó náabi má'níjō bí kpesenni ye p̄j̄jáa, pí phura'ri kuso yō'muná weri, dé-birma dūsi má'níjō ye sutōsi má'níjō sí thenni, sí sari gí yaari khukuki fú'ri sí huwaa weri, sírá dée tē dūsi má'níjō. Sí dūsi má'níjō sera ba déma khūmūḍisa. ²⁸ Ye kha' fáarawó, síra ma seeraa-u kha' Yékinna bée bukaa-uma tí úrí Yékinna ba dé wera. ²⁹ Kha' dūsi má'níjō s̄u ba thoo kãmbi mé'ni weri, diisira ba kirma tákūsi Éjípíti fānuṅgi wá bée'rá. ³⁰ Ná sí dūsi má'níjō sera taraa, só dūsi má'níjō s̄u ba thoo fí weri, síra ba déma khūmūḍisi í yee Éjípíti nípirá pha só du sí diimi kunna wera. Khūmūgura ba sāna'ma nípi yíbíre. ³¹ Khūmūgura ba p̄má ná tari, pí yaturá ba tu dé diimi kunna bú surgirá jáa wã. ³² Ye kha' ná u jáa ná u hūni dōro tí míkpoonne p̄áa íjō, Yékinná saari si mú ye ú ba dáí yé dé si ya. ³³ Kha' fáarawóna khoṅ níni ūv já déeyéṅ yêe wóme í saa-u Éjípíti wá thagirá. ³⁴ Yé khoṅ p̄ōw tē í sa bi khaayi khaayi bú surgirá, sí dé s̄āngi dii mí nípara ba bu dūsi má'níjō sí diimina ba k̄ri weri, pí kp̄k̄uṅ bi khaa ímówáa' í kí h̄n̄í' khaa t̄kpo t̄kpori í kí saa-i. ³⁵ U se'e pi kha' pi p̄íngíṅ diimi wá bée' dūsi má'níjō será í bee khaarí sa bi nuṅi nuṅi ú j̄isígirá yé kí k̄rsuṅ bi. ³⁶ Ná sí dée múnnáa, ná dūsi má'níjō

khũmɨgura ba wáa, Éjípítí nípirá bu míuní di, khũmɨgé súnní khu bu túwã.

Tí pi saari Jozéfuri Éjípítí sirgi wá thagirá wera

³⁷ Jozéfi wá seerera nɔwãa fáarawó ná ú níkpórbine. ³⁸ Fáarawóná seerɨye ú níkpórbiri kha' wái we ûv Yékírí wá Niino weri, ïbíra wónní sú'ní bu ɔɔ ú tari úrí tēe? ³⁹ Ye seerɨye Jozéfuri kha' mú ki déeri má Yékíré buka'rusu míɨpǎe bé'e'no weri, níne bú yêe ná déeyéŋ yêe wóɔme ï nani úrí wa. ⁴⁰ Ye kha' úráa ba hĩti má sirgi wá thagirá. Tí v ba kha' weri, tíra má nípara ba kí núnée. Kha' ithakho kí mane mé'ni weri, kúra ma tannu. ⁴¹ Ye kha' ma ba saa-uma sirgi wá bée' thagirá. ⁴² Ye khori ú ithadégénnámíni ú dékírá ï yeyoo Jozéfi wá dékírá, ye hãa-v táfírí yíŋgírãnsi ú yeye; ye yaa hãa-v sãɨpágí púvyi ú yeye. ⁴³ Ye yeé ú kãní wotoroo gí u wá thooraara dé kãŋ weri, ye pũ súrí yêe kũŋ kha' pi ba' hursi fãɨŋgurá^e. Múnnáa Fáarawó saarus Éjípítí sirgi wá thagirá. ⁴⁴ Fáarawóná seerɨye Jozéfuri kha' maná déeri ura. Ye sí bée'rá níné wónní dé míuni Éjípítírã ná ki dée má úrá hãanus khĩnni wã. ⁴⁵ Tí kpãnaa bu, fáarawóná kha' pi kí yí' Jozéfuri Sáfinátí-Páníyá. Ye hãa-v tē thogunnaa Pótíferá ûv nu í pi yí' Óni weri, ú biharu Ásénátí. Jozéfura tɔ yaa yêe tɔŋ Éjípítí surgura. ⁴⁶ Tí pi yóorã Jozéfinɔ Éjípítí ithakho fáarawó thãná weri, ná v yema dusi digbée ná kpɔɔge. Jozéfurã kuso fáarawó wá kēŋgírã yêe tɔŋ Éjípítí sirgi wá bēe'. ⁴⁷ Dusi má'níŋɔ sí déerã dikuri dusi weri, diiminã kuraa tákursa. ⁴⁸ Jozéfurã píŋgírée dii mí buura sí dusi má'níŋɔ serã weri, Éjípítírã. Sa-uri-buma nu nuɨa. Ye nu wó nu wá dimi, v ye sa-buma í nunã. ⁴⁹ Jozéfurã píŋgírée diimini, pí kórɔɔ má sóbíyɔkēŋ sĩmĩhĩke. Pi yé wónní mákĩŋ bu í tu pí nógi wa. Pébu, pi ye wóɔre ná kómmi wã. ⁵⁰ Tí khũmɨgura ye nani wãa thon na weri, Jozéfi wá hari Ásénátí ú déeri thogunnaa

---

^e41.43 Póɔ kha'-pirma kha' pi sée khũnna

Pótíféra wá biharu weri, ú hūni bikho bíṅo. ⁵¹ Jozéfirá yísi khāgaari Mánásé^f. Ye kha' Yékírí yee-urí má phaa thooṛo ú ma thooṛaari ná tí ma dá'ri má nípurí wera. ⁵² Ye yísi khīnuni Éfiráyím^g. Ye kha' Yékírí hā-urí-mama biibi surge gí ma jāanunni wera. ⁵³ Dusí má'níṅo sí déerá dikurí dusí Éjípítirá weri, sí sóo ⁵⁴ ye dusí má'níṅo sí déeri khūmíḍisi weri, sí kókíró pātí Jozéfi kha'ra wera. Khūmíḡé wāa dunijāa kénsi wá bēe'rá ye Éjípítí úrú diime ye búma. ⁵⁵ Mú khūmíḡi banna ba dóoró Éjípítí surgí wá bēe'rá weri, nípirāa fuṅ yēe koo fáarawóni kha' u hā ībírí diime. Ú seeriyē pí bēe' kha' pí yóo ná jā Jozéfiri, tēe tí u kha'ri weri, pí dé ri. ⁵⁶ Khūmíḡura yema kénsi wá bēe' Éjípítirá. Jozéfirá hāanigaa khīnni pí páḡyáa disakhayi wá bēe' yēe donḡiḡ Éjípítí nípurí diimine ; pébu, khūmíḡura ye du'ma yēe yóo Éjípítirá. ⁵⁷ Nípira ye yama dunijasirsi wá bēe'rá yēe baḡ Éjípítirá bāa don diimi Jozéfi thāná; pébu, khūmíḡura ye du'ma yēe yóo kénsi wá bēe'rá.

46

Jakópi wá yóomi Éjípítí

Khūmíḡé wāará Kánāa surgurá, Jakópirá núu ná pí kha' diime bu Éjípítirá ye núu tē ná pí kha' Jozéfira búma thaage ye dée tē fāḡuman Éjípítí surgurá. Jozéfirá sūni yísoo kha' u thee ní.

¹ Jakópirá khēe míṅi wá bēe' ū ú weri, ī wāa khūnná yēe yóo. Mú ú nanni Béer-Séba weri, ú khori thogunsi ī hāa ú sii Ízáki wá Yékínna.

² Tí fūnāa isenḡiri Yékínná bukaa-u ú thī ye yísoo kha' Jakópi, Jakópi. Ú kha' maná we. ³ Ú seeriyē Jakópiri kha' maná déeri Yékíre; ú sii wá Yékíre. Ye kha' hā ú yee phānigé kóṛoo Éjípítí wá yóomine ḡa, dé nínāa ma ba déyoo thī kpakpa'ra. ⁴ Manāa ba tāa í yóo ú Éjípítirá ye manāa ba tāa baḡ ú tē. Ye kha' Jozéfirāa ba kó' ú hu. ⁵ Jakópirá kuso Béer-

---

^f41.51 Mánásé wá tutāḡgirá déeri phaama

^g41.52 Éfiráyím wá tutāḡgirá déeri bihūnno

[Type here]

Sébárá yêe yóo. Ú bibi khe-biyaa-uma ú ná pí hapi ná pí bibi wotoroo sí fáaráwǎ sǎnna dé pi ná khe bi wera. ⁶ Khe-biyaama tē pí tádooribi ná pí déki míyɪ wá bée' í pí buura Kánáa sirgírǎ wera. Jakópi ná ú kpānaanípi wá bée' yóorǎ Éjípítírǎ. ⁷ Yóo-urma ú bikhebi ná ú biharipi ná ú kóibine. Yóo-uyaama ú kpānaanípi wá bēe'no Éjípítírǎ.

²⁶ Jakópi wá ní' pí v yóorǎ Éjípítírǎ pí déeri ú kpānaanípi weri, pi yema nípi digbéesǎa' ná má'níkpo. Ye pi ye thǔgi ú bibi wá hapi wá nii ĩ yeyee bú wa. ²⁷ Jozéfi bu-uyaama bii bíno Éjípítírǎ. Ná mu khe bi ĩ kpégí bi bú Jakópi wá ní' pí banni ba hītaa Éjípítírǎ weri, pi déma nípi digbéesǎa' ná kpǔǔgo.

Jakópi wá hītansi Éjípíti

²⁸ Jakópirǎ sǎni Júdari Jozéfi thǎná dé v khurú ná seeryɔɔ kha' v kagu ma Gósé maráará. Mú Jakópi ná ú nípirǎ ye bée nan Góséni weri, ²⁹ Jozéfírǎ yaa sóɔbírɔɔ ú wotoroogi ĩ khe yêe yóo Góséná ú sii Jakópi wá thukinjkhara. Mú v jáanuv, ú biroo págírǎ ye fuwaa watata.

³⁰ Jakópirǎ seerye Jozéfiri kha' ma wónní hu werǎ, pébu, já-manuv u thakooge. ³¹ Jozéfírǎ seerye ú máníkhobi ná ú khǎnu ná ú sii wá nípiri kha' ma ba ná see' fáaráwǎni kha' má máníkhobi ná má khǎnu ná má sii wá ní' pí ye ní Kánáa sirgírǎ weri, bam-buri má thǎná. ³² Kha' ma ba see' fáaráwǎni kha' tádooritárbe, pi be'reema. Bam-burma pí sǎníbi ná pí kpebi ná pí nábi ná míni wó míu tǔ bí wera. ³³ Ye kha' ná fáaráwǎna ba yisi ĩ púgí bi kha' pé sǔmi thii pi dêe? ³⁴ Pí seeryɔɔ kha' pǎtí ĩbíri yaari weri, tádooribekirá déeri ĩbi sǔmini pǎtí ĩbi khāgibire ye wera. Ná pi kǔni múnnáa, pi ba yee pí hīti Góséná, dé tádooribepi wá míu pí-urma Éjípíti nípine.

47

¹ Jozéfírǎ ná seerye fáaráwǎni kha' má sii ná má máníkhobi ná má khǎnu yaa-burma Kánáa sirgírǎ ĩ baa pí sǎníbi ná pí kpebi ná pí nábi

ná míꞋꞋi wá bée' ũ bí weri, Gósé maráará. ² Khe-uyaama ú máníkhobirá ní' pímúwâa' ĩ ná bukkaa bí fáaráwǎna. ³ Fáaráwǎná púgí bi kha' pé sũmi thĩi pi dêe? Pí seeriyɔɔ kha' dé-ĩbínnuma tádooribe'ribi pǎtí ĩbi khǎgĩbure ye wera. ⁴ Pí seeriyɔɔ kha' khũmigi pũ-gurma kón ĩbi surgirá, Kánaana; tádooribirá bu wúugí khɔɔ wa, ĩbírá baa dé ĩbíra ba hĩti ú surgirá. Ye kha' u yee ĩbé hĩti Gósé maráará. ⁵ Fáaráwǎná seeriyee Jozéfuri kha' mú ú sii ná ú máníkhobi ná ú khĩnu banni ú thǎná weri, ⁶ Éjípítí surgirá ke, ki ma ú déko. U kenj kénj gí kũni weri, ĩ sagi' ú sii ná ú máníkhobi ná ú khĩnuná. Ye kha' pi wónnĩ hĩti Goséna. Kha' u kenj ná pɔ nípe bú pí sɔgombirá pũ wóri sũmisi, ú yee bi pí kí kenj má tádooribira.

⁷ Jozéfurá yóo ú siino fáaráwǎ thǎná. Jakópirá yee duwaabí hǎa fáaráwǎna. ⁸ Fáaráwǎná púgí Jakópiri kha' du sí múnnũu ũu? ⁹ Jakópirá kha' má dusi digbée má'níkpo ná kpɔɔgé keru ná ma ma mimmo bú dunipaná. Má dũsura kórɔɔ wa, ye má yíbinná sǎɣna. Ma khǎgi ĩ nani pǎtí má khǎgĩbi khǎ'ni weri wa. Ye hakira ná pǎtí manũ minni sursi weri, múnnáa píra ye miɣ tẽ. ¹⁰ Ye yee duwaabí hǎa fáaráwǎni ye taraa. ¹¹ Jozéfurá saa ú sii ná ú máníkhobiri khaa tí kũni Éjípítirá weri, ye hǎa bi fǎnũsa. Áramísésu maráa bu u saara bi ĩ mákírǎ pǎtí fáaráwǎ kha'ra wera. ¹² Hǎ-urma ú sii ná ú máníkhobi ná ú khĩnu ná pí kórgi nípiri diimi ĩ mákírǎ pí kórgi nípi wá núgine.

Pǎtí Jozéfi déegéeri khũmigi wá waaturá Éjípítirá ĩ yóo weri, sí míꞋꞋa

¹³ Diimé ye ná surgirá túwǎ, pébu, khũmigi pũ-giyaama. Éjípítí nípi ná Kánaa nípi wá yíbinná sǎi tákursi, pébu, míne ye bú pũ ye di ya.

¹⁴ Dii mí Éjípítí nípi ná Kánaa nípi donna weri, Jozéfurá píngírée í tigi'iri ĩ saa-ı uthakórgírǎ. ¹⁵ Mú Éjípítí nípi ná Kánaa nípi wá tigi'i sóori weri, Éjípítí nípi wá bée' yóo Jozéfi thǎná ná seeriyɔɔ kha' u hǎ ĩbíri diime. Kha' dé ĩbíra ba huma ú wóonná mé'ni ĩ dee tigi'dákírǎa?

[Type here]

¹⁶ Jozéfirá kha' ná pi tigi'yé ya, pí hã ma pí tádooribine ye maná hã bi diimi tí pheenná. ¹⁷ Pí baa pí ságíbi ná pí sáníbi ná pí kpebi ná pí nábi ná pí kãngogibine ye Jozéfirá hãa bi diimine tí pheenná. Kí digirá pí hãaniga pí tádooribi wá bée' ye ú hãa bi diimi tí pheenná. ¹⁸ Mú kí digi tanni, kó di gí yaari thoo fí weri, pí yóo ná seeriye Jozéfiru kha' Níkhãgaa, ìbé ba kówoo tóo wa, dé ìbi tigi'i sóo-irma ye ìbi tádooribirâa ú déko. Ye ìbíra tóo-ì ná ìbi thĩ wá wísi ná ìbi fãnunsira múwã. ¹⁹ Ye kha' dé ìbíra huma mé'ni ú wóonná yé sée ìbi fãnunsiraa? Kha' u doŋ ìbi fãnusi tíkíŋ ná ìbi thĩno yé hã ìbíri diime. Ye ìbi thĩná dé fáaráwó wá dombi ye ìbi fãnunsirá dé ú wása. Kha' u hã ìbíri tátóosi ìbé tóo, sí dé sãŋgi ìbé bu thakoogi ye hã ìbi fãnunsirá hĩti sí tóri wa. ²⁰ Jozéfirá dori Éjípíti nípi wá khãmarsu wá bée' fáaráwó wá jísigo. Éjípíti nípi doŋgim-birma pí khãmarsu wá bée' ì dee pãtí khũmũgura ye sãuna' pí yíbirí wera. Sí dee múnnáa Éjípíti surgi wá bée' dee fáaráwó wága. ²¹ Ye Jozéfirá yee pí khee Éjípíti nípi wá bée' ì yóo bí nukhãgiyo^h. ²² Thoŋunibi wá fãnusi wá tónna Jozéfi kaara dori, pébu, yee-biyaa-si-búma kha' fáaráwónãa ba kí khoŋ pí dimini, sírá yeeri pi ye doŋgiro pí fãnunsiri wa. ²³ Jozéfirá seeriye nípiri kha' pãtí ma donni pí thĩni tíkíŋ ná pí fãnunsine fáaráwó wá jísígírá weri, ma ba hã bi tátóosi pí tóogee. ²⁴ Ye ná pi ba sũgíraa, mú tí pi buuri weri, pi kpikunni khaa ímúwãa' í hã fáaráwóni khaa tíkpono yé khe khaa íjũ'ni í tóogee yé di pí ná pí bibi ná pí kórgi nípi wá bée'. ²⁵ Nípirá kha' híŋ-vri ìbíra. Ye kha' á tamaŋ u yee ìbi míjé kí nuu ú ye ìbé dé fáaráwó wá dombo. ²⁶ Jozéfirá yee si bú Éjípíti surgirá kha' pi kpigũ khãmardimini khaa ímúwãa' í hã khaa tíkpono fáaráwóna. Sí dee múnnáa sũ bú háari ná fee Éjípíti surgirá yee yóo. Thoŋunibi wá khãmarsu wá tónná kaari dee fáaráwó wása.

---

^h47.21 pó sepurá kha'-purma kha' Jozéfirá yee Éjípíti nípi wá bée' dee dombo

Jakópi wá dǒmípa

²⁷ Ísíráyél bibirá hītaa Éjípítí, Gósé maráará. Pí buu fāninsi ye buu biibi ĩ kórǒw tákursa. ²⁸ Jakópi dé-uma dusi kpǒw ná má'nípa Éjípítirá. Ú dusi wá bée' yema dusi digbéemá'nípa ná má'nípa. ²⁹ Mú Jakópi wá hupáanna ye bée nan weri, ú yisi ú bikhee Jozéfuri ĩ seeriyǒw kha' ná má mú nuuni ú, u fū má bu dǒogi yé dé tí mákinni wera. Hā ú yé kast' ma Éjípítirá wa. Ye kha' u yee ú déki má kpūnni wá phīkirá yé kari kha' ma ba déma pātí ma kha'ri wera. ³⁰ Ye kha' ná ma huu ú khe má kpīguri ĩ yóo ná kasí' ki má khāgibi wá tǎanna. Jozéfurá kha' pātí u kha'ri weri, múnnáa ma ba dé. ³¹ Jakópurá kai ye kha' u kara. Jozéfurá karaa. Jakópurá ba'riga ú hūnkhari wá thagirá ye thuga Yékire.

48

Tí Jakópi yeeri duwaabí hāa Jozéfi wá bibiri weri, sí mípa

¹ Mú si tanni, pí seeriyé Jozéfuri kha' ú siira bo'ma. Ú yaa kheé ú bi bípa bí déeri Mánásé ná Éfíráyím weri, pí yówo. ² Pí seeriyé Jakópiri kha' ú bikhee Jozéfura ma bamminá ú thāná. Mú pi kūnni mú weri, Jakópurá tétéree yaa hītaa hūntágírá. ³ Ye seeriyé Jozéfuri kha' Yékín Wónnáa buka'-uri-mama ú thī Lúuzi, Kánáa sirgo ye yee duwaabí hāa ma ⁴ kha' ma hūn ĩ kónj má kóibirá dé thī kónjónpa. Ma ba hāma manu Jakópi wá kpānaanipi surgenne kí dé pí wági kutúru. ⁵ Ye werá ú bi bípa bí déeri Mánásé ná Éfíráyím, pí u hūnni Éjípítirá ye má tūmá ma ban weri, dé-birma má wábi pātí Írbé ná Símirónne wera. ⁶ Ye pí u ba hūn kpānaa bu weri, píraa ba dé ú wábura. Pí mánikhobi wá fānugurá píra ba bu pí niina. ⁷ Ye kha' tí ma yaara Pádáná yêe písi ĩ ná yee Éfárátá ū Kánáana weri, kíru, ú nípaá Árásélná huu ye sée ma. Fíná ma kasí'ruv Éfárátá ú pi yí' fēeri Bétíléhém weri, ú khūnná.

⁸ Ú wáaturá Jakópurá náa Jozéfi wá bibiri ú púgi kha' pūnné peraa?

⁹ Jozéfurá kha' bii bí Yékírí hāanu ma fará, Éjípítirá weri, píre. Jakópurá

[Type here]

kha' u yee pí sũu tó'ríŋ má, má yee duwaabí hã bi. ¹⁰ Jakópi khã-
uyaama ná taraa u yé ná kón na. Jozéfirá yee biibirá sũu tó'ríyóó ú.
Jakópirá biri bi. ¹¹ Ye seerye Jozéfiru kha' ma ye tuu dé ma ba jáa-u
wã, ye Yékinná yee má jáa ú bibi wá yatira. ¹² Jozéfirá kheε biibiri ú
sii wá kpũŋpiná ye bagu hursi ã ba'riga. ¹³ Tí kpãnaa bu, ú kóri bii
bĩŋŋu désirá. ã kóri Éfiráyím dé'diŋgirá ye kóri Mánáséri dé'miŋgirá.
Sí dée múnnáa Éfiráyiminãa ye Jakópi wá dé'miŋgirá ye Mánásérãa ye
ú dé'diŋgirá ye ú sũu tó'ríyóó bí Jakópinu. ¹⁴ Ye Jakópirá thĩkíraa ú
désiri, ã kheε ú dé'diŋgi ã du' kí Éfiráyím ú déeri títãa'uru weri, ú
thagurá ye dugu ú dé'miŋguru Mánásé ú déeri khãgaaru weri, ú thagurá
¹⁵ ye yee duwaabí hãa Jozéfiru kha'

Yékiri ú má sekó Ábráhám ná má sii Ízáku
thoori,

ú ú déeri khunneena ú kòrsunni ma ã ná nanu ná feeri weri,

¹⁶ ú Yékiri ú déeri minigi ú

hĩnnu ma mípũ hũnsi hũnsirá weri,

u duwaabí biibera.

Kha' hã ú yee má sekó Ábráhám

ná má sii Ízáku

ná má thĩ wá jisísirá píi ja.

Pi hũŋ í kón í hĩ'ne' surgira.

¹⁷ Pãtí Jozéfi jáanu ná ú siira dugu ú dé'diŋgiri Éfiráyím wá thagurá
weri, ti nuwãa ú wa. Ú kóri ú sii wá dékiri dé u dugu gi Éfiráyím wá
thagurá í du' ki Mánásé wágirá. ¹⁸ Ye seerye ú siiri kha' múnnãa-u wã,
dé úwerãa khãgaara; u du' ú dé'diŋgiri ú thagurá. ¹⁹ Ye ú siirã kai ye
kha' tu-manu má biye. Ye kha' tu-manu dé Mánásé wá kóibira ba
kómma í dé thĩine ye ú thĩná dé ní' kpóroo, dé ú khĩnunãa ba dé ní'
kpóroo í taru úri ye ú kóibirã kón í dé thĩ kónŋónu. ²⁰ Tí fũnáa khurá
ú yee duwaabí ã hãa bi kha' ná Ísíráyél bibira ba kha' pi yee duwaabí

hã níńí, pí nísísira pí ba khe í kha'

Yékínna déyoo pātí v déeri Éfíráyím ná Mánáséri wera.

Sí dée múnnáa Jakópirá yee Éfíráyíminá khee wōōnni Mánásérá.

²¹ Jakópirá seerye Jozéfrí kha' má ba dáí yé hu wa, ye Yékínna ba hīti bí kpoogi ye úrâa ba fí'rí yóo bí ní pí khãgĩbĩ wá surgírá. ²² Ye kha' ma ba hã-uma khaa tí pí yí' Síkém tí ma hīnni Ámóōribune má kpersōōriŋ ná má bogiri wá bārkárá weri, í kpé pú, ú tari ú máníkhobira.

49

Tí Jakópi yeeri dūwaabí hãa ú bibi kpōō ná píŋōōni weri, sí míŋa

¹ Jakópirá sōōni yísi ú bibiri kha' pí píŋgíŋ má see' pí mí tū ba nan naan ūv ban wera. ² Ye khabĩ tē kha' manĩ Jakópi wá bibe, pí píŋgíŋ í nú íte tí má bēe see' pí wera.

Kha' pí nú pí sii Ísíráyél wá seerera.

³ Kha' úrí Írbé ú déeri má dúgú bii ú ma hūnni má nákōrbompáná waati ú ma ye fãŋge wera. U tari ú khīnĩburi kpórsi na wórgírá.

⁴ U ma má yō' mī fái weri, ye dá'-urma ú kpórsi pébu, kãŋ-urma manĩ ú déeri ú sii weri, má kpíunná; kãŋ-urma má hūntágírá ĩ sákírâa ma harĩ ĩ yee ma nusa¹.

⁵ Sí míŋa¹ ná Léví dé-birma khīnu ná máníkhoo.

Bem-buri-tí-buma ĩ dée fãŋgi míŋa.

⁶ Ye má ba yee má dēeri bú pí dúu ú pí fó'ri weri wa; má ba yóo tē pí píŋgínsírâ wa, dé pí jámísi yee-siri-bima níkhugo.

---

¹49.4 Ná keri Sīn 35.22

¹49.5 Ná keri Sīn 34.1-31

[Type here]

Ye pí tuv mú ye kpakaa náabi wá phãmbura.

⁷ Dan̄ga-burma, pébu, pí námísi píi-sirma.

Pí námísi píi-sirma ná taraa tí khari, pí tu majunaŋ níni bu wa.

Má Yékinna ba yeema pí kpikij í dóoŋ Jakópi wá kpãnaanípi wá
póora.

Ma ba yeema pí tugij dóonni h̄iti khaayi khaayi Ísíráyél sirgirá.

⁸ Júda úri ú sékpookãmbura ba fuma ú nísi nuuga.

U ba sama ú píinibi ú déko.

Ú sékpookãmbura ba khuusimma ú wóora.

⁹ Má bii Júdara ma má yarkho bomi

ú kó'ri ú khaa yêe yóo kpáarékhará.

U kũjima ú desiri yé h̄iŋ má yaraa-u, má yarharo.

Ye mâa ha'ri yaariŋo?

¹⁰ Ithakhokira ba h̄ituma Júda wá thiiná.

Kpú' t̄i mari nípiri weri, pí dékírá ti ba h̄iti

í ná naŋ tí tárú ú déeri

wéé ú nípira ba kí nú ú wáŋi weri^j, ú bamma.

¹¹ U ba fó'ma ú kãŋgogoori divékhãmargurá

yé fó' kãŋgogi biiri divéthukirá.

U ba fú'ma ú tásiiri divénná

yé fú' ú kpórgí kpórgiri divé yokurá.

¹² Divénná ba déma ú yíbirá sã,

náajínigirá dé ú yígurá fū.

¹³ Zábíloni úra ba h̄ituma sóbýokti wá the'

bató wá nunaŋkharo.

---

^j49.10 tárú ú déeri wéé ú nípira ba kí nú ú wáŋi weri Póo kha-purma kha' í ná naŋ Síló wá
bamma

Ú sirgura ba khema í ná khi' Sídó nuná.

¹⁴ Ísákáari úra ma fānge má kāngogoo-u.

U hūmma kpórgíro.

¹⁵ Ná-urma hītaṅkharu wá kpáaréesêe nuu
ye náa ná sirgura kiraa.

Hītaṅ-urma kpóngée kpóngi wá hītansa;
ĩ pí yêe di donso.

¹⁶ Dá úra ba kí marma ú thīini
pātí Ísíráyél thīini wá yóora dé wera.

¹⁷ Kha' u ba píuma má suwaa ú hūnni khīnno,
má kpórkhofi ú hītanni khīnno

í du' ságíbi wá phāmburi,

í si' pí kánni ságíbi wera.

¹⁸ Jakópírá khabu tē kha' Yáawére, u hīj ma, dé úrí bu ma núunó'.

¹⁹ Gáadi úrí nípêe ba ya ú bu khotáse

ye úrá ya bí bu í phānguj bu.

²⁰ Áséeri thā úrí diimina ba púrgóntoma;

ú thāná di nuumina bu, pí déeri ithadimi wera.

²¹ Néfítalí úra ma má sígínáa ú buuri ú thī ūv hūj bi kirba.

²² Jozéfura ma má táhu sereṅge,

má táhu sereṅ gīi dákéṅgo wera.

Kí desira wǒṅgímma í kǎj kpéj bu.

²³ Sɔɔsɔɔribi fonno'-piruuma tákursa;

ĩ sɔwɔɔ sɔɔre; ĩ kpúunígáa ú kpó'nna.

²⁴ Ye ú kórí ú sɔɔsikiri kpenηmenηmenη.

Yékínη Wónnáa ú déeri Yékírí ú manı Jakópıra thuya' werı,

ú bákárá Jozéftı wá dékırı dérenη.

Úrí Yékínná déeri khunneena u u kɔrsıη Ísíráyél bibi werı,

ye dée tē wée ú Ísíráyél bibira khāa werı, pébu, u ma má púrge.

²⁵ Kha' ú sii wá Yékírí u u tēfırô,

Yékínη Wónnáa u u duwaabı-u werı,

u hāa-u yɔgı ná yɔ'mı pí ya the'ro í kán

ná biibi kónη ná tádoorıbi kónη.

²⁶ Kha' duwaabı ú manı ú déeri ú sii yeeri hāa-u werı,

u tarı tátısi wá duwaabıra,

U tarı tátı' mákıránη sũ ye bú khũı khũı werı, sí mí kıkırıra.

Duwaabıra du' Jozéftı wá thagırá,

u du' wée ú déeri ú mánıkhobi wá níkhāgaarı werı, ú thapınğırá.

²⁷ Bějámé úra ma má tákperge.

Púnınğı ná u kórı khaa ú khɔwɔɔma,

ye sũnınğı tí u buuri werı, u khé kpıkpın-tıma nípa.

²⁸ ıpěe bée' tıkını ĩ dée Ísıyél thııni kpɔɔ ná ıjɔna. Seere werá déeri duwaabı ú pí sii yeeri hāa bı wera. Yee-urma bée' ná pí duwaabı.

Jakópi wá humo

²⁹ Tı kpānaa bu, ú seerıye bı kha' ná ma ba huu pi kası' ma má khāgıbı wá dúutāanná. Tı ke'rı tāanna ma Íti wái ú pi yı' Éfúrǒ werı, ú khāmargɔ, ³⁰ Makpélá. Mákpélá khāmargı kásán-ğırma Mámıré u u Kánáa surgɔ. Ábráhám don-urma Íti wái ú pi yı' Éfúrǒ werı, ú khāmargı kı dé ú kasıkharı kutúru. ³¹ Tı khanná pi kası'rı Ábráhám ná ú harı Sáarara. Tı kharı kpooná pi kası'rı Ízákı ná ú harı Érébékára. Ye kha' tí kharı kpokpoonná tē ma kası'rı Léyara. ³² Khāmargı ná ké'rı

tǎŋ tû bú khãmarginá weri, sí bée' pi donni Ítíbinε. ³³ Mú Jakópi sεε'ri ú bibiri ú dǔwm̄t̄unε sóo weri, ú pínípee hũni ú niiná khoro; ú yóo ú khãgibi tháná.

50

Jakópi wá bugi wá déme

¹ Jozéfira horgo ná wáa ú sii wá kpĩgirá yêe fuu yêe biroo. ² Tí kpãnaa bu, ú sεεrye ú dǔwtórburi kha' pi boo má sii wá kpĩgiri núvme sí dé sǎŋgi, hã kí hasi' ya. Pí dée si. ³ Khe-birma khubi digbéepɔ̄ ĩ sóobírɔ̄ gi, ĩ mákíraa pí mammunε. Éjípiti nípirá wúgí Jakópi wá bugiri khubi digbéesãa' ná kpɔ̄ɔgi wá thagɔ.

⁴ Mú pi wú'ri bugiri sóo weri, Jozéfira sεεrye fáaráwǔ́ wá ní' kpórbiri kha' ná má mú nuvni bí má jím-buma kha' pi sεε' fáaráwǔ́ni kha' ⁵ tí má siira ye bée hu weri, sεε'-uyaa-mama kha' ma kari kha' ná ma ba huu maní Jozéfira kasi' ma tǎŋ tí ma sóobínni Kánáa sirgirá saa wera. Ye kha' ma jínɔ̄ma, u hã ma khĩnni má yóo ná kasi' má siiri yé ban. ⁶ Fáaráwǔ́ná sεεrye Jozéfiri kha' u yóo ná kasi' ú siiri pǎtí u yeeri ú karaa kha' múnnáa ú ba dé má kpĩgiri wera.

⁷ Jozéfira kheε yówo. Fáaráwǔ́ wá ní' kpórbiri wá bée' ná Níkhãgi bũ ye déegée ú kórgirá weri ná Éjípiti Níkhãgibi wá bée' tǎa-u. ⁸ Jozéfi wá kórgi nípi wá bée' ná ú máníkhobi ná ú khĩnu ná ú sii wá kórgi nípi wá bée' yóorima ná ki dée má bikereebi ná sǎnĩbi ná kpeebi ná náabi wá tónná yeera ní Gósé maráará wa. ⁹ Wotoroosi ná ípe bũ kǎŋ ságibi weri, pí yóo tē. Ní' pí' yóorá weri, pi ye wóore ná kómmi wã. ¹⁰ Mú pi nanni, khaa tí pi yí' Átáadi^k, tí su'reekhanni, tũ dágáa ú pi yí' Júrdé ú tó he'nná weri, Jozéfira dée ú sii wá bugiri khubi má'nĩpɔ̄. Nípirá fuwaa Jakópi wá bugiri tákursa. ¹¹ Kánáa ní' pũ ye ú maráará weri, mú pi jáani dǔŋ mí pí déeri bugiri Átáadi su'reekhanná weri, pí kha' ní'

---

^k50.11 Átáadi wá tutǎŋgirá déeri hũwõnso

[Type here]

kpóroo huuri Éjípítí nípíne. Tírà yèrì pí yísi tí khatè tû Júrdé wá tó he'nná weri, Ábél-Mísíráyím¹. ¹² Jakópi wá bibirá dée pātí pí sii kharu wera. ¹³ Khe-burma ú kpīgiri ĩ yóo gí Kánáa sirgō ĩ ná kasigaa gi kè'ri táŋ tû Mákpélá khāmaru gí kásannu Mámíréri wera. Ábráhám doŋ-uyaama khāmargune Íti wái ú pi yi' Éfúrś weri, kí dée ú khasikhari kutúru. ¹⁴ Mú Jozéfi kast'ri ú siiri sóo weri, ú fígí písée Éjípítirá ú ná ú máníkhobi ná ú khĩnu ná nípi wá bée' pí táanāa-u pí yóo kastikhannu wera.

Tí Jozéfi wá máníkhobi wá kákási hītannu khari kpooro wera

¹⁵ Jozéfi wá máníkhobirá kha' múnnu ĩbi sii huuri weri, ná mu theŋge ya, Jozéfira wónnì ya ĩbíri bu í kha' ma taa mígira. ¹⁶ Pí to sũnu ɔ kha' u ná sèe' Jozéfiri kha' tí ĩbi siira ye bée hu weri, sèe'-uyaama kha' ¹⁷ pi seeriyɔ kha' mípú í pi déeruu ná ú hake ú pi kpónni weri, ú sée í hã bi sí, dé tí pi déeri weri, ti kiraa wa. Ye kha' u keŋ ú thĩ ye sée ú hakee ú pi kpónni weri, í hã bi ú, dé dé-birma ú sii wá Yékírí wá sũmdébibe. Mú Jozéfi núuni ú seereri weri, ú fuwaa.

¹⁸ Tí kpānaa bu, ú thĩ wá máníkhobirá ba wáa ú wóonná ye kha' dé-ĩbinnima ú sũmdébibe. ¹⁹ Jozéfirá kha' hã pí yee phānigé kó' pi ya, dé maná déeri Yékinni wã. ²⁰ Ye kha' kha'-piyaama kha' pi dé-mama pú ye Yékinná fíkíráa si sí dée kunnì sí dé sǎngi ú híŋ ní' kóŋgóm̄bi pātí pi náanu si fèeri wera. ²¹ Kha' tírà yèrì hã pí yee phānigé kó' pi ya, dé manāa ba kí keŋ pí ná pí kórgi nípira. Ú hã bi dɔwóonseere sí yee pí kákásé hītaa khari kpooro.

Jozéfi wá humo

²² Jozéfirá hītaa ní Éjípítirá ú ná ú sii wá kórgi nípira. Jozéfi bu-uma dusi digbéemówáa' ná kpɔɔgi ye tūmá u hu. ²³ Ná-urma ú kói bí déeri Éfíráyím wá bibi weri ná pí bibira. Ye khee ú kói Mákiiri wá bibi pí

---

^{150.11} Ábél-Mísíráyím wá tutāngírà déeri Éjípítí nípi wá Budékara.

dée ú wába. Mákiiri dé-uyaama Mánásé wá biye. ²⁴ Jozéfirá seeriyé ú nípiri kha' má ba dáí yé hu wa. Ye Yékinná ba sée bi ya, dé v ba téfín bi í yee pí ku' surgerá í yóo suri gi v hãana'na núugi kha' ma ba hã Ábráhám ná Ízáki ná Jakópiri wera. ²⁵ Jozéfirá seeriyé Ísíráyél bibiri kha' pi karí kha' Yékinná ba sée bi ya, dé v ba téfím-buma. Ye ná pi bâa ku' surgerá, pí khe má hubíi yóo í. ²⁶ Bu-uma dusti digbéemúwáa' ná kpɔɔgi ye tũmá v hu. Mú v huuri pí boo ú kpĩgiri núume sí dé sãngu hã kí yé hasi' ya; ye khe yee gi kpĩkéesú bu ĩ saa gi Éjípítirá.

Sebi wá tĩ'mi wá tutãnga

Nínée Dugusirá pi ye kemma pí septi wá dúgú tábinni yé hãana' ú nísísira. Tírá yeeri pí yísi dúgú seburu sīnnimme. Sīnnimmina sē'ma pātí Yékírí khonni thu'ru ná fãnuḡi ná nípi ná pātí mípĩḡi kókinni yóo wera. U sē'ma tē pātí Yáawéri khonni Ábráhám nínéesi ĩ hãa-v núugi kha' ma déyoo thĩ kpapa'ru í duwaabí-v yé duwaabí dunija thĩḡi wá bée' ú bārkará wera(12.2-3). Sīnnimmi wá sebi kpikũ-uma khaa ĩḡ:

Dúgú khaanna khema tábi khãḡi 1 ĩ ná naḡ 11. Tíra sē'ma pātí Yékírí khonni thu'nnu ná fãnuḡi ná tádooribi ná níthĩnuḡi yóo wera. Mĩḡi wá bée' í Yékírí khonna weri, í bée kũnaama dé Ádáma ná Áwa pí Yékírí khurura khori weri, píra ye núu Yékírí wá jíntãnni wã, Yékinná nínni bi khaa tí v sóobínná ĩ saa bi wera. ĩ kórgi ú waatrá, múnná nípi kókinni yêe dé mípĩḡi yêe yóo, Yékinná ba dɔḡiyɔ yee yɔkpórgé baa ba murguntu bi ye yee Nowé ú déeri ní'termemmi weri, v ná ú kórgi nípi wá tónná koo.

Pãa ĩḡ khanna khema tábi khãḡi 12 ĩ ná naḡ 50. Tíra sē'ma thĩi tí pi yí' Ísíráyél weri, tí míḡa. Pí khãgaará déeri Ábráhám. Yékírí yí'-uyaama Ábráhámũ kha' v sée ú surḡi ná ú nípi (12.1) yé yóo suri gi ma ba hã ú ná ú kpãnaanĩpiri, kí déeri Kánáa wera. Ábráhámĩná dée tí Yékírí kha'ru wera. Khãa-uyaama Yékinná tákĩrsa. Yékírí khon-uyaa-

[Type here]

uma níunéesi ye kha' ú bárkára ma ba duwaabí duniya thīni wá bêe'.

Ábráhám ná ú harí Sáara khā'-piyaama ye Yékínná hāa bi bi ú pi ye yí' Ízáki. Ízákirá yaa hūnni Jakópi ú pí yí' tē Ísíráyél. Jakópirá yaa hūnni bikhebi kpɔɔgi ná píno pí déeri Ísíráyél thīni kpɔɔgi ná íno í pí pi yí' Ísíráyél bibi wera. Khūmgé ba dée sán̄gi Ísíráyél bibirá ná hīta Éjípíti surgo ã dée dusti kón̄gónsi ye tūmá pi ba kpɔɔgí písi Kánáaná.

[Type here]